

ŠESTI DEO

GENETSKI FAKTOR U KARAKTEROLOGIJI BALKANA PITANJA NA KOJE SOCIOLOZI NE MOGU DA PRUŽE ODGOVOR

Analize nivoa autoritarnosti srednjoškolske omladine Beograda i Kragujevca 1973. godine, otkrile su tada najviši nivo autoritarnosti na svetu. Ono zlo koje je zakamuflirano komunističkom ideologijom čučalo u našim srcima, otkrila su naučna istraživanja koja se bave analizom nivoa autoritarnosti. Na neki način, moglo se na osnovu urađenih testova pretpostaviti još tada, u vreme mira i blagostanja socijalizma bivše Jugoslavije, da je naš mentalitet spremjan na svakakve zločine, onakve kakvi su se desili devedesetih, i mnogo puta kroz celu istoriju, kad god mu se za njih pruže dobri povodi i izgovori. Ali to nam nameće ozbiljna pitanja.

Zašto su narodi Balkana, i u vreme stresne situacije za vreme rata, pa i onda kada su živeli u blagostanju najmirnijeg vremena socijalizma — sedamdesetih godina XX veka, imali u svom srcu takve destruktivne potencijale, čak viši nivo autoritarnosti nego što su otkrila istraživanja nivoa autoritarnosti kod američkih zatvorenika?

Zašto postoje razlike između autoritarnosti nacističkog i balkanskog tipa? Zašto kod nas osobe koje su veoma autoritarne mrze najviše autoritete, a u centralnoj Evropi mrze manjinske grupe, dok su prema autoritetima pokorni? Zašto je u nacističkoj autoritarnosti Ego ugušen pod teretom stroge savesti i osećanja krivice, dok je na Balkanu, kod autoritarnih ličnosti, savest ugušena velikim Egom? Zašto nosioci centralno evropske autoritarnosti uživaju da drže pravila, a naši autoritarci uživaju da ih krše?

Sociologija nije u stanju da nam pruži odgovore na ova pitanja. Ili zapravo, možda ne želi da nam pruži odgovor iz vrlo jakih ideooloških razloga. Potreba savremenog čoveka da izgovori svoje nezrele reakcije pozivanjem na okolnosti je toliko jaka, da on ne želi ni da pomisli kako bi izvor njegovih problema mogao da bude u njegovoj nutritini, već jedino spolja. Zato ćemo se razočarani pristrasnošću i površnošću savremenih sociologa okrenuti ka antropologiji, odbacujući sve one savremene dogme i tabue koji bi nas omeli u dolaženju do odgovora na pitanje porekla balkanskog primitivizma i primitivizma uopšte.

Na preparatima za sportiste koji podižu nivo muškog hormona testosterona, čitamo upozorenje da se mogu očekivati sledeći simptomi povećanja muškog hormona:

“Javlja se uobičajena irritacija i agresivnost. ...” “Povećana agresivnost je još jedna od uobičajenih pojava povezanih sa upotrebom vodenog rastvora testosterona. ...”

Na isti način i promene u nivou ženskog hormona tokom mesečnog ciklusa izazivaju kod mnogih žena oscilacije u osećanjima, i u pojedinih momentima sklonost ka razdražljivosti.

Svima nam je poznato kako pubertetski bum hormona dovodi do promena u ponašanju pubescenta, da roditelji često ne mogu da prepoznaju svoju decu. Isto tako i staračko smanjenje nivoa hormona dovodi do specifičnih promena u psihi mnogih ljudi.

A šta bismo zaključili o ljudima koji genetski imaju viši ili niži nivo različitih hormona i zbog toga različite psihološke osobine i različita iskušenja?

Savremena egzaktna istraživanja otkrila su razlike između različitih rasa u nivou različitih hormona, pa je utvrđen viši nivo muških hormona kod crne rase, a viši nivo ženskih kod žute. Time je objašnjeno zašto su u Americi crnci u proseku skloniji kriminalu u odnosu na belce, a belci u odnosu na pripadnike žute rase. Time je objašnjeno i zašto su u globalu muškarci skloniji kriminalu u odnosu na žene. No, antropolozi su primetili da postoje razlike u nivoima hormona između različitih antropoloških tipova unutar istih rasa:

“Možemo zapaziti i već dokazati biostatističkim metodama, da — bar do sada baš u Evropi — su neke podrasne ili tipovi morfološki više vezani za muški pol i za leptosomatski vektor. Alpidi na primer, su bliže evrisomatskom i ženskom vektoru, mediteranidi i atlantidi leptosomatskom i muškom. Tako se može teorijski za svaku podrasu ili tip smatrati kao “rasni znak” muškost ili ženskost i lepto ili evrisomatičnost. Ovaj ovde samo za evropske podrasne tipove utvrđeni pregled može se proširiti na sve rase. Žuti — uopšte — više su evrisomatski i više “ženski” nego crnci. Među žutima su, na primer, paleomongolidi više ženski i evrisomatski od sinida.” (Božo Škerlj, Opšta antropologija, str. 89)

Grupa naučnika je utvrdila i objavila u delu “An Association Between Serum Testosterone Level and HLA Phenotype” otkriće da nosioce antigena HLA-B5 i HLA-B12 odlikuje viši nivo muškog hormona testosterona čak i kod žena koje imaju te antigene.

Različite varijante antiga se nasleđuju i odlikuju različite antropološke tipove. Tako antigen HLA-B5, koji odlikuje izvorne dinarce, ima 29,02% stanovništva bivše Jugoslavije, u Iraku ga ima 33,9%, u Saudijskoj Arabiji 36,6 a kod Paštuna u Avganistanu u Pakistanu čak 39,9% stanovništva. Antigen HLA-B12 koji odlikuje izvorne atlantske mediterrane ima 16% stanovništva bivše Jugoslavije, 26,2% stanovništva centralne Dalmacije i 28% Bosne i Hercegovine. Kada se saberi nosioci HLA-B5 i HLA-B12 dobijemo na Zapadnom Balkanu priličan procenat stanovništva koji ima visok nivo muških hormona kod oba pola.

Dakle, vidimo genetske korene naše specifične autoritarnosti. Mi ne možemo tvrditi da drugi narodi koji imaju drugačiju hormonalnu aktivnost nisu autoritarni, ali možemo tvrditi da je sasvim različita priroda njihove i naše autoritarnosti objašnjiva razlikama u genetskom sastavu stanovništva.

DA LI POSTOJE LOŠI HORMONI?

Iz prethodnih saznanja nam se nameće pitanje — da li čovek nije odgovoran za svoje motive i reakcije ukoliko ima viši nivo muških hormona koji ga čine uvredljivim i agresivnim ili ako ima višak ženskih hormona pa je zato ranjiv i razdražljiv? Ili zato što ima manjak oba polna hormona pa je zato sklon čangrizavom lažnom moralisanju? ...

Da bismo odgovorili na ovo pitanje treba da shvatimo svrhu sposobnosti koje aktiviraju različiti hormoni i ulogu čovekove volje od koje zavisi njihova funkcija.

Svrha različitih hormona jeste da aktiviraju sposobnosti koje će biti odgovor na naše realne potrebe života. Dakle, njihovo postojanje nije loše samo po sebi. Međutim, njihova funkcija može biti dobra ili loša u zavisnosti od toga da li je njihova aktivnost zaista odgovor na realne potrebe života ili možda na naše unutrašnje hirove, čime naravno, realne potrebe života bivaju zapostavljene i samim tim ugrožene. Kada sposobnost postane izvor unutrašnje satisfakcije, ona se pretvara u pokretački motiv ponašanja.

Dokle god ne odrastemo kao ljudi, mi svesno ili nesvesno tražimo satisfakciju u svojim polnim, razvojnim i adaptivnim sposobnostima, pa kako nam tada te sposobnosti ne služe za egzistenciju, već za satisfakciju, logično je da njima ugrožavamo svoju egzistenciju.

ZLOUPOTREBA POLNIH SPOSOBNOSTI

Svaki pol ima oba polna hormona ali u različitoj meri, zato što svaki pol ima svoje mesto pod suncem. Ženski hormoni aktiviraju emotivnost da bi osoba saosećala sa potrebama bliskih osoba (žena sa potrebama

dece i muža). Muški hormoni smanjuju emotivnost da muškarac ne bi bio dekoncentrisan sa svoje apstraktne odgovornosti analize smisla, strategije i pitanja društvene pravde. Zato, kada nešto radi, ženi jeste najvažnije da se lepo oseća, jer to znači da je sve u redu sa onima sa kojima usled svoje bliskosti saoseća. Muškarcu nije najvažnije da se lepo oseća, već da ima predstavu u umu da je to što radi vredno i značajno.

Dakle, te polne razlike imaju svoje mesto jer svakome daju sposobnosti koje su potrebne njegovom mestu pod suncem. Međutim, ukoliko žena počne da traži satisfakciju u osećanjima, onda će joj sama osećanja biti važnija od onih osoba radi kojih ona postoje, pa će zanemariti realne potrebe dece i supruga radi užitka u osećanjima. Traženje satisfakcije u osećanjima predstavlja njihovu zloupotrebu koja se zove sebičnost. Kako je sebična majka sa detetom radi sebe (radi uživanja u osećanju ljubavi prema detetu), a ne radi deteta (zadovoljenja njegovih realnih potreba), biće sklon da dete razmazi, jer neće moći da dozvoli negativna osećanja koja se prirodno javljaju prilikom ukoravanja deteta za njegovu sopstvenu neodraslost (popuštanje hirovima).

Isto tako, ako muškarac počne da traži satisfakciju u predstavi o vrednosti svojih postupaka, sama vrednost će mu biti važnija od ljudi (ljudske zajednice) radi kojih predstava o vrednosti životnog dela postoji, pa će on biti u iskušenju da žrtvuje potrebe ljudi zarad vrednosti koje vidi u svom delu. Traženje satisfakcije u predstavi o vrednosti predstavlja zloupotrebu predstave o vrednosti koja se zove sujeta (ponositost). Primer sujete projektovane na opšti plan vidimo u fenomenu nacionalizma. Kako nacionalista više voli nacionalne vrednosti nego ljudi, biće sklon da žrtvuje lude radi njihove nacionalne vrednosti (Srbe radi srpsva, i sl).

Postoje još neke polne razlike koje su same po sebi dobre, ali se često izopačavaju. Produkt muških hormona: nezavisnost, izopačava se u oholost, autoritet u gordost, sposobnost moći i upravljanja u želju za moći i nasilništvo. Produkt ženskih hormona: zavisnost, izopačava se u autoritarnost (slepa pokornost svakom autoritetu: porodičnom, političkom...), krotost u slabost, itd. U istoj stresnoj situaciji muškarac oseća gnev prema izvoru opasnosti i kreće u napad da sačuva porodicu, dok žena sa decom beži što dalje od opasnosti. Osećanje gneva kod muškarca koje samo po sebi nije loše može da se izopači u gnevljivost (mržnju), a osećanje straha koje takođe kod žene nije loše samo po sebi, može da se izopači u kukavičluk. Mržnja će da provocira nepotrebne sukobe, a kukavičluk da obeshrabruje akcije koje vode rešenju problema.

ZLOUPOTREBA RAZVOJNIH SPOSOBNOSTI

Sposobnosti koje nam se prirodno razvijaju prirodno nam i predstavljaju iskušenje da na njima "parazitiramo" tražeći u njima svoju unutrašnju satisfakciju (zbog duhovnog nezadovoljenja). Takvo "parazitiranje" se u psihologiji naziva vezivanjem, učvršćivanjem ili "fiksacijom". Ono dovodi do zaostajanja u razvoju naše ličnosti.

"Duševni razvoj deteta odvija se postupno kroz pojedina razdoblja. U svakom novom, uznapredovanom i uslovno rečeno zrelijem razdoblju zaostaju i učvršćuju se (fiksiraju), u manjem ili većem obimu zaostaci, uporišne tačke, prethodnog razdoblja. Koliko će se razvoj zadržavati i učvrstiti na jednoj ravni zavisi od bioloških obeležja ali i iskustva deteta u odnosima sa okolinom. Pod pritiskom loših iskustava i jakih osujećenja, dete doživi snažan strah i strepnu i "okleva" da se izlaže novim, bolnim i osujećujućim iskustvima. Ono se oseća mnogo sigurnije u već zauzetom položaju, "busiji". Kao da mu se "ne ide dalje", "ne raste" i "ne razvija", jer bi ova nova iskustva u odnosima mogla biti neizdrživo bolna. Tu počinju prava vezivanja i učvršćenja nagonske energije u pojedinim fazama razvoja." (Nevenka Tadić, Psihijatrija detinjstva i mladosti, str. 69)

Učvršćivanje (fiksacija) je utoliko jače ukoliko je dete više osujećivano u svojim težnjama i potrebama, ali i u slučaju njegovog preteranog zadovoljavanja:

"Preterana zadovoljavanja i preterana osujećenja olakšavaju učvršćivanje jer dete, zahvaljujući preteranoj popustljivosti, nije sposobljeno da izdrži čak ni blaga osujećenja." (Isto, str. 70)

Normalno je da dete bude usmereno ka sebi samom, jer učeći se kako da odgovara na svoje potrebe, priprema se da kasnije, kada za tako nešto postane psihofizički sposobno, odgovori isto tako brižno i na potrebe drugih ljudi. Ukoliko je njegova realna potreba za pažnjom osujećena, ili ukoliko je preterano zadovoljavana, dete biva navedeno da počne da se bavi traženjem satisfakcije u tome da bude u centru pažnje drugih ljudi, što dovodi do fiksacije i zadržavanja na toj fazi razvoja i formiranja egocentričnog karaktera.

Zaustavljanje na oralnoj fazi razvoja, kada je dete po svom rođenju u potpunosti zavisno od majke, može da osobu zadrži celog životnog veka u uverenju da sve postoji da bi služilo njenim potrebama i da formira preterana očekivanja od onoga što drugi pojedinci i zajednica treba da urade za nju, i da je osakati odsustvom svesti o potrebi drugih ljudi i interesovanjem da se na potrebe drugih ljudi odgovori.

Zaustavljanje malog deteta na fazi autonomije, rezultuje nezavisnošću prema autoritetima koja je sama sebi cilj, a koja se zove gordost. Zaustavljanje u periodu izražene imaginacije rezultuje kasnjom sklonošću da se beži od sveta odgovornosti u svet sopstvene maštice i imaginacije.

Kako dete zavisi od roditelja ono ima naivan odnos poverenja prema njemu, pa ga takva fiksacija može učiniti naivnim i kada fizički odraste i tako nedoraslim za susret sa obmanama od strane drugih ljudi.

Timusni hormoni su najaktivniji u periodu dečjeg razvoja, sve do pojave polnih hormona koji dovode do pojave puberteta i delimične atrofije timusne žlezde. Odrasle osobe koje zbog raka timusne žlezde imaju ne-normalno povišenje timusnih hormona, često dobijaju iskušenje sebične usmerenosti ka sebi samima — egocentričnosti. Pojedine osobe imaju genetski visok nivo timusnih hormona u periodu ranog detinjeg razvoja, pa im je iskušenje da se vežu za fazu detinjeg razvoja i da celog života ostanu nesazreli i detinjasti. Naučnici su o tim timusnim tipovima ljudi još odavno zabeležili:

"Oni ostaju detinjasti u svom karakteru pa su egocentrični, ... traže zaštitu i brigu, i više ili manje su nepodobni za aktivne borbe života." (James Vance May, Mental diseases; a public health problem, p. 216)

"Neki istraživači veruju da timus može da kontroliše u nekoj meri mentalne sklonosti, naime, oni ljudi kod kojih timusna akcija istrajava ostaju detinjasti, egocentrični i prosti u svojim mentalnim procesima i inicijativi, dok oni kod kojih timus prebrzo nestaje, jesu gnevljivi i osvetoljubivi. Dok su mlađi, deluju kao da su u prednosti, ali izgleda da nikada ne sazru sasvim." (Morris Fishbein, Illustrated medical and health encyclopedia, vol 7 and 8, p. 2022)

"Iako duševni razvoj može biti odložen... ovi pojedinci su među naj-pametnjim i najinteligentnijim u svojoj zajednici." (James Vance May, Mental diseases; A Public Health Problem, p. 216)

Visoka razumnost i razvijeni intelekt ljudi sa viškom timusnih hormona jeste produkt intenzivnijeg razvoja nervnog sistema pod uticajem timusa, ali i kasnijeg početka puberteta. Mozak svoju punu veličinu formira oko 12. godine života, a zatim njegova siva moždana masa počinje da se smanjuje, dok se povećava broj veza između nervnih ćelija. Pre-rana pojava puberteta zato dovodi do nesazrelosti određenih intelektualnih sposobnosti jer polni hormoni svojom prevremenom pojmom izazivaju prevremenu atrofiju timusa. Snažne stresne situacije takođe dovode do atrofije timusa, jer da bi osoba imala psihofizičke snage da se bori protiv stresne situacije, ona mora da ima razvijene polne, a ne detinjste sposobnosti.

Ukoliko se seksualna interesovanja pobude kod mlade osobe pre nego što ona uspe da se okrene od sebe same ka drugim ljudima, egocentričnost će je dovesti u iskušenje samozadovoljavanja (masturbacije). A ukoliko se seksualna interesovanja pobude pre nego što je polni hormoni okrenu od sopstvenog pola ka suprotnom polu, ona će imati seksualnu sklonost ka svom istom polu (homoseksualnost).

Pojava puberteta donosi nove vrste iskušenja u razvoju pubescenta.

Kao osoba u intenzivnom psihofizičkom razvoju pubescent mora više da jede nego što je jeo ranije, pa mu hrana postaje veoma ukusna. Da bi se od sebe i svog pola okrenuo ka suprotnom polu, intenzivno se razvijaju njegove genitalne sposobnosti (seksualnost). Izražena čulnost lako može da postane objekat fiksacije i zadržavanja na fazi puberteta. Traženje satisfakcije u zadovoljstvu jedenja ukusne hrane se lako izopćava u proždrljivost, a traženje satisfakcije u seksualnosti u seksualnu opterećenost. Proždrljiva osoba će pokazati spremnost da žrtvuje zdravlje i život radi užitka u hrani, kao što će seksualno opterećena osoba biti nesposobna za bračnu zajednicu i nezainteresovana za potomstvo. Seksualna apstinencijalna kriza se mora zrelo prebroditi u vremenu puberteta i predbračnog života, kroz odupiranje seksualnim impulsima, da ne bi seksualnost postala sama sebi cilj. Umesto da seksualne sposobnosti postanu oruđe izražavanja ljubavi prema bračnom saputniku, bračni saputnik često postaje oruđe zadovoljenja nepobeđene seksualne želje.

Seksualno iskustvo (orgazam) izaziva lučenje hormona vazopresina koji memoriše seksualni doživljaj i zaključava seksualna interesovanja za druge osobe osim za izabranog partnera. Utvrđeno je da visok nivo vazopresina u krvi prerijskog vuka jeste uzrok njegove monogamnosti (usmerenosti ka samo jednoj ženki), a nizak nivo kod livadskog vuka jeste uzrok njegovog promiskuiteta. Ukoliko osoba ne odrasta kao ličnost, njena hormonalna aktivnost neće biti odgovor na realne potrebe života, već će biti odgovor na neutoljive unutrašnje hirove, pa će ometati čovekov normalan psihofizički razvoj.

Osamostaljivanje ličnosti i izgradnja identiteta u pubertetu počinje pojavom sumnje prema autoritetima, koja ima za svrhu da navede pubescenta da misli i odlučuje nezavisno, ali ga fiksacija na fazi sumnje zaustavlja da celog života zadrži sumnjičav stav prema svakom autoritetu, kroz sklonost ka teoriji zavere i buntovnosti. Kao što nepobeđena telesnost za vreme pubertetske apstinencije onesposobljava pubescenta za kasniju bračnu odluku i zdravu funkciju bračnog odnosa, kao i za brižnost za potomstvo (jer mu je telesni užitak važniji od potreba seksualnog partnera i potomstva), tako ga i nepobeđena sumnjičavost i buntovnost onesposobljavaju da kasnije na sebi poneše odgovornost bavljenja društvenim odgovornostima (jer ne može da zrelo trpi nepravdu).

Potreba pubescenta da doneše životne odluke kojima će na sebe preuzeti važne i značajne odgovornosti, prirodno ga navode da nađe ono mesto pod suncem na kojem će svojim aktivnostima biti najveći blagoslov društvenoj zajednici. Kroz potrebu za originalnošću on prirodno traži ona mesta u zajednici koja su najmanje "popunjena". Međutim, on se može odreći razvoja svog ličnog identiteta tako što potrebu za vrednošću sopstvenog životnog dela počne da traži i zadovoljava u identifikaciji sa vrednostima društvene zajednice ili vode, što od njega formira autoritarnu ličnost, sklonu plemenskom načinu razmišljanja i postupanja (sklonu nacionalizmu...).

Psihofizička odraslost organizma zavisi od nasleđa i uslova življenja, dok razvoj naše ličnosti stoji do nas samih. Otuda, iako sam naš organizam nastavlja sa razvojem svojih psihičkih i fizičkih sposobnosti mimo naše zloupotrebe i fiksacije, smisao svih naših sposobnosti biva oskrnavljen ukoliko sposobnosti zloupotrebjavamo za funkcije koje im nisu svrha, dok tada naše realne potrebe života bivaju zanemarene i samim tim i naša egzistencija biva ugrožena.

ZLOUPOTREBA ADAPTIVNIH SPOSOBNOSTI

Različiti klimatski uslovi i samim tim različiti uslovi života rezultovali su različitim adaptivnim sposobnostima između različitih ljudskih rasa. Topla klima sa obiljem vegetacije i životinja koja omogućava opstanak čoveku lovcu zahteva kod njega razvijene lovačke i uopšte muške sposobnosti (borben duh, hitrinu, sposobnost brzog trčanja, veću mišićnu masu), koje se mogu izopačiti u grubost i surovost, brzopletost i nepromišljenost, avanturizam koji je sam sebi cilj, itd. Gorštačku klimu tipičnu za planinska područja umerenog pojasa odlikuje toplo leto, a hladna zima, topao dan, a hladna noć. Isti tiroidni hormoni koji gorštačima ubrzavaju metabolizam i zagrevaju organizam u periodima hladnoće, daju energiju i sposobnost čoveku u trenucima fizičke borbe, pa mogu svoju funkciju lako da izopače u izraženu neobuzdanu plahovitost kod osoba koje nisu razvile svoju moć samosavljađivanja. Stalno hladna (polarna) klima zahteva adaptaciju za opstanak usporenijim metabolizmom i zato niskim nivoom tiroidnih hormona, jer oskudna vegetacija nudi manju količinu hrane. Hladna polarna klima takođe rezultuje potrebom da se obe roditelja staraju za potomstvo aktivirajući brižnost za porodicu višim nivoom ženskih hormona kod obe pola. Izopačena funkcija viška ženskih hormona se otkriva kroz sebičnost, kukavičluk i autoritarnu poslušnost i prema najnepravednijoj vlasti. Adaptivna potreba za pravljenjem zaliha za periode većeg mraza i nestasice hrane može se izopačiti u posesivnost, škrtost i nepotrebno pravljenje zaliha (skupljanje starih i nepotrebnih stvari). Itd.

ODRASTANJE LIČNOSTI

Kao što smo primetili, psihofizički razvoj čoveka jeste posledica interakcije njegovog nasleđa i sredine, ali razvoj same čovekove ličnosti stoji do samog čoveka — njegovog htenja koje je utemeljeno na razumu, savesti i volji. U vreme ranog razvoja, do početka školskog doba, samo dete nema razvijen razum da bi shvatilo koje su realne potrebe njegovog života, pa kroz poslušnost autoritetu roditelja ono razvija svoju moć volje da vlada sobom i da se odupire svojim hirovima. Ukoliko dete ne razvije moć volje da vlada sobom kroz poslušnost autoritetu roditelja, ono neće kasnije imati moć volje da bude poslušno ni autoritetu sopstvenog razuma, kada se kroz školsko doba njegov razum bude formirao. Roditelj može (što je pogrešno) razvijati poslušnost deteta manipulišući njegovim hirovima (nagrada — kazna), umesto razvojem njegove ličnosti kroz odupiranje hirovima. U tom slučaju će kod deteta formirati autoritarnu ličnost, koja će, kao i fizički odrasla osoba, biti zavisna od autoriteta (ideološkog, crkvenog, državnog) koji manipuliše njenim slabostima onako kako je to radio sa njom roditelj.

Za vreme školskog doba nastupa latentna faza, kada postaje teško razviti detinju volju zato što je sada detetu lako da bude licemer, sve do iskušenja puberteta. Ali zato ta ista latentna faza stišane polnosti omogućava detetu da razvije pravilnu funkciju svog razuma. Dok je ranije dete gradilo slepu poslušnost autoritetu roditelja, sada počinje samo da razume potrebe života i svrhovite odgovore na potrebe života. Ukoliko dete ne razvije zdravorazumno razmišljanje u periodu do pojave puberteta, neće biti sposobno da se u pubertetu, osim uz izuzetan napor razuma, sačuva od sopstvenih iracionalnih motiva, jer neće shvatiti njihovu iracionalnost da bi im se oduprlo.

Razvoj ličnosti u pubertetu zahteva volju razvijenu u predškolskom dobu, razum razvijen u školskom dobu i samostalnost odlučivanja koja se razvija tokom samog puberteta. Odluke koje predstavljaju izraz životnog opredeljenja završavaju adolescentski razvoj. Prirodni faktori psihofizičkog razvoja ih omogućavaju oko 21. godine života.

U odrastanju ličnosti, čoveka ometa sklonost njegove prirode da nezadovoljstvo svog duha utoli zloupotrebotom umnih predstava i čulnih i emotivnih doživljaja, koje mu pružaju njegove sposobnosti. Bez zadovoljenja čovekovih duhovnih potreba nije moguće ukloniti nezadovoljstvo duha koje dovodi do fiksacije na određenoj fazi razvoja ličnosti, ili do zloupotrebe adaptivnih, ili bilo kojih drugih njegovih sposobnosti, jer se čovek kao davlenik za slamčicu hvata za one užitke koji mu stoje na raspolaganju (bilo iz njegove prirode, bilo iz okruženja).

Zato nikakva promena hormonalne aktivnosti ne bi mogla da nadomesti odrastanje, već bi samo promenila objekat zloupotrebe i vrstu čovekovog izopačenja.

Kao što ćemo videti u sledećem poglavlju, svaki antropološki tip ljudi treba sam da odluči da pobedi svoja specifična iskušenja i da odraste. Ne postoji nijedna rasa ljudi koja po prirodi jeste zrela, već svako treba da svojim dragovoljnim izborom sam odraste, dajući svojim sposobnostima viši smisao od pukog izvora satisfakcije, smisao odgovora na realne potrebe života.

Čovek nije stvoren samo da opstane, već da ispunjava smisao svog postojanja i zato njegove sposobnosti nisu samo egzistencijalne, već daleko prevazilaze potrebe egzistencije. Čovek je stvoren da voli, i ako ga pokreće prava nesebična ljubav, on će biti sklon da iz ljubavi žrtvuje svoj život za potrebe drugih ljudi, jer mu je važniji smisao života od puke egzistencije.

Do čoveka stoji koji će smisao života da izabere, pa i ako izabira loš smisao života, da u neodraslosti svoje ličnosti zloupotrebjava svoje razvojne, adaptivne i polne sposobnosti, on i tada pokazuje sklonost da ugrozi egzistenciju radi užitka. Smisao života je čoveku uvek važniji od samog opstanka života, bilo da je izabrani smisao života dobar, bilo da je loš. Na primer, škrta osoba će zanemariti zdravlje radi škrtarenja, kao što će osoba neumerena u jelu i piću da naruši zdravlje radi svog užitka, kao što će i gorda osoba biti u stanju da žrtvuje svoj život zbog osvete svog povređenog Ega. Da je čovek zaista nastao mehanizmima prirodne selekcije i evolucije, egzistencija bi mu bila važnija od smisla života, pa mu ne bi palo na pamet da ugrozi život radi, na primer, užitka u duvanu, kao što zavisnik od duvana, bolestan od raka, radije odlučuje da živi kratko sa svojim smislom — konzumiranjem duvana, nego da živi 100 godina, a bez smisla — bez užitka u kojem je ogrezao.

GENETSKO POREKLO I KARAKTEROLOGIJA ANTROPOLOŠKIH TIPOVA ZAPADNOG BALKANA

Da bismo razumeli razlike između različitih vrsta autoritarnosti, dublje razumeli posebnost balkanske autoritarnosti u odnosu na centralno-evropsku i zapadnu autoritarnost, potrebno je da upoznamo psihofizičke posebnosti i iskušenja različitih antropoloških tipova na zapadnom Balkanu.

NORDIJSKI ANTROPOLOŠKI TIP

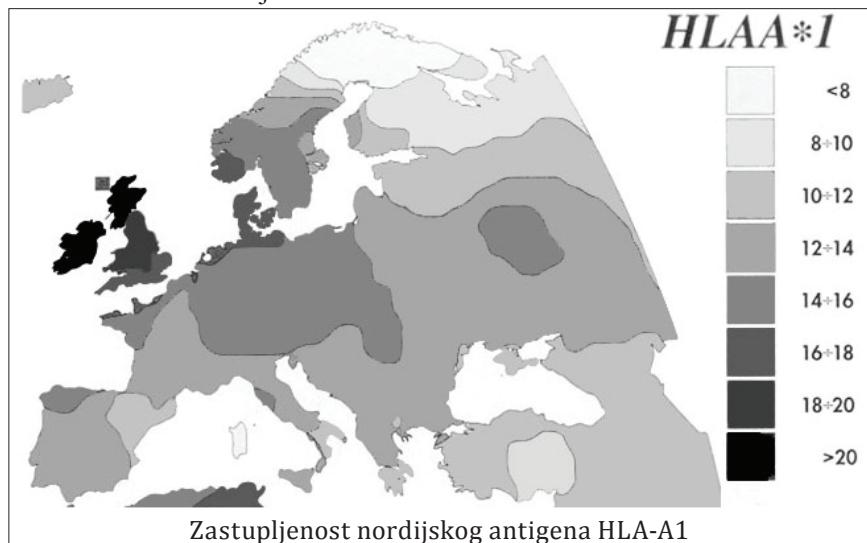
Izgled nordijskog antropološkog tipa prepoznajemo po sledećem opisu:

“Stas visok i vitak. Ramena snažna i široka, noge dugačke. Lobanja dugačka, sa strane spljoštena, potiljak izbočen. Lice duguljasto, crte oštре, vilice izrazite. Usta su uska i „tvrdо“ formirana, uvo maleno. Čelo je usko, ravno i natrag zavraćeno; obrve ravne. Nos uzak i istaknut, u korenju visok. Oči svetle, plave ili sive, srednje veličine. Koža tanka i bleda, sa providnim venama. Kosa plava ili crvenkasta, tanka, glatka i mekana.” (V. Dvorniković, K.J. 174)

Nordijka

Nordidi su u više navrata naseljavali Balkan, često mešani sa alpidima centralne Evrope pod entitetom Kelta i Ilira, zatim i u kombinaciji sa atlantskim mediterancima pod entitetom Germana, i na kraju pod entitetom Slovena koji su ovde došli izmešani sa baltidima.

Nordide odlikuje izražena aktivnost timusnih hormona, pa samim tim i iskušenje zadržavanja na asekualnim fazama razvoja, prvo na fazi odojceta (oralna faza po Frojdu ili asocijalna po Ruti Nelson), a zatim na fazi razvoja deteta u školskom dobu (latentna faza po Frojdu što se tiče seksualnosti ili faza socijalnog istraživanja po Ruti Nelson).

Tipičan predstavnik nordijskog antropološkog tipa

Iz toga sledi da se te razvojne sposobnosti, ukoliko osoba ne odraste kao ličnost, mogu manifestovati u svom izopačenju kao tipične psihološke odlike nordida. Zadržavanje na oralnoj fazi rezultuje egocentričnim uverenjem da svi drugi postoje da bi ugadali željama te osobe. Tačka osoba, ako ne odraste, ceo život živi samo za sebe, ne prepoznajući potrebe drugih ljudi. Zadržavanje uma na fazi školskog doba rezultuje radoznalošću koja je sama sebi cilj tj. „filozofiranjem“. Zadržavanje na fazi razvoja govora osobu čini brbljivom.

Naivno poverenje u druge ljude, koje je normalno kod dece u toj fazi razvoja, čini je „glupom“ u očima drugih ljudi, uprkos tome što je ona inteligentnija i razumnija u odnosu na druge ljude. Iako je njen razum nezavisan, njena volja je nerazvijena, pa lako potпадa pod spoljni uticaj kada treba da donosi odluke. Zbog slabe volje ona je gotovo nesposobna da sama donosi odluke i da se drži principa. No, slaba volja ne rezultuje neobuzdanim postupcima, jer su i sama iskušenja nordida tipična za fazu razvoja deteta u školskom dobu, koja se naziva latentna faza zato što su tada polna iskušenja stišana na minimum.

Pre pojave polnih hormona osoba je još uvek okrenuta ka svom sopstvenom polu. Pubertetska nesazrelost zbog zadržavanja na prethodnoj latentnoj fazi razvoja rezultuje sklonosću osobe da na seksualnom planu bude okrenuta ka sebi samoj (samozadovoljavanju) ili ka istom polu (homoseksualnosti).

Polovinom XX veka dr Aleksandar Kostić upozorava na iskušenje hipertimusnih ljudi, koje će uskoro snaći nordijske narode kao iskušenje njihove seksualne perverznosti:

"Hipertimusni tip je delo preteranog rada timusne (grudne) žlezde. Njegova osnovna crta je nepouzdani, polno neizgrađeni kolebljivi izgled lica i celog tela. Jedinka dugo zadržava detinji, nesazreli izgled. Nadražljivost i labilnost u neurovegetativnom sistemu u skladu je sa slabom mišićnom snagom, sa slabom voljom i s nepostojanjem afektivnošću. Kod ovog tipa kao da polnот nema dovoljno telesnog oslonca: kao što je telesni sastav zadržao svoj detinji izgled, tako i polnот teško i sporo nalazi svoj zreli oblik."

Ta duga polna neodredljivost pretstavlja povoljnu okolnost za razvijanje polnih i moralnih pverzija. Zato pubescenti ovoga tipa treba da budu stalno pod budnim pedagoškim nadzorom." (Aleksandar Kostić, Polno saznanje III, str. 90, Beograd, 1953)

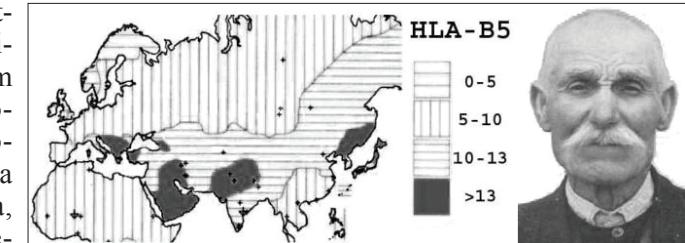
Zbog egocentričnosti, odnos nordida sa drugim osobama jeste lišen načela i prijateljske vernosti, pa su njegova prijateljstva privremena (trenutna) i egocentrična. Umesto socijalnog odnosa, on pokazuje sposobnost odnosa samo sa jednom osobom (onom koja mu u tom trenutku posvećuje svu pažnju) a ne sa grupom ljudi. Odsustvo socijalnog momenta se vidi i u njihovom odevanju, jer su skloni da odeću izabiraju bez svesti o tome kako ona deluje na druge, već samo na osnovu ličnog svidanja, tako da ona često deluje neprilično šareno, u skladu sa njihovom dečjom naravi.

Održbeni mehanizmi velikog Ega su kod nordida adekvatni detetu školskog doba, pa nordide odlikuje sklonost ka šali i neozbiljnosti (osmehom dete pokazuje da nije krivo što je kao dete nesposobno da bude odgovorno). Nesazrellost i zadržavanje razvoja njihove ličnosti na nivou deteta rezultuje i egocentričnim očekivanjima, koja više nije moguće zadovoljiti, ne samo zato što nema ko da ih zadovolji, već zato što su sama egocentrična očekivanja po svojoj prirodi neutoljiva. Rezultat nezadovoljenosti jeste konstantna nota depresije i nezahvalnosti koju često možemo prepoznati kod mnogih predstavnika nordijskog antropološkog tipa. Oslobađanje od sebične egocentričnosti, kao i dečje neozbiljnosti i samosažaljenja, predstavljaju neophodne faze razvoja njihove ličnosti.

Nordijska prirodna razumnost svakako izaziva divljenje, ali je ne možemo ceniti jer nije plod čovekovog htenja i izbora, već njegove prirode. Ali možemo ceniti nordida ako svojim sposobnostima prida viši smisao, ako se od sebe samog okreće ka potrebama drugih ljudi, i ako istraže u načelu ispravnog življenja mimo svih pritisaka sredine koji ga teraju da ide protiv sopstvene savesti i da žrtvuje načela poštovanja zarad lične ugodnosti.

DINARSKI ANTROPOLOŠKI TIP

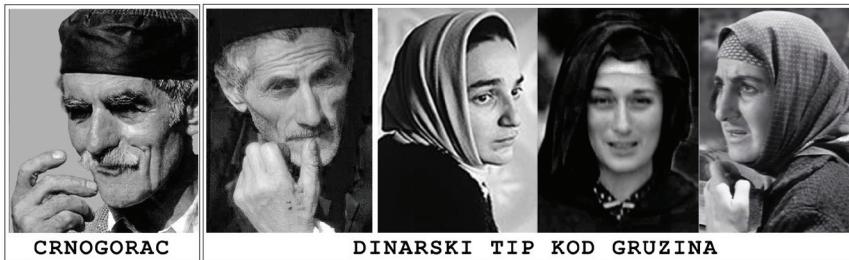
Dinarski tip prepoznajemo po visokom i mršavom stasu, tankim usnama, dugim i tankim udovima, istaknutom profilu, velikom nosu i istaknutim obrvama, maljavosti i kosmatosti, živom pogledu i užurbanom hodu blago pognutom napred. Drevna prapostojbina dinarca je Egipat, pa su ga u "sitnjjem" mediteranizovanom odliku prepoznali antropolozi u skeletima donjeg Egipta, posebno iz vremena IX dinastije.

Danas je pak dinarski antropološki tip najzastupljeniji na planinskim područjima umerenog pojasa: na zapadnom Balkanu, kod Gruzina na Kavkazu, na području Tibeta, ali takođe i na području Iraka, Saudijske Arabije, itd. Viškom tireoidnih hormona je adaptiran na temperaturne ekstreme gorštačke klime, koju odlikuje hladna noć i topao dan, hladna zima i toplo leto. Tireoidni hormoni ubrzavaju metabolizam pa dovode do zagrevanja tela, ali daju i nestrpljivost i afektivnost koja je potrebna za borbu, pa je dinarski tip sklon da neobuzданo plane i da na sitne nepravde reaguje vrlo snažnim negativnim osećanjima. Za osobe koje odlikuje viši nivo tireoidnih hormona, dr Aleksandar Kostić piše:

"Donji deo tela je srazmerno razvijeniji nego gornji. Kosa je bogata, često talasasta i njena granica na čelu je nisko postavljena. Trepavice i obrve su jako razvijene. Oko je krupno, dok je pogled živ i izrazit, zubi vrlo lepi, a usne tanane. Polne oznake na licu su dobro razvijene, ali je kod devojke ovog tipa, pored gustih obrva razvijena dlakavost i na obrazima i usnicama. Kod oba pola je u ovome tipu dlakavost razvijena na udovima. ... Osobe ovoga tipa reaguju vrlo živo i brzo, nekad eksplozivno, ali se, zato, brzo istroše. Pokreti su brzopleti, a postupci plahi. Mašta je razvijena, inventivnost i proničljivost primerne, volja jaka, altruistička naklonost duše izražena, tip inteligencije je sintetički." (Aleksandar Kostić, Polno saznanje III)

Višak muških hormona kod dinarca odlikuje oba pola pa daje ženi muškobanjast izgled. Izraženi muški atributi kod dinarca se već manifestuju u veoma izraženoj fazi autonomije (koja počinje da se ispoljava između godinu i po dana i dve godine), kada dete odbija pomoći majke i želi da po svaku cenu pokaže svoju samostalnost.

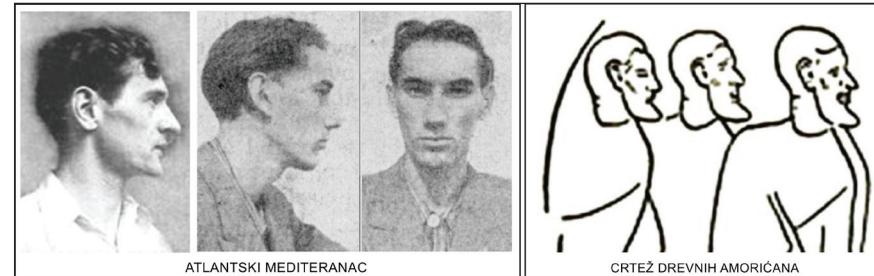
Izražena autonomija formira izražen autoritet sopstvene ličnosti koji se lako izopačava u gordost, oholu nezavisnost prema svakom drugom autoritetu. Zbog izražene autonomije, dinarac ima sklonost da, u vreme pubertetske faze razvoja identiteta, druge identitete shvata kao atak na svoj sopstveni identitet, i ako ne nauči da krotko i ponizno trpi nepravdu, njegovo bavljenje društvenim pitanjima će ostati infantilno zbog gorde preosetljivosti i uvredljivosti koja će ga navoditi na sukobe sa svima, a posebno onima koji se na bilo koji način uzdižu iznad njega samog. Uspeh drugoga, posebno nekog iznad sebe, on ne može da podnese, jer ima osećaj da su njime sve njegove sopstvene vrednosti obezvredene. Takav karakter ga čini individualistom koji je sklon sukobu sa svima drugima. Većina karakteroloških problema zapadnog Balkana se može objasniti iskušenjima dinarskog tipa, najpre njegovom nepobedenom gordošću:

“Aljkavost, površnost i nedostatak radne savesti, da i ne govorimo o vrlo rudimentiranom osećanju dužnosti, bitni su sastojci u etosu jugoslovenskog rada. ... Napeta budna osetljivost, težnja da se ogradi jednom naročitom atmosferom respektovanja postaje bitnom karakteristikom tog plemenskog čoveka. ... Neobuzdana, primitivna subjektivnost, uobražena osetljivost, surevnjivost, nepoverenje, mržnja, zavist, nedisciplinovanost, neobjektivnost i nepravičnost. ... Preterana lična osetljivost, sujet, primitivno i grubo ispoljavanje zavidljivosti, bolesni i samoživi egocentrizam, to su osnovne karakterne crte koje u toj sredini koče stvaranje svakog višeg društvenog reda i potom moralnog i materijalnog prosperiteta.” (Vladimir Dvorniković, Karakterologija Jugoslovena, 1939)

Gord karakter, spremnost na samopožrtvovanu borbu za svoje ciljeve i ideale, čine dinarca nesebičnim herojem, stradalnikom za druge, ali tu njegovu sklonost ne možemo da cenimo jer nije plod njegovog voljnog htenja i izbora, već najčešće neobuzdanosti njegovog gordog i povređenog Ega. Kod dinarca možemo ceniti njegovo htenje da oprosti uvredu, da krotko trpi poniženje i nepravdu nad sobom, jer mu je za takvu reakciju zaista potrebno htenje u odrastanju ličnosti, kojim on postaje zreo da se bavi društvenim pitanjima bez gneva i bez pristrasnosti.

ATLANTSKO MEDITERANSKI ANTROPOLOŠKI TIP

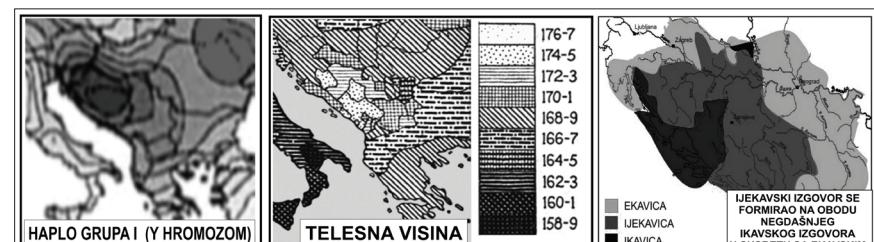
Atlantsko mediteranski tip je najviše zastupljen tamo gde je stanovništvo najviše telesne visine (kod nas u Hercegovini i zapadnoj Crnoj Gori), a vodi poreklo od visokih starosedelaca Male Azije i Palestine - Heteja i Amoreja.

U severozapadnoj Evropi je taj antropološki tip nordizovan, a vodi poreklo od drevnih nosilaca Megalitske kulture. Na području Moldavije i Rumunije je pomešan sa jedinstvenim “proto-tričkim” antropološkim tipom i preko njega je zastupljen u populaciji Vlaha istočne Srbije.

Na zapadnom Balkanu atlantski mediteranac je dinarizovan, pa ga prepoznajemo kao dinarca koga odlikuje ne samo visok i mršav, već visok i krupan stas. Zatim, na njemu vidimo više ili manje izražene elemente akromegalije, koji su posledica viška hormona rasta, a takođe i izraženu sklonost ka gubitku kose (čelavosti). Za izgled ženskih osoba, koje imaju višak hormona rasta, dr Aleksandar Kostić piše:

“Ovakva telesna evolucija daje ženskom polu vrlo neprijatan muško-banjast izgled. Ali zato devojke ovog tipa pokazuju uspeh kao sportistkinje.” (Aleksandar Kostić, Polno saznanje III)

ATLANTSKE MEDITERANCE ODLIKUJE HAPLO GRUPA I, IZRAŽENA VISINA I IKAVICA U GOVORU

Atlantske mediterance, zbog viška hormona rasta odlikuje ne samo veća telesna visina, krupne i jake kosti već i izražena dugovečnost, kao i skup posebnih mentalnih sposobnosti i iskušenja.

I atlantskog mediteranca, kao i dinarca, odlikuje višak muških hormona kod oba pola, ali za razliku od dinarca koji je veoma emotivan, i zbog tireoidnih hormona (koji zahtevaju trenutnu akciju) slabo sposobljen da planira sutrašnje akcije, atlantski mediteranac, zahvaljujući hormonu rasta, ima izraženu sposobnost planiranja, strategije, moći i upravljanja. Među atlantskim mediterancima je najveći procenat fakultetski obrazovanih i istinski sposobnih ljudi.

Sposobnost moći se često, kada je individua neodrasla, izopačava i postaje sama sebi cilj kroz želju za moć. Zato su ti ljudi skloni visokim političkim pozicijama, ali i fizičkom nasilju. I Hrvati u Zagrebu i Srbi u Beogradu se žale da su im Hercegovci, bez obzira koje nacionalnosti, zauzeli skoro sve vodeće položaje u društvu. No, kod žena, želja za moć se često manifestuje na suptilnije načine, kroz želju za znanjem (često raznih tračeva), kroz bavljenje magijom ili parapsihologijom kojim takođe udovoljavaju svojoj želji za moć.

Viši nivo hormona rasta blokira emotivnost, jer bi emotivnost omela osobu u apstraktnoj inteligenciji i strategiji, pa osobe koje dozvole da njima vlada želja za moć zato često jesu lišene osećanja i saosećanja.

Želja za moć, ako se ne obuzda i ne stavi u funkciju višeg smisla, može čoveka da pretvorи u megalomana, a to je psihopatološko stanje osobe koju odlikuje manija veličine, bogatstva, genijalnosti i svemoći. Pritajeno ili u nekom stepenu otvoreno, megaloman teži da sebe vidi ili prikaže kao "gospodara sveta", koji je iznad svih u pogledu određenih dimenzija ili po svim kriterijumima.

Za razliku od dinarca, koji u poniženju nepravdom deluje uvredeno i jadno, atlantski mediteranac je rođeni optimista, pobednik koji sebi ne može da dozvoli poraz. Jedino mu radikalno teške nesreće, neuspesi i porazi, pružaju priliku da postane svestan iracionalnog porekla svoje motivacije. Tada, ako hoće da odraste, može da odbaci svoje megalomske ciljeve i da svoj životni smisao i sreću izrazi najpre u ispunjavaču svakodnevnih i najjednostavnijih životnih odgovornosti.

Kada neko crta vešticu, on podsvesno zna da veštice ima želju za moć, pa joj nacrtava sve elemente akromegalije (koji su posledica viška hormona rasta): isturenu bradu, koščate jagodice, kost na sredini nosa, izražene nadočne lukove, pa čak i po neku dlaku na licu i nosu, zbog viška muških hormona.

ZAPADNO MEDITERANSKI ANTROPOLOŠKI TIP

Naš čuveni Antropolog Božo Škerlj piše o mediterancima:

"Vrlo raširena, po južnoj Evropi i sredozemnim ostrvima je sredozemna podrasa ili mediteranidi. Sigurno su u bližem srodstvu sa orientalidima, samo da su sitniji; važe za jedan od najlepših "tipova" čovečanstva. Njihov rast nije veliki (približni 164 cm), no proporcije su jako "pravilne", trup nije predugačak (što je često kod manjeg rasta), noge i ruke su vitke. ... Nos je uzak i ravan ili meko konveksan, glava je izdužena. Rašireni su posebno u Španiji i delimično u južnoj Francuskoj, u južnoj polovini Italije i Grčke. Okružuju svo Sredozemno more, a u severnoj Africi, nalazimo njihov orijentalni tip. Kod nas ih nalazimo u srednjoj i južnoj Dalmaciji i na dalmatinskim ostrvima." (Božo Škerlj, Opšta antropologija, str. 68-69)

Za razliku od dinarca koji je gord i nezavisan od drugih, i kome je zato neprijatno da sluša pohvale o sebi, mediteranac je ponosan i hvališav. Zato ima potrebu za korzoima, na kojima pozira kroz "nameštenu" lica, koja često izgledaju kao kod lutaka, što izražava njegovo najveće iskušenje — sujetu. Potreba da zadobije tuđe odobravanje zapadnom mediterancu je važnija od svega. Zato on nema svoje lično mišljenje, već mišljenje većine.

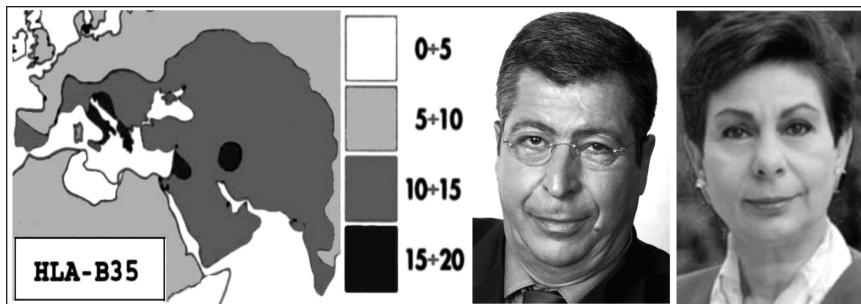
Ukoliko potrebu za odobravanjem i šarmiranjem drugih osoba ne pobedi, neće biti sposoban niti za pravo prijateljstvo (koje zbog laskanja i odobravanja tuđih slabosti nije iskreno), niti će biti sposoban za odgovornosti od društvenog značaja (jer ne može da podnese sukob sa neispravnim mišljenjem većine). Ropstvo mišljenju većine postaje temelj plemenske svesti i plemenskog načina razmišljanja.

"Mediteranac svojom pojavom, pozom i mimikom hoće pre svega da se lično ispolji, da se pokaže i da se dopadne." (Vladimir Dvorniković, Karakterologija Jugoslovena, str. 187)

"Ima veliku radost u govornoj reči, u lepim i živahnim pokretima. Teži da nađe gipkost i veštinu naročito vrednu interesa i hvale. Mediteranac je elokventan, često vešt govornik, ne retko on je (bar za nordijskog posmatrača) pričljiv i nekako površan." (Hans Ginter, The Racial Elements of European History, p. 56)

ISTOČNO MEDITERANSKI ANTROPOLOŠKI TIP

Istočni mediteranci odgovaraju Pelazgima, koji su u istoriji zabeleženi kao prastanovnici Grčke i Balkana, po Herodotu poreklom iz Egipta. Jedna njihova grana su i drevni Filisteji, a druga drevni Etrurci.

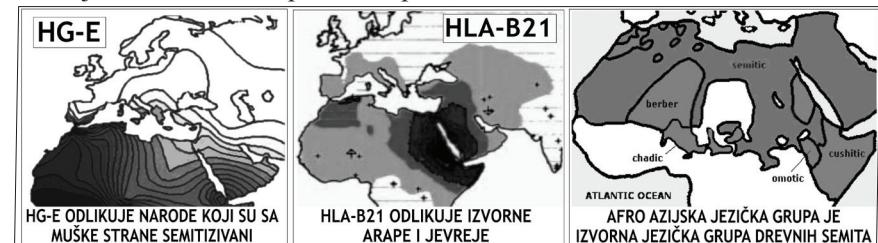
Po genetičkim markerima, istočni mediteranci su najzastupljeniji antropološki tip i kod Palestinaca i kod današnjih Jevreja. Veoma su zastupljeni kod Grka, na području centralne Italije i svugde po Mediteranu. Na području Srbije bez Vojvodine, ima ih skoro koliko i predstavnika dinarskog tipa. Osim nešto sitnijeg rasta i izduženog duguljastog lica teško se mogu jasno definisati po izgledu, jer su živeći u stalnom kontaktu i mešanju sa različitim antropološkim tipovima poprimili elemente izgleda svih onih sa kojima su se više hiljada godina mešali, možda najviše sa semitima, dinarcima i zapadnim mediterancima.

Ali njihove karakterološke posebnosti jesu lako prepoznatljive, jer ih odlikuje iskušenje zaostajanja u razvoju ličnosti slično nordidima, ali na nižem stepenu razvoja. Za razliku od nordida koji imaju iskušenje da zaostanu u fazi razvoja deteta školskog doba, kada ono razvija razum, istočni mediteranci imaju iskušenje da zaostanu u razvoju deteta predškolskog doba (izmedu četvrte i sedme godine), kada ono razvija moć imaginacije. Odbrambeni mehanizmi ličnosti su takođe karakteristični za to doba, veseo duh lažnog optimizma ili depresivno kukanje nad sobom (samosažaljenje). Samosažaljenje nad sobom predstavlja mehanizam odricanja od odgovornosti za sopstveno stanje, jer se osoba predstavlja kao kakvo dete, jedno i nemoćno da na sebi ponese svoju životnu odgovornost, pa je zato prepušta drugima. Poruka koju čovek svojim kukanjem odaje glasi: "Ja sam jadan, a prema tome ne mogu da budem ni kriv za svoje nesrećno stanje!" Depresivan duh naše narodne muzike upravo vodi poreklo od ovog antropološkog tipa. Čak i ako je melodija vesela, reči pesme su depresivne: "Nije što ja patim što si me ti ostavila, već što mi plače majka", "Nesrećnik sam od rođenja", itd. Gotovo da nema naše narodne pesme koja izražava zahvalnost i radost srca nepomučenog depresijom. Infantilnost deteta se otkriva u izraženoj

sklonosti tog tipa ka kultu majke (i kultu Device Marije). To je odnos koji bi trebalo da bude prevaziđen sa odlaskom u pubertet. Kao što dete prima usluge od strane roditelja prirodno, smatrajući da je roditelj dužan da mu ugada, tako i fizički odrasli predstavnici ovog tipa smatraju da su drugi dužni da im ugadaju. Otuda nezahvalnost i sklonost depresiji jesu dva prepoznatljiva iskušenja ovog antropološkog tipa.

SEMITSKI (ARMENOIDNO-ORIJENTALNI) ANTROPOLOŠKI TIP

Izvorni nosioci afro-azijske jezičke grupe — semiti — jesu Arapi, Jevreji, Feničani i drugi narodi koje objedinjuju zajednički genetički markeri (HG-E, HLA-A24, HLA-B21), koji tako ukazuju na njihov nekada jedinstveni antropološki tip.

U čistom izvornom obliku semite bismo prepoznali po "orlovskom" nosu i izraženim nozdrvama, debelim i mesnatim usnama, zagasitoj boji kože, izraženoj maljavosti, jakim obrvama, kovrdžavoj kosi, izbuljenim crnim očima, zaobljenim (bademastim) korenima noktiju i karakterističnom guturalnom (grlenom) govoru. Prirodne sposobnosti koje odlikuju semite (trgovina, zanatstvo) su takve da su stalno upućeni na prijatelje drugih antropoloških tipova, pa su se sa njima u međuvremenu veoma genetski izmešali. Semiti se dele na orijentalide i armenoide, u zavisnosti od toga sa kojim populacijama su izmešani. Danas su zastupljeni na celom Mediteranu, od Španije, južne Italije, Grčke, preko Male Azije do Bliskog istoka.

"Armenoidi se uglavnom javljaju u krajevima muslimanskog uticaja. Orijentalidi su vezani za pojavu Jevreja. Armenoidi (jermenska rasa) odlikuju se srednjim ili niskim rastom, tamnom kompleksijom, srednje uskim licem, jako istaknutim orlovske nosom koji je pri dnu mesnat i širi." (Branimir Maleš, O ljudskim rasama, str. 35)

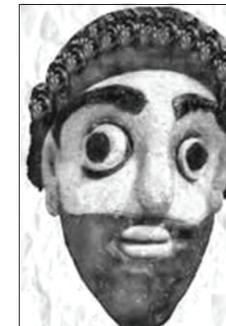
Na području Srbije, semiti su najzastupljeniji jugoistočno od Kruševca. Na osnovu analize Y hromozoma znamo da gotovo svaki drugi stanovnik Prištine (45,6%), svaki peti Beograđanin (20,35%), i svaki dvadeseti Zagrepčanin ima sa svoje muške strane semitsko poreklo tj. haplo grupu E. Po svemu sudeći, ta grana semita vodi poreklo od semita feničanskog porekla, koji su, izmešavši se sa drevnim Grcima (medite-

rancima), formirali entitet savremenih Grka, prepoznatljiv po mnogim semitskim elementima (izraženoj čulnosti, orijentalnoj skali u muzici, formalističkoj religioznosti, itd). Jedna bratska genetska grana semita zastupljena je na području od Irana do Indije, u drevno vreme pod entitetom Elamacu, a danas u velikoj meri pod entitetom Dravida, i u određenoj mešavini sa nordidima i žutom rasom je zastupljena i kod Roma.

Semite odlikuje izražena funkcija polnih hormona (muških kod muškog pola i ženskih kod ženskog) sa izraženom manifestacijom sposobnosti koje oni aktiviraju u pubertetu, koji kod njih počinje ranije nego kod ostalih populacija. Mutiranje glasa, zatamnjene kože, maljavost i jak telesan miris jesu atributi puberteta koji su kod semita prenaglašeni i često zadržani tokom celog života. Izražena senzitivnost i uživanje u ukusu hrane ima za svrhu da navede pubescenta da jede više nego ikada ranije, jer je u fazi intenzivnog razvoja. Seksualnost ima za svrhu da ga od sebe samog i od istog pola okrene ka suprotnom, komplementarnom polu. Sumnja prema autoritetima ima za cilj da ga navede na samostalno odlučivanje i na taj način formiranje sopstvenog identiteta ličnosti. I sklonost ka donošenju odluka i zaveta, kroz htjenje da se sve druge želje žrtvuju zarad izabranog smisla života, to su sve odlike razvojne faze puberteta, koje semite odlikuju u veoma izraženoj meri.

Ali usled neodraslosti, one trpe svoje izopačenje. Ako se seksualna želja ne pobedi u periodu puberteta, onda će kasnije bračni partner postati oruđe zadovoljavanja sopstvenih strasti, umesto da seksualnost kao sposobnost bude oruđe izražavanja ljubavi prema partneru. Tako će nesazrelost seksualne funkcije onesposobiti čoveka za zdravu bračnu zajednicu. Ako užitak u hrani postane izvor unutrašnje satisfakcije, osoba će postati numerena u ishrani i proždrljiva. Telesnost može čoveka da optereti potrebom da u svemu pokušava da učari neku dobit. Semitska praktična inteligencija, koja se u vreme adolescencije otkriva kao izražena snalažljivost, lako može da se izopači u lukavstvo i pokvaru; pa kod semite prepoznajemo sklonost da se prihvata uglavnom onih poslova koji mu obezbeđuju zaradu na brz, lak i zato neproektiv (društveno nekoristan) način, kroz bavljenje trgovinom, bankarstvom, ili čak prosjačenjem. Zato semiti teže da žive uglavnom kao gradsko stanovništvo, jer su upućeni na druge ljudе.

Za razliku od detinjastih i egocentričnih nordida koji se sa drugima druže samo radi sebe (da se ne bi osečali usamljeno) i bez ikakve prijateljske vernosti, semiti su sposobni na tipično adolescentsko - samopožrtvovanje prijateljstvo koje odlikuje vernost i spremnost na žrtvu za drugoga. Oni su druželjubivi ljudi sa izraženom empatijom, ali, svojstveno zadržavanju na adolescentskoj fazi razvoja, oni pokazuju druželjubivost samo prema svojima, prema pripadnicima svoje porodice, klan-

Drevni crtež
Feničana

Karikatura
Branislava Nušića

Antisemitska naciistička
karikatura Jevrejina

na, religije, sekte, organizacije, i sl. Prema ostalima grade odnos samo kao prema objektima iskorišćavanja ili kao prema izvoru opasnosti. Oni teško mogu u namerama nekoga, ko ne pripada njihovoj zajednici, da vide išta drugo do zastupnika zavere, koja je zapravo temelj njihovih sopstvenih odnosa prema pripadnicima druge porodice, klana, religije, itd. Gledajući kroz sebe i sopstvene koristoljubive principe, njima su neshvatljivi principi najvišeg razvoja čovekove ličnosti – ljubav prema čovečanstvu. Sumnja prema autoritetima, koja se prirodno javlja u pubertetu sa svrhom da čoveka navede na samostalno razmišljanje i odlučivanje, ostaje kao izvor neprestanog sumnjičenja, buntovnosti i teorije zavere, jer u slabo razvijenom razumu školskog doba ne uspeva da nađe svoj odgovor.

Naime, rani početak puberteta, daje semitim izraženu praktičnu pubertetsku inteligenciju koja daje osobi razvijenu sposobnost tehnike i načina odgovora na potrebe života (zato su semiti dobre zanatlje) ali slabo razvijenu inteligenciju školskog doba koja se bavi analizom smisla ponašanja i razumevanjem stvarnih čovekovih potreba. Umesto inteligencije koja se bavi smisalom "Zašto nešto treba da uradim?" semita ima izraženo pitanje deteta predškolskog doba "Šta treba da uradim?" i izražene talente adolescente koji su odgovor na pitanje "Kako to treba da uradim (na koji način)?"

Adolescentska sklonost ka odlučivanju, daje semitim spremnost da olako i učestalo donose radikalne odluke koje ne poznaju sredinu i umerenost, pa su zato semite prepoznatljive po svojoj isključivosti. Iako su prirodno veoma snalažljivi, oni ne misle mnogo razumno, već "crno - belo". Umesto da razum prethodi donošenju odluke, snažno htjenje da se donose odluke prethodi upotrebi razuma, koji se uglavnom koristi naknadno, sa ciljem da opravda već donete odluke.

Ako u vreme razvoja identiteta ne nauče da krotko trpe nepravdu, njihove životne odluke mogu lako biti utemeljene na fanatičnoj mržnji i osveti. A ako nisu pobedili telesnost, onda mogu biti utemeljene na hedonizmu kao smislu života. Spremnost adolescenata da fanatično stradaju za određenu ideju jeste dobro poznata, pa je možemo prepoznati kao odliku mnogih semita, posebno arapskog porekla. Nečista savest zbog zloupotrebe čulnih doživljaja često navodi semite na gađenje prema čulnim doživljajima i na radikalne asketske odluke. Kada neko zloupotrebljava seksualne doživljaje tražeći u njima satisfakciju najdubljih čežnji duše, on nije u stanju da shvati pravilnu funkciju seksualnosti – da ona ima za svrhu izražavanje ljubavi. Kako kroz svoje iskvarene motive teško može da shvati viši smisao čulnih doživljaja, on formira uverenje da su oni sami po sebi loši, a ne njihova pogrešna funkcija. Ugušujući ispoljavanje svojih nepobedenih strasti, on ne rešava svoj problem neodrastanja. Kada sretne drugu osobu koja izražava one motive koje bi on sam želeo da izrazi, a ne sme zbog sukoba sa svojom licemernom savešću, on prema njoj oseća prezir, gađenje i ima potrebu da je moralno osuđuje.

“Prednjeazijac oseća dušu i telo kao dve neprijateljske polovine svoga bića. ... Zato njegovo biće i nadinje sada jednoj, sada drugoj krajnosti: ekstremnom asketizmu ili okorelom, ciničnom materijalizmu.”
(Vladimir Dvorniković, Karakterologija Jugoslovena, str. 187-188)

Kod Arapa, zbog mešanja sa dinarcima u vreme nastanka njihovog naroda (odlikuje ih dinarsko-semitski haplotip HLA-A2,B21), faza dinarske autonomije biva prenaglašena inače intenzivnim razvojem pubertetskog identiteta kod semita, pa su Arapi u odnosu na ostale semite mnogo skloniji buntovnom duhu i većem radikalizmu u svojim odlukama. U poglavlju “Osveta kod Arapa” u delu “Putovanja kroz Arabiju i druge zemlje Istoka”, nemački istraživač i kartograf Karsten Niebuhr piše:

“Živahan i plahovit narod, naglih i jakih strasti, po prirodi je osvetljubiv do krajnjih granica.” (p. 197) “Arapi se radije svete, pošto zakon dozvoljava, porodici ubice, i mogu da ubiju glavešinu, ili najznačajniju osobu, koju smatraju kao odgovornu za zločin, koji je izvršen jer je ona zanemarila da pazi na postupke onih koje je trebalo da nadzire. ... Ljudi se, ustvari, svuda ponašaju u direktnoj suprotnosti sa principima religije.” (Karsten Niebuhr, p. 201-202)

Kod Roma, zbog mešanja sa nordidima u korenju njihovog nastanka (odlikuje ih nordijsko-semitski haplotip HLA-A1,B61), nordijska slaba volja, adekvatna detetu školskog doba, biva suočena sa jakim iskušenjima semitskog puberteta. Zato Rome, pored nordijske egocentričnosti, odlikuje i nordijska vidno slaba sposobnost donošenja odluka i držanja načela u susretu sa izraženim iskušenjima semitske telesnosti.

BALTIČKI ANTROPOLOŠKI TIP

Baltidi predstavljaju ostatke žute rase u istočnoj Evropi, izvorne nosioce uraliske grupe jezika (koja se u Evropi sačuvala kod Finaca, Estonaca i Mađara), koji su u nekoj meri, zajedno sa Slovenima došli na Balkan, pa se i danas mogu prepoznati u područjima Balkana u kojima ima i puno nordida (muslimanski gradovi, Sandžak, jugoistočna Srbija). Prepoznajemo ih po zadebljanoj koži koja “visi” na njihovim licima, a koja zapravo predstavlja zaštitu od smrzavanja, što je samo jedan od mnoštva adaptivnih atributa žute rase za opstanak u polarnoj klimi.

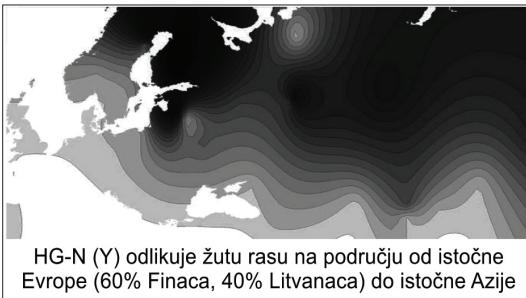
Zbog oskudne vegetacije polarnih predela i zato slabo obezbedene ishrane, njima je usporen metabolizam manjkom tireoidnih hormona da bi mogli da prežive sa oskudnom količinom hrane. Manjak tireoidnih hormona rezultuje i promenama u fizičkom izgledu, pa se izgled pripadnika žute rase potpuno poklapa sa medicinskim opisom simptoma hipotireodizma: suva i žućkasta boja kože, odsustvo dlaka po telu, niži rast, gojaznost, zdepasto telo, kratke šake, širok nos i spušteni i kao otekli očni kapci. Takođe, višak ženskih polnih hormona odlikuje oba pola pripadnika žute rase, jer u otežanim egzistencijalnim uslovima oba roditelja treba da se bave neposrednom egzistencijom, a i potrebne su im veće rezerve sala na račun mišićne mase (kao rezerve energije i radi zaštite od hladnoće).

Bavljenje društvenim pitanjima na globalnom nivou, sklonost ka politici i filozofiji, što su sve proizvodi muških hormona, mogli bi da ozbiljno ugroze opstanak u polarnim uslovima. Višak ženskih hormona daje žutoj rasi izražene ženske atribute, pa su i Rusi, zbog mešanja sa žutom rasom, u velikoj meri dobili ženskaste atribute:

Ista osoba sa hipotireozom, manjkom tireoidnih hormona, pre i posle šestomesecnog tretmana tireoidnim hormonima

“Ponekad se kaže da ruski narod ima žensku prirodu.” (Nikolaj Loski, Fenomenologija ruske duše, str. 50)

“Ruski narod kao da ne želi da bude odvažni graditelj, njegova priroda se određuje kao ženstvena, pasivna i pokorna u državnim stvarima; Rusija uvek čeka mladoženju, muža — vlastelina. Rusija je pokorna, ženstvena zemlja. Pasivna, receptivna ženstvenost u odnosu prema državnoj vlasti je tako karakteristična za ruski narod i za rusku istoriju. ... Vrlo je karakteristično da u ruskoj istoriji nije bilo viteštva, tog muškog načela. Sa ovim je povezana nedovoljna razvijenost individualnog načela u ruskom životu. Ruski narod je uvek želeo da živi u topotli kolektiva, u nekakvoj rasplinutosti u elementu zemlje, u krilu majke. Viteštvu formira osećanje ličnog dostojanstva i časti, prekaljuje ličnost. Ovo kaljenje ličnosti ruska istorija nije stvarala. U ruskom čoveku postoji neotpornost, na ruskom licu nema oštrog i jasno ocrtanog profila. Tolstojev Platon Karatajev je okruglast. Ruski anarhizam je ženstven, a ne muževan, pasivan a ne aktivan. Ruski narod želi da bude zemlja koja se zaručuje, koja čeka muža.” (Nikolaj Berdajev, Duša Rusije, Fenomenologija ruske duše, str. 8)

“Na Istoku, zbog duševnog sklopa i pogleda na život tamošnjih naroda, politička borba je mogla da bude samo slučajna pojava. Kvjetist i fatalist po prirodi i ubedjenju, zainteresovan uglavnom za večnu i nepromenljivu stranu postojećeg, istočni čovek nije bio sposoban da brani svoja prava i da se uporno bori za svoje privatne interese. Ko je bio jak, taj je i imao pravo. Suprotstavljati se jačem bila je ludost. Vladari Istoka su se mogli takmičiti i boriti jedan s drugim, ali ta borba je uvek bila kratka i nije menjala opšte stanje stvari. Prvi znak prevage sile na jednu stranu rešavao je spor i podanici su žurili da se potčine jačoj strani, videći u njoj oruđe subbine i više volje. Otuda česta smena despotije, uz nepromenljivost samog despotizma.” (Vladimir Solovjov, Duhovne osnove života, str. 114)

Nesazrelost ličnosti koja ima baltičko antropološko poreklo se manifestuje kroz pogrešnu funkciju ženskih sposobnosti, pa se ženska emotivnost izopačava u sebičnost i posesivnost, ženska krotost i strašljivost u karakternu slabost i kukavičluk, a podanički mentalitet u autoritarnu potrebu da neko drugi misli i odlučuje umesto same osobe.

“Istočnoeuropidska rasa razlikuje se u psihičkom pogledu od alpiske. Istočnoeuropidu duševan je život neuravnotežen, koleba se u svojim raspoloženjima. Čas je duboko setan a čas fanatički oduševljen ili divlje raspoložen. Uobrazila nema granica. Osećanja su protkana izvesnim misticizmom. Razvijena je ljubav za rodni kraj. Oseća se potreba za vođenjem, a i za ispoljavanjem svojih duševnih raspoloženja.” (Branimir Maleš, O ljudskim rasama, str. 37)

U svom delu “The Races of Man” antropolog J. Deniker piše za azijske narode da ih odlikuje “pretvaranje, licemerstvo i izdajstvo” (str. 400). Iako je pripadnik žute rase veoma emotivan, mi tu emotivnost ne možemo kod njega proglašavati ljubavlju jer je reč samo o emociji, a ne i o motivu ljubavi. Tu prirodnu emotivnost ne možemo ceniti, jer ona nije izbor čovekove ličnosti, već plod njegove genetike. Ali možemo ceniti ličnost čoveka koji svojim osećanjima prida zrelu funkciju, kada pobedi svoju sebičnost, koja se kod naroda Istoka manifestuje kroz sklonost ka raznim oblicima emotivnog opijanja (ka zaljubljivanju, alkoholizmu, meditaciji, religioznim doživljajima), a u trenucima osućećenja kao ranjivost i kukavičluk. Da bi čovek imao pravu ljubav i dobrotu, potrebno je da promeni suštinske pokretačke motive, a ne osećanja, koja uvek treba da ostanu adekvatna stvarnosti. Pojedini ruski mislioci su primećili tragične posledice proglašavanja ljubavlju pukog ljudskog osećanja:

“Najtemeljniji greh slovenofilstva je i bilo to što su prirodno istorijske osobine ruskog elementa proglašene za hrišćanske vrline.” (Nikolaj Berdajev, Fenomenologija ruske duše, str. 9)

Sentimentalna slabost i kukavičluk neprosvećene ženske emotivnosti su pogrešno interpretirani kao ljubav i krotost:

“Oni (slovenofili) su želeli da veruju da u ruskom narodu živi opšteliudske hrišćanske duh i veličali su ruski narod zbog njegove krotosti.” (Nikolaj Berdajev, Fenomenologija ruske duše, str. 10)

Na osnovu nerazumevanja razlike između prave ljubavi i sebične sentimentalnosti dolazilo se do pogrešnog zaključka da ruski narod u svom srcu ima Hrista:

“Kažu da ruski narod slabo poznaje Jevangelje, da ne poznaje osnovna pravila vere. To je, bez sumnje, tako; ali Hrista on poznaje i nosi u svom srcu oduvek.” (Fjodor Dostoevski, Fenomenologija ruske duše, str. 235)

O tome, kako se ta čuvena “ruska ljubav” razotkrila kao njena suprotnost, upravo u onom trenutku kada je u vreme Staljinove diktature trebalo da u praksi pokaže svoju snagu kroz hrabrost, dostojanstvo, ne-pokolebljivost, principijelnost i samopožrtvovanost — piše ruski filozof Vladimir Kantor:

“Pisac (Dostojevski), istina, žarko želi da veruje da narod nosi Hrista u srcu, da će spasti sebe i Rusiju. Međutim, poslereformska “terevenka”, kao što znamo, prerasla je u strašnu i rušilačku revoluciju.

A šta je sa Hristom? Ubijali su jedan drugoga čak i ne moleći se. I ispustavilo se da bez normi hrišćanskog života sam Hristos nije dovoljan, da je potrebna navika i moralan život. A njega nije bilo.” (Vladimir Kantor, “Karamazovština” kao simbol ruske stihije, Fenomenologija ruske duše, str. 235)

Ruski pisac Maksim Gorki opisuje kako je ta ruska “dobrodušnost” otkrivala svoje pravo lice i pre vladavine Sovjeta:

“Setimo se kako je dobrodušni ruski narod zabijao eksere u lobanje Jevreja iz Kijeva, Kišinjova i drugih gradova, kako su 1906. godine radnici Ivanovo-Voznesenska kuvali u kotlovima s vrelom vodom svoje drugove koje su tu bacili žive, kako su tamničari sadistički mučili zatvorene, kako su crnóstotinaši mrcvarili u svom gnevnu devojke revolucionare nabijajući im klinove u polni organ, setimo se na trenutak krvavih bestidnosti 1906. i narednih godina.

Ljudi koji su tako hvalisavo i odvratno galamili da je Rusija ustala na noge “da osloboди Evropu okova lažne civilizacije uz pomoć duha istinske kulture”, ti po svojoj prilici iskreni i zbog toga i nesrečni ljudi brzo su, i nekako zbumjeno, zatvorili svoja leporečiva usta. Pоказalo se da je “duh istinske kulture” smrad svakojakog neznanja, odvratnog egoizma, grozne lenjosti i bezbrižnosti. U zemlji koja je u izobilju darovana prirodnim bogatstvima i drugim vrednostima, zavladaла је, kao posledica njene duhovne bede, potpuna anarhija u svim sferama kulture.” (Maksim Gorki, Novi život, br. 3, 21. april; br. 1, 18. april; godina 1917. str. 13)

ALPSKI ANTROPOLOŠKI TIP

Alpidi su zajedničkog genetskog porekla sa baltidima, vode poreklo od žute rase koja je u vreme ledenog doba naselila polarna područja centralne Evrope. Naknadno su se izmešali sa nordidima i sa njima su često spuštali sa Alpa na ostala područja Evrope, kroz entitet drevnih Itala, Kelta i Ilira. Mešanjem sa nordidima i drugim antropološkim tipovima

njihovi izvorni atributi žute rase su u određenoj meri izbledeli, pa antropolozi za njih kažu:

“Čini se da su od kraja paleolita u Evropi, ali odakle su došli, ili da li su nastali u Evropi od mešanja neke kratkoglave azijske grupe sa pra-evropljanim — ne znamo. Ovi ljudi, bar po skeletu, imaju neke sličnosti sa turanidima, a na životu čoveku ne zapažamo odlike tunida.” (Božo Škerlj, Čovek, str. 328)

Ipak su kod njih i danas prepoznatljivi atributi žute rase, po njihovoj sklonosti ka gojaznosti, kratkim ekstremitetima, niskom rastu, sitnim i uvučenim očima (zaštita od polarnog slepila i snežnog vetra), i po psihološkoj potrebi za pravljenjem zaliha (za periode mraza) koja se često izopćava u škrrost i potrebu za skupljanjem nepotrebnih starih stvari.

U mešanju sa nordidima, alpidi su izgubili izražene ženske atribute tipične za žutu rasu, pa ih odlikuje manjak i muških i ženskih polnih atributa. Nedostatak ženskih odlika se primećuje kroz emotivnu hladnoću, koju pokazuju čak i prema rođenoj deci, a nedostatak muških kroz odsustvo potrebe da se preispituje viši smisao sopstvenih postupaka i samim tim kroz potrebu za oslanjanjem na kodekse ponašanja i na vodstvo od strane društvenih autoriteta. Zarađen kapital, zbog nedostatka funkcije ženskih hormona, ne dele ni sa članovima sopstvene porodice, a zbog nedostatka muških, ne ulažu ni u dalju proizvodnju, već “slažu u slamaricu”. Njihov nizak nivo opšte hormonalne aktivnosti jeste adekvatan onome koji snalazi više ili manje sve ljude u poznoj starosti, i zato između iskušenja ljudi u godinama i iskušenja alpida postoje velike bliskosti. Kako su sopstveni polni atributi slabo izraženi, lako im je da svojom voljom suzbiju simptome njihove zloupotrebe. Svoje nepobeđene telesne želje lako sputaju u svom izražavanju ali zatim imaju potrebu da te iste želje projektuju drugim ljudima i da ih lažno moralno osuđuju.

Kako im zbog nedostatka polnih atributa nisu važna ni sentimentalna osećanja niti predstave o vrednosti sopstvenog dela, dolazi do izražaja osećanje straha i krivice koji često postaje njegova dominantna

pokretačka snaga, posebno u stresnim situacijama, koja ih lako pretvara u hladne, stroge i autoritarne ličnosti. Alpski duh je dao i drevnim Rimljanim i nacistima XX veka duh izražene autoritarnosti. Rasizam i nacionalizam sa kompleksom niže vrednosti jeste i danas iskušenje naroda centralne Evrope i Panonske nizije, upravo zbog prisutnosti alpida. Adornova skala autoritarnosti, koja definiše nacistički tip autoritarnosti, poklapa se sa opisom alpida od strane antropologa još s kraja XIX veka:

“Homo alpinus. Niskog rasta, smeđ, okrugle glave i lica, on je brahikefalni tip kakvog predstavlja stanovnik Overnje... Ovaj tip je najzastupljeniji u Francuskoj, Švajcarskoj, severnoj Italiji, južnom delu Nemačke, Poljskoj, Austriji, na Balkanu, i dalje ka istoku. Psihološki gledano, odlikuju ga štedljivost, oprez i marljivost; obdaren je zdravim razumom (le bon sens), i vezan je za tradiciju. On više apsorbuje ideje nego što ih sam stvara. Iako je marljiv, posao obavlja sporo i bez intenziteta. ...”

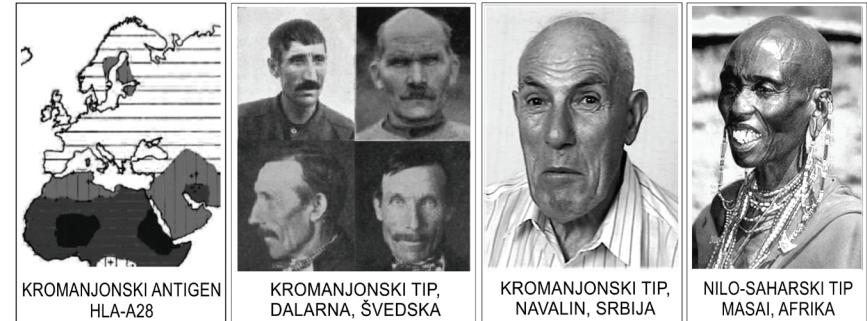
Homo Alpinus zna samo za plašljivu odbrambenu solidarnost stada ovaca gde svako teži da se sakrije iza svog suseda. Alpid je generacijama bio “savršen rob, idealni kmet, primerni podanik, a u republikama poput naše najhvaljeniji građanin, jer dopušta sve zloupotrebe”. Ovaj tip se teško menja i zato ima malo genijalaca. Katolik je, zavisi od državne akcije u politici, protivi se individualnoj posebnosti i superiornosti, voli osrednjost i boji se napretka. Njegov pogled ne seže dalje od trenutnih potreba njega samog i njegove porodice, dok su državnički poslovi izvan njegovih moći.” (Frank H. Hankins, *The Racial Basis of Civilization*, p. 107-108)

Takav karakter možemo prepoznati kao odliku stanovništva gde god Alpidi žive u većoj meri, posebno na području Austrije, Bavarske, Savoje u Francuskoj, zatim u kontinentalnoj Hrvatskoj (posebno Hrvatskom Zagorju), Sloveniji, a kod nas u starosedelačkom stanovništvu Vojvodine i delimično u severozapadnoj Srbiji.

Pripadnici alpskog antropološkog tipa nas mogu oduševiti svojom urednošću, disciplinom, staloženošću, ali te atributе ne možemo ceniti, već bi trebalo radije da ih kudimo ukoliko vidimo da su oni sami sebi cilj i da su potrebe ljudi sa kojima alpidi dolaze u kontakt zanemarene radi pukog ispunjenja njihovog kodeksa pravila ponašanja. Možemo cenniti ličnost onih alpida koji pokazuju saosećanje i nesebičnu samopožrtvovanost, iz srca ispunjenog ljubavlju, a ne pritisnutog teretom krivice i straha, teretom zbog kojeg dobro delo čine kao moranje i obavezu svoje savesti, jer ne mogu i ne smiju drugačije.

KROMANJONSKI ANTROPOLOŠKI TIP

Kromanjonski tip je lovac, u drevno vreme došao u Evropu iz Afrike, pa sa afričkim crncima nilo-saharskog porekla još uvek otkriva i zajedničke genetičke markere i antropološke bliskosti u izraženim sportskim i intelektualnim atributima koji ga sposobljavaju za lov.

“Po tom nalazištu (Cro-Magnon u Francuskoj) prozvana je kromanjonska rasa koja se odlikuje visokim rastom, širokim licem i četvorougaonim očnim šupljinama.” (Enciklopedija leksiografskog zavoda I, str. 664)

Prepoznajemo ga po atletskoj građi, visokom izduženom stasu, kupo lastoj lobanji, četvorougaonim očnim šupljinama, širokim licem, jakim kostima vilice, tankim listnim mišićima, dugom njijućem hodu i izraženim atributima desne moždane hemisfere, koji su mu neophodni za orijentaciju i za lov, a koji ga čine obdarenim za umetničko izražavanje kroz slikarstvo, vajarstvo, muziku i ritam.

“Unekoliko su slični nordidima i atlantidima, no mnogo krepkijeg stasa, dugoglavi. Koža je tamnija, očne duplje su niske i široke, uopšte je ceo obraz, osobito donji deo lica, širi i uglastiji. Ostatke i delove te podrase nalazimo u Švedskoj (Dalarna), u Nemačkoj (Vestfalia), svuda po Evropi, pa takođe u Španiji i bez sumnje na Kanarskim ostrvima. I deo naših Dalmatinaca, posebno na ostrvima, spada k toj podrasi koju smo u većem broju otkrili još kod Starih Slovena, po našim grobljima (Bled, itd.).” (Božo Škerlj, Opšta antropologija, str. 72-73)

U slučaju neodrastanja, njegova genetska sposobnost za hitre akcije izopćava se u brzopletost i nepromišljenost, spremnost na iznenadenje — u duh avanturizma; spremnost da u lov ubije životinju — u iskušenje grubosti, “sirovosti” i bezobzirnosti prema drugim ljudima, fizička moć — u sklonost ka nasilnom rešavanju problema, a adaptivna nagost za toplu klimu — u sklonost ka nudizmu.

LOKALNA GOVORNA AKCENTUACIJA I INTONACIJA OTKRIVA GENETSKO POREKLO STANOVNIŠTVA

Normalno je da čovek svojom melodijom rečenice otkriva emocije koje su adekvatne onome o čemu on govori. Međutim, mnoge narode u govoru odlikuje jedna ista melodija ma o čemu govorili. To znači da emocija njihovog govora nije posledica objektivne predstave o stvarnosti u njihovom umu, jer kako se menja stvarnost, menjala bi se i melodija adekvatno trenutnim doživljajima, već je njihova tipična melodija posledica njihovog velikog Ega ili odbrambenih mehanizama velikog Ega. Kako se razlikuju njihove psihe, razlikuju se i akcentuacije i intonacije njihovih govora, pa zato možemo da na osnovu govora ljudi na određenom području prepoznamo najzastupljenije antropološke tipove sa tog područja.

Onaj antropološki tip, koji je dominantan na određenom području, otkriva svoj tipičan karakter kroz akcentuaciju, intonaciju i druge osobine svoga govora. A zatim, takav izgovor, u obliku socijalnog faktora, nameće se i ostalom stanovništvu na tom području koje je drugačijeg antropološkog porekla i sastava. Iskusan lingvista primećuje da svaki pojedinac ima svoj jedinstven izgovor, koji nesvesno ili svesno pokušava da uskladi sa izgovorom sredine u kojoj živi.

Antropološki tipovi koje odlikuje viši nivo muških atributa, govore dubljim muškastim glasom kod oba pola, dok oni koje odlikuje viši nivo ženskih atributa govore višim i piskavijim glasom kod oba pola. Kod raznih grana semita, primetno kod Indusa, muške osobe govore dubljim glasom, a žene piskavijim glasom, jer semite odlikuju izraženi muški atributi kod muškog, a ženski kod ženskog pola. Dinarci govore melodičnom akcentuacijom koju zbog njihove gordosti prožima grubost, pa je zapažamo na području istočno-hercegovačkog dijalekta. Zapadne mediterance odlikuje želja za odobravanjem i šarmiranjem koja se otkriva i kroz njihovu melodiju rečenice, koja je adekvatna govoru južnih Italijana, a kakvu prepoznajemo i u zetsko-lovcenskom dijalektu u Crnoj Gori i kosovsko-resavskom dijalektu koji se rasprostire od Metohije sve do južnih i jugoistočnih područja Banata. Svojom melodijom govora oni pokazuju sujetan strah od gubitka odobravanja druge osobe. Melodija govora se često poklapa sa muzičkim motivima koji su tipični za svaki antropološki tip, pa tako mediteransku akcentuaciju prepoznajemo u italijanskim pesmama (Tarantela, Bandiera Rosa...) i pojedinoj našoj muzici (kolo "Niška Banja"). Dinarsku prepoznajemo u crnogorskom, albanskom i gruzijskom melosu. Istočno mediteranski izgovor odgovara grčkoj muzici (Ta pedia tou peirea, Ta lemononadika), i delimično našoj

narodnoj muzici ("Užičko kolo"). Intonaciju govora alpida prepoznamo u melodiji pesama "Lepe ti je, lepe ti je, Zagorje zelene", kao i "Hajde Kato, hajde zlato!". Njih odlikuje otezanje u govoru tipično za Lale, starosedeoce Vojvodine, kakvo još srećemo u Bednjanskom dijalektu Hrvatskog Zagorja, takođe u delovima Slovenije, i zatim u Austriji i Bavarskoj, gde je najveća zastupljenost alpida. Semite odlikuje udarna (nemelodična, dinamička) akcentuacija, koju prepoznajemo jugoistočno od Kruševca, na području prizrensko-timočkog dijalekta. Nordide takođe odlikuje udarna akcentuacija, pa je prepoznajemo tamo gde ima dosta nordida (gradsko stanovništvo Bosne i Sandžaka, Hrvatsko Zagorje, itd). Na primer, Bosanci će dinamički izgovoriti "slan'na" umesto melodično "slanina". Mnoge slovenske reči su doživele transformaciju da bi mogle na Balkanu da se izgovaraju u duhu melodične akcentuacije, na primer, trčal, gledal, itd, u tračo, gledao, itd. Antropološki tipovi sa viškom muških hormona imaju sklonost ka upotrebi augmentativa, a sa viškom ženskih koriste deminutive. Atlantske mediterance u govoru odlikuje podizanje melodije i zato sklonost ka ikavici (centralna Dalmacija, Hercegovina, Ukrajina, Poljska), a takođe i sklonost ka dentalnim i palatalnim frikativima — šušteće izgovaranje glasova (šutura, šjekira), koje je najtipičnije za poljski, ukrajinski i čerkeski jezik. Kromanjonce odlikuje izražena nazalnost govora i "bluz" melodija rečenice.

ZAKLJUČAK O ANALIZI RAZLIČITIH ANTROPOLOŠKIH TIPOVA ZAPADNOG BALKANA

Bez obzira kog antropološkog porekla da je čovek, on treba sam da odluči da odraste i da svoje sposobnosti stavi u pravilnu funkciju, da one budu odgovor na realne potrebe života, a ne odgovor na hirove koje formira njegovo veliko Ja ili odbrambeni mehanizmi njegove nečiste savesti u potrazi za svojom satisfakcijom.

ANTROPOLOŠKA PRIRODA SUKOBA IZMEĐU SRBA I HRVATA

Sukob između Srba i Hrvata je zapravo sukob između dva starosedelačka antropološka tipa na Balkanu, sa kojima pravi Sloveni, nemaju gotovo nikakve veze. Kada Srbi kritikuju Hrvate, tada uglavnom kritikuju karakter alpskog tipa, koji je dominantan u kontinentalnom području Hrvatske (posebno Hrvatskom Zagorju), ali i u starosedelačkom stanovništvu naše Vojvodine, posebno Baćke i Banata i severozapadne Šumadije. Kada Hrvati kritikuju Srbe, tada uglavnom kritikuju karakter dinarskih starosedelaca Balkana, koji su se pred Turcima povukli iz dinarskih područja zapadnog Balkana na područje nekadašnje Vojne krajine, pa ih Hrvati starosedeci prepoznaju kao ljude vrlo drugaćijih karakternih sklonosti. Hrvati dinarskog porekla su istog karaktera kao i Srbi dinarskog porekla. Kao što su i Srbi starosedeci Vojvodine sličnog antropološkog sastava kao i Hrvati Hrvatskog Zagorja.

Dinarski i alpski tip imaju potpuno različito genetsko poreklo i sasvim suprotna iskušenja. Iako su obe populacije sklone sukobima i autoritarnoj svesti, one imaju različite motive iz kojih dolaze u sukobe, i odlikuju ih različite vrste autoritarnosti. Dinarca odlikuje balkanska autoritarnost, a alpski tip nacistička autoritarnost. Dinarcem se lako manipuliše pobudivanjem i zadovoljavanjem njegove gordosti i sujetne, a alpidom pobuđivanjem i zadovoljavanjem njegove sebičnosti (u smislu škrrosti i posesivnosti), kao i buđenjem osećanja krivice i straha teorije zavere.

Jovan Cvijić opisuje karakter kontinentalnog područja Hrvatske sledećim rečima:

“Vrlo su marljivi, trezveni i izdržljivi u radu. ... Ali ovi seljaci imaju odbojni duh, duh podvajanja i odstranjivanja. Jedino sebe smatraju pravim Hrvatima („Horvati“). Onoga koji ne govori njihovim dijalektom, gotovo smatraju za stranca; svoje neposredne susede, stanovnike Žumberka i Karlovca, nazivaju „Vlasima“. Svakog stranca koji nosi evropsko odelo smatraju za „Kraljca“, za Slovenga. ... Često

su nepoverljivi. Sasvim su im nepoznata hrvatska istorijska predanja. Znaju samo nekoliko šturih priča o Kraljeviću Marku (npr. kako je Kraljević Marko mogao da pojede 50 kg. mesa, kako ga je jedan grof otrovao, itd.). ... Prigorci smatraju da samo vlasti i plemstvo treba da se bave državnim poslovima: oni su, vele, upućeniji nego seljaci, muži; plemstvo treba da naređuje, muži da slušaju; bez gospode ne bi bilo nikakvog reda. ... Ovo je stanovništvo poslušno, disciplinovano i potpuno se pokorava svojim starešinama.”

Alpski antropološki tip se pronalazi i u skeletima praistorije i u današnjem stanovništvu Vojvodine. Kada Jovan Cvijić opisuje karakter gradskog stanovništva u Banatu tada piše da ga odlikuje “veština da se prikriju intimna osećanja, pretvaranje da se odobravaju dela koja se iz dna duše osuđuju i neka izveštačena, otužna uglađenost, koja je često prelazila u odsutnost dostojanstva” (Jovan Cvijić, Balkansko poluostrvo i Južnoslovenske zemlje, god. 1922). Alpski tip odlikuje sklonost ka licemerstvu i projekciji sopstvenih nepriznatih motiva drugima:

“Psiholozi navode da ispoljavanje preterano stroge moralnosti veoma često ukazuje na to da kod takvih glasnih i strogih moralista postoje, ili su postojale, želje slične onima koje pripisuje drugima i osuđuje kod drugih.” (Psihologija ličnosti, dr Nikola Rot, str.140)

“Trebalo bi naglasiti da projekcija nipošto nije jednaka sa prostom tendencijom da se preterano uopštavaju nečiji sopstveni atributi na sve ostale. Tipično je da se projekcija javlja u onoj meri u kojoj je osoba NESVESNA nepoželjne crte u sebi. ... Frenkel-Brunsvikova i Sanford (1945) našli su, na primer, da su preterano rigidne i konvencionalno moralne devojke iz koledža, koje nisu bile u stanju da priznaju svoje sopstvene “nevredne” seksualne impulse, težile da ih projektuju na izvesne “inferiorne” manjinske grupe, kao što su Meksikanci iz nižih klasa i “osobe koje nose tesna, pripojena kožna odela”. To jest, one su opažale da se ovi “drugi” odaju slobodnom, rapsusnom i zavidnom superiornom životu. ... Ako su sve stvari potpuno neslične, one se jednostavno ne upoređuju. Isto tako, upravo ona osoba koju opažamo kao sasvim sličnu sebi, može da bude predmet naših najgoričenijih osećanja.” (Dejvid Kreč, Ričard Kračfeld, ELEMENTI PSIHOLOGIJE 669, 260)

Dinarski tip nije u stanju da shvati takvo licemerstvo. Jedna devojka, tipičan predstavnik dinarskog karaktera, veoma je uzbudeno kritikovala karakter licemera. Rekla je da zna da ona sama nije zlato, ali da sebe ne laže da je pravednik, i da sve ono što radi radi iskreno i otvoreno, te da zato njih uopšte ne može da razume.

Odgovorio sam joj da ona nije u stanju da razume njihov karakter zato što gotovo uopšte nema svoju savest, dok je oni imaju. Pitala me je zatim: "Kako oni imaju savest a ja ne? Zašto oni sebe lažu ako imaju savest?" Odgovorih joj: "Pa upravo zato što imaju savest, zato sebe lažu, jer ih savest osuđuje kada u sebi prepoznaju karakterne slabosti. Oni ne mogu da sebe trpe sa svojim slabostima. ... Ti nemaš izraženu savest, pa veoma hrabro i drsko činiš ono što sama znaš da nije dobro. A da imaš savest, bar bi bila licemer, ako ništa bolje!"

Kao što dinarac nije u stanju da razume jednog alpida, tako i alpid nije u stanju da razume jednog dinarca, kako on može tako otvoreno i bez ikakve savesti da čini ono što ne valja, i još da se time ponosi?!

Sa pravom pripadnici alpskog tipa prepoznaju u Srbima dinarskog porekla paganski i primitivan karakter, koji ne samo da ne pokazuje nikakvo osećanje krivice za svoje karakterne mane, već ih čak proglašava vrlinama. Ali, sa istim pravom dinarski tip prepoznaće u Hrvatima alpskog tipa izraženo licemerstvo i formalizam. Obe populacije su u svojim međusobnim kritikama u pravu. Alpid je veoma savestan, i stalno se kaje za ispoljavljivanje svojih slabosti, dok se dinarac zbog svoje gordosti nikada ni za šta ne kaje. U pojedinim područjima Crne Gore i Hercegovine gotovo je nemoguće čuti reč "Izvini!" ili "Oprosti!". Ako se nekada i pokaje za svoje loše postupke prema drugom čoveku, dinarac će biti sklon da to uradi zbog svog "obraza" a ne zbog svog slomljennog "srca", jer će na pokajanje da ga pre dovede povredena sujeta, nego prava dobrota prema drugom čoveku. Gordo dinarsko srce nije spremno da se ponizi sveštu o potrebi za ikakvom promenom sopstvenog karaktera. Zato, sasvim prirodno, dinarski tip ima teških problema sa svojim karakterom. To se posebno vidi kada se nađe u neprijatnim stresnim uslovima, kada otvoreno reaguje nezrelo i nepromišljeno. Kako je svoje prirodne motive i impulse proglašio ispravnim samim tim što su iskreni i što su njegovi, dinarac se odrekao svoje slobodne volje. Dinarac pokazuje potpunu nezrelost kada treba da razumno reaguje svojom voljom nezavisno od svoje prirode, jer je naučio da slepo i neprikosnoveno sluša porive svoga velikog Ja. Autoritet njegovog Ja je toliko veliki da mu se svaki akt slobodne volje, suprotan bezumnim porivima i impulsima njegovog Ja, čini licemernim.

Dinarski tip ne reaguje nezrelo samo onda kada je žrtva nepravde, već i kada je objekat prave ljubavi. Zbog svoje gordosti, on nije u stanju ni da primi ni da pokaže pravu ljubav, jer primanje i pokazivanje prave ljubavi gordo srce shvata kao ponižavajući atak na svoje veliko Ja. Svaki poklon koji je primio on ima potrebu da uzvrati i da ga na takav način obezvredi kao delo nesebične ljubavi. Ukoliko nije u stanju da poklon

uzvrati poklonom, on će imati potrebu da čak obezvredi pobude darodavca, da bi na taj način izbegao poniženje pred svojim gordim i velikim Ja. Dinarac će sa velikom zahvalnošću da prima čašćavanje pićem od svojih poznanika, ili neko drugo ugadanje sopstvenim željama, ali će sa priličnom nelagodnošću da prihvati svaku nepovratnu pomoć u hrani i novcu koja ima za cilj da zadovolji njegove realne egzistencijalne potrebe. Njega ugrožava sama pomisao da ga neko voli nesebičnom ljubavlju, koja nije zasnovana na posebnom utisku koji je on svojim vrednostima izazvao kod drugoga. On će rado prihvati tuđu pomoć i dobročinstvo ukoliko drugi smatra da je neko dužan da mu pomogne zbog njegove posebne vrednosti, ali će takvu uslugu pokušavati da obezvredi ako mu se ona pruža kao izraz milosti i ljubavi onoga ko mu je izražava. U dobročinstvu koje dinarac rado prihvata nije u centru pažnje karakter onoga ko mu dobročinstvo čini, već njegov sopstveni karakter koji ga čini dostoјnjim dobročinstva drugih. Zbog toga dinarac uvek ima potrebu da karakter osobe koja mu čini dobro obezvredi, da bi njegov sopstveni karakter došao do izražaja kao razlog zašto su drugi ljubazni prema njemu. U međusobnim odnosima dinarci često imaju potrebu da jedan drugoga pri susretu snažno tresnu pesnicom u rame, da bi i na taj način uklonili povode za nežnost pravog prijateljstva i sačuvali svoju gordost bez poniženja. Iz iste gordosti nisu u stanju da se čak ni pred malim detetom ponize izražavajući mu pravu ljubav, pa umesto da koriste deminutive (koji izražavaju tepanje), oni se i najvoljenijem detetu obraćaju sa augmentativima, na primer, sa "baraba, konjina, magarac, derište," itd.

Za razliku od alpskog tipa koji dobra dela čini iz krivice, dinarac čini dobra dela da bi zadovoljio sujetu svog velikog Ja. Zapravo, dinarac čini dobro delo zato što vidi vrednost u samom dobrom delu, a ne zato što iskreno i stvarno voli drugog čoveka.

Zbog velikog i gordog Ja, dinarci su jako osjetljivi i ranjivi, i upravo zato nesposobni da podnesu i najsitnije nepravde. Njihova uvredljivost otkriva da dobra dela ne čine zbog drugih ljudi, već zbog svoga Ja. Drugi ljudi su sredstvo da se zadovolji sopstvena sujeta, pa ako ugrožavaju njegovo Ja, dinarac se neće ustezati da pokaže najveću moguću brutalnost u ophodenju sa njima. Čovek koji zaista ima pravog poštovanja prema sebi i drugima, a ne gordost i ponositost, na nepravdu reaguje krotošcu i poniznošću, dok uobražena i naduta osoba reaguje buntovnošću i uvređenošću. Ponizna osoba u poniženju zadržava svoje dostojanstvo, dok gorda osoba u poniženju deluje jadno i poniženo. Poniženja koja nas snalaze kroz istoriju mogu da nam pomognu da se zaista ponizimo u svom srcu i da tako pobedimo svoje Ja. Međutim, između poniznosti i poniženja mi radije izabiramo da budemo poniženi nego da se sami

ponizimo. Pokušavajući da po svaku cenu odbranimo svoje veliko Ja, mi upravo žrtvujemo svoju ličnost.

Za razliku od dinarca kod koga su preispitivanje sopstvenog karaktera i pokajanje gotovo nepoznata kategorija, alpid se stalno kaje, ali i stalno greši, zato što zbog površne upotrebe razuma ne ume da se pokaje za izvor grešenja — za samu grešnu pobudu. Izvor površnosti je u samim motivima pokajanja — krivici i strahu. Zato će on lako da se pokaje što je rekao ružnu reč, ali ne što je takav u svom srcu. On će se kajati za simptome svoga stanja u ponašanju, ali ne i za samo svoje stanje. Kako će greh i dalje ostati u njegovom srcu, ostaće i njegova krivica.

Krivica i strah ga zato čine jako lakim plenom manipulacije od strane bilo kog autoriteta koji je na vlasti. Sama krivica ga čini vrlo rigidnim u mišljenju i sklonim da se slepo drži pravila ponašanja, bez preispitivanja stvarnog smisla određenih postupaka. Zato je sklon da se slepo drži svojih autoriteta i propisanih recepata ponašanja, bez lične odgovornosti i preispitivanja njihove validnosti.

Za razliku od sujetne osobe koju prati sklonost ka uvredljivosti i mržnji, osobe koje su sebične prati sklonost ka ranjivosti i kukavičluku.

Za razliku od dinaraca koji su zbog svoje gordosti skloni da u govoru upotrebljavaju augmentative, alpidi su zbog svog straha skloni da koriste deminutive. Mirko kod nas, Mirčeta je kod dinaraca, a Mirkec u Hrvatskom Zagorju. Dok dinarci nisu u stanju da tepaju ni malom detetu, alpidi, zbog svoje strašljivosti, često tepaju i odraslim osobama. Naziv za lopova u severnoj Hrvatskoj izražava se deminutivom "dugoprstić". Vrlo je teško zamisliti da bi jedan prosečan dinarac koristio takav naziv za lopova, ili da bi sa tipičnom alpskom veselošću pevušio pesmicu: "Moj očka ima konjčka dva, ... Cing cingel, cing cingel, ... Veselo je moje srce."

Za razliku od alpskog tipa koji ne može bez autoriteta, dinarski tip ne podnosi autoritete. Dinarac je večiti opozicionar, koji se protiv nepravde često borii toliko destruktivnim motivima, da ukoliko zauzme mesto prethodne nepravedne vlasti, on postaje još iskvareniji i od nje totalitarniji.

Takođe, za razliku od alpida koji su izraženo škrți, dinarci spadaju među najnesebičnije ljude na svetu. Smatra se da je centralna Evropa tradicionalno zaostala u odnosu na severnu Evropu jer Bavarac, zbog svoje škrtosti, sav zarađen kapital slaže u slamaricu, umesto da ulaže u dalju proizvodnju. Zbog razlike u karakteru koja postoji između dinarskog i alpskog tipa, postoje razlike i između tipičnog srpskog i tipičnog hrvatskog nacionalizma. (Naravno, govorimo o kontinentalnim Hrvatima, jer se Hrvati Hercegovine ne razlikuju mnogo po svom iskušenju

od Srba koji žive takođe u Hercegovini.) Kako su dinarci gordi i sujetni, a alpidi sebični, srpski nacionalizam je sujeta koja je projektovana na opšti plan, dok je hrvatski nacionalizam sebičnost projektovana na opšti plan. Zbog sebičnosti, hrvatski nacionalizam naglašava teritorijalnu i materijalnu ugroženost, dok zbog sujete srpski nacionalizam naglašava ugrožena nacionalna prava i nacionalne vrednosti.

Osoba kojoj je ugrožena sujeta reaguje mržnjom, dok osoba koja je ugrožena u sebičnosti reaguje strahom, pa zato srpski nacionalizam više prožima mržnja, a hrvatski nacionalizam više prožima paranoidni strah, teorija zavere, koja tek naknadno izaziva mržnju (prezir) kao svoju odbranu. Dinarski nacionalizam je utemeljen na kompleksu više vrednosti, a alpski na kompleksu niže vrednosti. Dinarac postaje šovinista zbog povređene gordosti, a alpid zbog potrebe za lažnim moralisanjem i projekcijom sopstvene nečiste savesti na drugoga.

Zbog plašljivosti hrvatski nacionalizam najviše izražava šovinizam onda kada je njegov neprijatelj najviše ponižen. Kada je pala Krajina, Hrvatska je doživela euforiju nacionalizma. Zbog dinarske buntovnosti srpski nacionalizam je najveći šovinizam izražavao onda kada su sami Srbi bili najviše poniženi, na primer, za vreme NATO bombardovanja.

Zbog kukavičluka alpskog rasnog tipa, hrvatski nacionalizam izražava najveću netrpeljivost prema manjinskim grupama, na primer, prema Romima i Jevrejima, a zbog dinarske buntovnosti srpski nacionalizam prema onima koji su po svojoj moći iznad njih, na primer, prema NATO-u, i sl. Gerhard Gezeman piše o slučajevima kada je u međusobnom ratu crnogorskih dinaraca sa Turcima, Turcima u toku bitke nestalo oružja, pa su ga sami Crnogorci davali Turcima, da bi nastavili bitku do kraja. Bilo im je ispod časti bilo da pobede Turke samo zato što je ovima nestalo oružja. Dinarsku velikodušnost prema neprijateljima nalazimo zabeleženu u delu "Primeri čojstva i junaštva" Marka Miljanova:

".... Tako su se bili cio dan i zamrkli su u pustu goru obje strane. Crnogorci su zaklali od plijena mesa te su pekli za večeru, i znajući da nemaju Turci večere, dozvaše i(h) Crnogorci: "Ote da vi damo mesa, Turci!"

Turci začuđeno pitaju: "Rugate li se ili istinu zborite?"

Crnogorci: "Ne, bogme, no odite da vi damo da pijete koliko možete!"

Tako im daše te su lijepo večerali i konačili kao da su bili prijatelji a ne krvnici. Sjutradan svak doma, a Turci zafališe."

"U boj na Gra(h)oovo, kad su Turci okrenuli da bježe, Crnogorci, koji je koga ufatio, svaki je svoga posijeka. A Drago Jokov Petrović nije

svoga roba posijeka, no je pred njim iša. Bilo je Crnogoraca koji su se rugali kad su videli kako Drago ide, te bi rob moga uteći i Draga ubit. No je Drago vjerova u svoga roba toliko da mu naredi da ga obritvi. Tome su se najviše rugali. No Dragu nije dopuštala duša da brka ljubav s Turčinom, no ga je poveo kod svoje kuće na Njeguše i drža ga tri godine ka brata. Poslije posla ga je doma u Rumeliju. Ovi dva junaka koji se oprijateljiše u onakvi okršaj nijesu jedan drugoga zaboravili, no su slali darove jedan drugome: Drago Ibraimu u Rumeliju, a Ibraim Dragu u Crnu Goru. Na daleko njini pozdravi prestali su, kad su umrli. Prosta im duša!" (Marko Miljanov, Primeri čojstva i junaštva, 61-62)

Mnogi veruju da se razlika između tipičnog srpskog i hrvatskog karaktera može objasniti različitim kulturnim uticajima, a ne nekakvom genetskom razlikom njihovog stanovništva.

Često se navodi uticaj različitih religija i njime objašnjava razlika u karakteru populacija. Međutim, same religije trpe lokalne transformacije u svojoj interpretaciji u zavisnosti od karaktera populacije koja ih usvaja.

Na primer, crnogorskom dinarcu teško pada moralisanje. On nema izraženu savest i svest o sopstvenoj odgovornosti, pa je njegova interpretacija pravoslavlja vrlo liberalna (uglavnom ateistička), i sasvim drugačija od interpretacije katolicizma kakvu, na primer, srećemo kod alpskog tipa u Hrvatskom Zagorju, ili od interpretacije samog pravoslavlja kakvo srećemo među slovenskim življem u južnoj Srbiji. Jovan Cvijić opisuje suprotnost dinarskog pravoslavlja sa pravoslavljem centralnog tipa (južna Srbija) koje odlikuje "skrušenost i potčinjenost".

"Ovo pravoslavlje centralnoga tipa stoji u jasnoj suprotnosti sa dinarskim, dogmatski takođe vizantijskim pravoslavljem, koje je izmenjeno naročito pod uticajem narodnog života. Dinarcima vera nije strana, već je njihova. ... U većini slučajeva vera ih mnogo ne vezuje, osim samo crkvenim obredima; a ipak su uvereni, da se na veru mogu oslobiti. Kod „popova“ nema i nije bilo, osim u retkim izuzecima, one preterane poniznosti starijima, koja se drugde zapaja. ... Dinarsko pravoslavlje, onako kako ga narod shvata i vrši, predstavlja veru manje formalističku, manje vezanu za crkvu, više slobodnu. Dinarskom tipu izgleda varoško pravoslavlje centralnog tipa kao tiranija crkve i sveštenstva. Dinarci ga smatraju kao veru koja podjarmljuje narod, slično tuđinskoj državi. Varoško pravoslavlje centralnog tipa po nekim svojim osnovnim osobinama slično je katoličanstvu panonskih Južnih Slovena." (Jovan Cvijić, Balkansko poluostrvo i Južnoslovenske zemlje, 88)

No, pošto smo videli da se interpretacija istog verovanja razlikuje kod populacija različitog genetskog porekla, da se vratimo na analizu razlike između dinarske interpretacije pravoslavlja i alpske interpretacije katolicizma.

Dinarac potpuno ravnodušno sluša ukore upućene sopstvenoj savesti. Iako dobro zna da je, na primer, upotreba duvana štetna i za njega i za njegove ukućane, njegova savest je što se toga tiče potpuno mrtva. Na jednostavan nalog na dobrotu: "Ljubi bližnjeg svog!" on reaguje potpuno ravnodušno. Ali, ako se razumnom nalogu na dobrotu "Ljubi bližnjeg svog!" doda iracionalni dodatak koji laska njegovoj gordosti "Znaš li ti ko su tvoji preci? Kako te nije sramota da se tako ponašaš?" u tom slučaju će dinarac biti motivisan da prihvati nalog. Dakle, ako se i religija interpretira tako da pobuđuje njegovu sujetu, dinarac će biti pokrenut na religioznost. Otići će koji put godišnje u crkvu, slaviće svoju slavu, i činiće sve ono što može da zadovolji njegovo sujetno Ja. Međutim, zahtevi Božjeg zakona koji zahtevaju reformu srca i karaktera, biće mu potpuno strani. A Hristova žrtva kao žrtva kojom su plaćeni njegovi gresi, biće mu potpuno suvišna i nepotrebna u njegovom shvatanju religioznosti. Pošto nema svest o sopstvenoj krivici za svoje grehe, nema ni potrebu za religijom — niti za onom zdravom koja će ga osloboditi od greha, niti za onom lažnom koja će ga osloboditi samo od osećanja krivice. Zato što je gord, dinarac veoma sklon ateizmu, pa makar istovremeno sebe ponosno smatrao velikim vernikom.

Kada bi se isti nalog koji pokreće dinarca "Kako te nije sramota, znaš li ti ko su tvoji preci?", uputio jednom prosečnom alpidu — Zagorcu, koji je "operisan" od sujete, on bi verovatno odgovorio da ne zna i da ga to ne zanima. Ali, ako se alpidu morališe, i razumnom nalogu na dobrotu dodaje iracionalni dodatak koji pobuđuje krivicu i strah, na primer, "Da li si svestan svoje odgovornosti? Gorećeš večno u paklu ako se ne pokaješ!" tada će on lako da se pokrene na religioznu revnost. Doći će i do manifestacije psihološkog mehanizma premeštanja krivice i on će se verovatno opteretiti raznim nepotrebnim dužnostima i pravilima samo da bi njihovim ispunjenjem umirivao svoju savest. Otuda je alpid sklon religioznom i svakom drugom formalizmu, a dinarac paganskom liberalizmu.

Zapazimo da socijalni faktori nisu u stanju da kod ljudi pokrenu one slabosti karaktera koje oni nemaju, pa prema tome, isti socijalni faktori ne mogu da deluju na isti način kod ljudi različitog genetskog porekla. Na primer, katoličanstvo opterećuje krivicom alpide u Bavarskoj, ali ne i mediterance na jugu Italije, koje zbog izražene sujete odlikuje odsustvo

svesti o sopstvenoj odgovornosti. Mediteranci južne Italije su "dobri katolici" zbog svoje sujete, časti i obraza, ali ne i zbog osećanja krivice kojoj su skloni samo onoliko koliko su izmešani semitskom populacijom arapskog i jevrejskog porekla.

Pod uticajem spoljnih faktora, religije i vaspitanja, mladić će pokazati interesovanje da starijoj osobi u autobusu ustupi svoje mesto za sedenje. Ali, veliko je pitanje da li će on svoje dobro delo da uradi samo zato što je lepo vaspitan da to uradi (pa to onda radi iz krivice, sujete i sl.), ili zato što je on sam odlučio da tu osobu zaista voli i da joj pomogne iz prave ljubavi. Vaspitanje ne može da nadomesti ličnu odgovornost. Čovek mora sam da odluči da postane čovek. Bez lične odgovornosti čovek će da učini dobro delo zato što je tako vaspitan, zato što su njegove slabosti (osećanje krivice, ponosa ili sebičnog sentimenta) pokrenute da učini dobro delo. Ali, da bi učinio dobro delo iz pravih motiva, čovek mora da preuzme odgovornost na sebe da bude dobar iz prave ljubavi, što podrazumeva i odgovornu upotrebu razuma u preispitivanju kvaliteta sopstvenih motiva i smisla samog ponašanja. Bez obzira da li je imao dobro ili loše vaspitanje, sam čovek mora da donese odluku da postane čovek.

Ipak, socijalni faktori imaju svoje mesto. Oni mogu da provociraju izražavanje ljudskih slabosti, mogu takođe da ih ugušuju, ili da ih preusmeravaju u ovom ili onom smeru. Mogu čoveku da pruže dobru priliku da svojom voljom radikalno izmeni motive koji ga pokreću.

Zapazimo šta će se desiti ako različiti antropološki tipovi žive u istim socijalnim uslovima. Pretpostavimo da su u istoj porodici tri deteta različitog genetskog porekla vaspitana na isti način. Na primer, dinarac, alpid i baltid su vaspitani da ustupaju svoje mesto starijoj osobi u autobusu. Isti socijalni faktor će kod njih proizvesti isto socijalno ponašanje. I dinarac, i alpid, i baltid će vrlo verovatno dosledno ustati starijoj osobi u autobusu. Ali će zbog različitog genetskog porekla ustati iz različitih motiva. Dinarac će ustati zato što vidi vrednost u tom činu, iz gordosti i sujete. Alpid će ustati zbog glasa savesti, da ne bi osećao krivicu. A baltid će ustati zato što će taj čin njemu samom izazvati prijatna osećanja, a ne zbog druge osobe. Dakle, spoljni vaspitni i kulturni faktori deluju samo spolja. U svakom većem stresu otkriće se da nijednog od njih ne pokreću prava ljubav i nesebična dobrota. Dinarac će zbog uvredene gordosti pokazati sklonost da povredi osobu prema kojoj je iz iste gordosti pre toga činio dobro, dok će baltid izgubiti dobrotu čim stres pokvari njegova prijatna osećanja.

Spoljni faktori imaju svoju ulogu, ali je ipak promena suštinskih motiva nadležnost lične čovekove odgovornosti, njegove zrele reakcije na

stres života. Primer vaspitanja koji smo naveli više je adekvatan pojmu dresure. U pravilnom vaspitanju roditelj neće manipulisati detinjim slabostima (strahom, krivicom, sebičnošću, gordošću, ponositošću) da bi kod deteta razvio poslušnost, nego će dete navesti da pobedi te svoje slabosti da bi tako razvio njegovu slobodnu ličnost. Od puberteta svaki čovek postaje odgovoran za svoje postupke, i od tada nema izgovor za nezrele motive i postupke, jer sada može, mimo loših vaspitnih uticaja, ako to hoće, da postupa razumno i odgovorno, te da svoju volju u svojim životnim iskušenjima pokorava uzvišenim motivima.

Svaka populacija na zemlji ima iskušenja koja joj pomažu da postane svesna svojih karakternih slabosti i da ih pobedi. Semičanin ima iskušenja sa siromaštvom. Siromaštvo ga navodi da pobedi svoju pohlepnost, ili da učini greh više, pa da do bogatstva dođe na nepošten, kriminalan i pokvaren način (kakav inače srećemo kod semita). Dinarac ima iskušenja sa autoritetima koji mu čine nepravdu, a alpski tip sa autoritetima koji ga teraju da čini nepravdu. Dinarcu je nepravdom ugroženo sujetno Ja, a alpid je ugrožen u socijalnoj i materijalnoj sigurnosti ukoliko postupa po pravdi. Teško dinarac može da postane svestan svoga velikoga Ja, i još teže da ga pobedi, ukoliko nema iskušenja sa vlastima (bilo stranim, bilo domaćim) koje mu čine nepravdu. Teško alpid može da postane svestan svoga kukavičluka i još teže može da ga pobedi, sem kroz konkretna iskušenja u kojima se susreće sa svojom sklonosću da žrtvuje načela pravde, da bi zadržao odobravanje svojih autoriteta. Ako zrelo reaguju u svojim iskušenjima i svoju volju odupru svojim slabostima, dinarac će da stekne neophodno potrebnu krotost, a alpid neophodno potrebnu hrabrost i nesebičnost.

Onda kada ljudi reaguju odgovorno i zrelo na svoja iskušenja, tada se svojom odgovornom akcijom volje uzdižu iznad sopstvene prirode i postaju ljudi u najuzvišenijem smislu te reči.

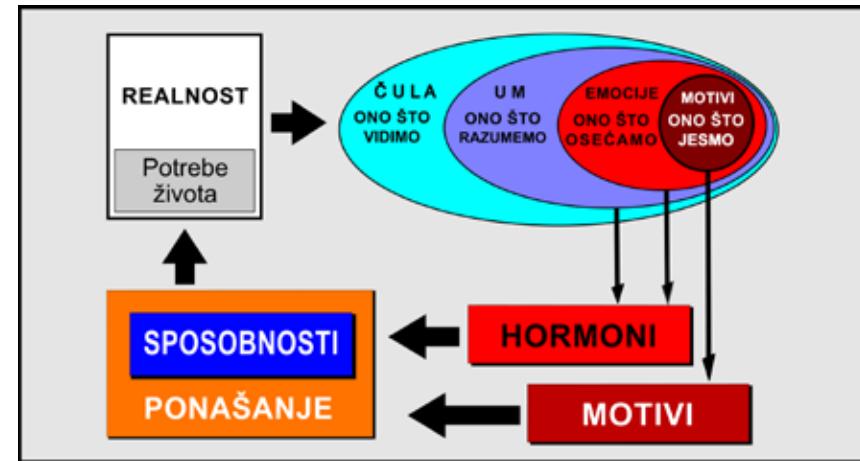
ODO JE INSERT IZ KNJIGE
“ČOVEK IZMEĐU ZVEZDA, GENA I SLOBODNE VOLJE - KO JE ZAISTA BLIZANAC?”
 KOJI OBJAŠJAVA NA KOJI NAČIN I ZAŠTO NEODRASTANJE LIČNOSTI FORMIRA RAZLIČITE IRACIONALNE MOTIVE PONAŠANJA KOD LJUDI
 RAZLIČITOG ANTROPOLOŠKOG POREKLA

WWW.SVETLOST.ORG

POREKLO I SMISAO POSTOJANJA RAZLIKA IZMEĐU LJUDI

Svakog predstavnika ljudskog roda odlikuju čulne, umne i emotivne sposobnosti. Na osnovu čulnih sposobnosti (na osnovu onoga što vidimo, čujemo, dodirujemo, itd) mi dolazimo do informacija o dešavanjima u spoljnjem svetu i u našem organizmu. Zatim, na osnovu tih čulnih informacija, kreiramo u svom umu predstavu o stvarnosti služeći se razumom. Kada shvatimo smisao onoga što se dešava, mi prepoznajemo koje su realne potrebe života i koji je naš adekvatan odgovor na te potrebe. Formirana umna predstava o stvarnosti izaziva u nama adekvatna osećanja

(dobro izaziva radost, opasnost izaziva strah, nepravda izaziva gnev, gubitak izaziva tugu), a ta osećanja zatim aktiviraju adekvatnu hormonalnu aktivnost i pokreću one sposobnosti koje će nam biti potrebne radi adekvatnog odgovora na potrebe života.

Dakle, naša čula, um i osećanja imaju za cilj da nas učine svesnim potreba života, da bi na njih zatim odgovorili svrhovitom reakcijom svoje volje i na taj način sebi osigurali opstanak i ispunili smisao života. A da bismo imali moći da ostvarimo svoje akcije i tako odgovorili na potrebe života, mi smo obdareni razvojnim, polnim i adaptivnim sposobnostima. Te sposobnosti se razlikuju od čoveka do čoveka u zavisnosti od njegovog razvojnog doba, pola i adaptacije za određene klimatske uslove i njegovo mesto pod suncem.

I zaista, mi već na prvi pogled možemo da primetimo da se ljudi razlikuju između sebe po svom psihofizičkom razvoju u zavisnosti od svog životnog doba; pa jasno razlikujemo jednog adolescenta i od male bebe i od starca u poznim godinama. Isto tako jasno uočavamo genetske razlike između ljudi koje determinišu njihov pol i rasu. Znam da ovim kršim uvrežene tabue, ali moramo biti slepi pa tvrditi da ne razlikujemo muški pol od ženskog pola i kosookog Kineza od tamnoputog Etiopljanina.

No, starosne i genetske razlike nisu jedine razlike između ljudi. Postoje takođe velike kulturne razlike između ljudi, pa ono

što jedni smatraju ispravnim, drugi mogu smatrati neispravnim ponašanjem samo zato što su rođeni i odrasli u različitim kulturnim uticajima.

Ali svakako najvažnija i najsudbonosnija razlika između ljudi jeste ona koja ne zavisi ni od genetike niti od socijalnih faktora, već zavisi od našeg htenja da budemo odgovorne i odrasle ljudske ličnosti, ili jednostavno rečeno, postoje razlike u zavisnosti od toga da li imamo ili nemamo htenje da budemo ljudi u najuzvišenijem smislu pojma čoveka.

Pol i rasa kojem pripadamo zavise od našeg genetskog nasledja, naš vrednosni sistem poželjnog ponašanja zavisi u velikoj meri od kulturnog uticaja u kojem smo odrasli i u kojem živimo, dok odrastanje naše ličnosti zavisi prevashodno od nas samih, od našeg htenja. Odrastanje ličnosti podrazumeva preuzimanje u sopstvene ruke odgovornosti za smisao sposobnosti koje smo dobili nasleđem kao i preuzimanje na sebe odgovornosti za sopstvene reakcije na spoljne (kulturne i druge) uticaje na našu ličnost.

RAZVOJNE RAZLIKE IZMEĐU LJUDI

Razlike između ljudi u stepenu njihovog psihofizičkog razvoja u različitim životnim dobima jesu u direktnoj korelaciji sa različitim vrstama i nivoima odgovornosti koje ljudsko biće od svoje rane mladosti pa sve do kasne starosti može na sebi da ponese.

U periodu čovekovog ranog psihofizičkog razvoja, roditelji i društvo nadomešćuju one odgovornosti koje samo dete na svom stepenu razvoja još nije sposobno da na sebi ponese, pa se razvoj ogleda u njegovom postepenom osamostaljivanju od roditelja i preuzimanju životne odgovornosti na sebe. U najranijoj fazi dete je potpuno zavisno od roditelja jer je nemoćno da se samo stara i za svoje najosnovnije fiziološke potrebe. U toj fazi razvoja, na osnovu brižnosti svoje majke koja odgovara na sve njegove potrebe za ljubavlju i starateljstvom, dete razvija predstavu o ljubavi koja mu pruža sigurnost i koja njegovu majku čini dostoјnom poverenja i uzdanja. Zatim, u periodu od oko svoje druge godine, dete osamostaljuje svoju ličnost, tako što razvija volju da bi moglo samo da se stara za svoje najosnovnije potrebe. Za-

tim, još uvek u predškolskom dobu, nastupa faza razvoja polnih sposobnosti kada se muška deca igraju borbenih igara, a ženska sa lutkama. Razvijena imaginacija i igra nadomešćuju susret sa realnim životnim odgovornostima za koje dete još uvek nije spremljeno. Dete je na tom stepenu razvoja još uvek okrenuto ka sebi samom, jer jedino ako razvije svoju volju da može samo za sebe da se stara, moći će kasnije da bude brižno i prema potrebama drugih ljudi. U školskom dobu polni razvoj biva stišan jer dete intenzivno razvija svoj intelekt da bi bilo sposobno da prepozna realne potrebe života. A zatim, da bi bilo u stanju da odgovori na te potrebe života, ono u pubertetu intenzivno razvija svoje polne

ŽIVOTNO DOBA	Sigmund Freud	Erik H. Erikson	2. Petrowa 1,5-7	PRIRODNI RAZVOJ SPOSOBNOSTI
ODOJČE	ORALNA FAZA Do 1,5 godine	POVERENJE	VERA	SPOSOBNOST POVERENJA I UZDANJA
RANO DETINJSTVO	ANALNA FAZA Od 1,5 do 3 godine	AUTONOMIJA Od 2 do 3 godine	DOBROTA	RAZVOJ VOLJE
	FALUSNA FAZA Od 3 do 6 godine	INICIJATIVA Od 3 do 5 godine		RAZVOJ IMAGINACIJE
KASNO DETINJSTVO DO PUBERTETA	LATENTNA FAZA Od 6. god. do puberteta	MARLJIVOST Od 6 do 11 godine	RAZUM	RAZVOJ INTELEKTA
ADOLESCENCIJA	GENITALNA Od puberteta do smrti	IDENTITET Od 12 do 18 godine	UZDRŽANJE	POLNOST
		TRPLJENJE	IDENTITET	
		POBOŽNOST	ŽIVOTNO OPREDELJENJE	
ODRASLO DOBA	INTIMNOST Od 19 do 25 godine	BRATOLJUBLJE	SPOSOBNOSTI ZA PORODIČNE ODGOVORNOSTI	
STAROST	REPRODUKTIVNOST Od 25 do 65 godine	LJUBAV	SPOSOBNOSTI ZA DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI	
	INTEGRITET Od 65 god. do smrti			

RAZVOJNE FAZE PO RAZLIČITIM AUTORIMA

sposobnosti. Tada pubescent formira svoj identitet i osamostaljuje se od roditelja, da bi pri završetku adolescencije bio sposoban da sam donosi najvažnije životne odluke. Svoju socijalnost on prvo manifestuje prema bliskim osobama, prema prijateljima i kroz bračni odnos, da bi od oko tridesete godine u svom psihofizičkom razvoju postao sposobljen da pruži odgovor na potrebe šire društvene zajednice.

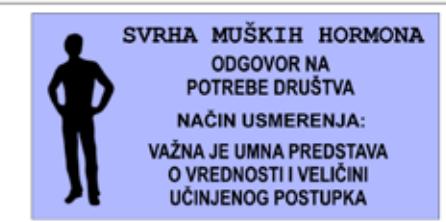
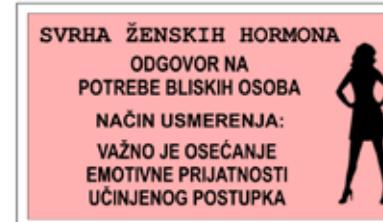
POLNE RAZLIKE IZMEĐU LJUDI

Prva i najveća razlika koju zapažamo između odraslih ljudi jeste razlika između muškog i ženskog pola. Razlike između polova su svrhovite različitim odgovornostima muškarca i žene u društvu, porodici i odgajanju potomstva. Različiti nivoi muških i ženskih hormona još u vreme čovekovog najranijeg razvoja rezultuju otključavanjem gena zaduženih za različite polne sposobnosti. Pored formiranja vidljivih polnih razlika, oni utiču i na formiranje razlika u radu ženskog i muškog mozga. Kod žene su leva i desna hemisfera mozga više međusobno povezane, pa se aktivnost njenog mozga "raspršuje", dok muškarac koristi više ili levu ili desnu hemisferu u zavisnosti od prirode konkretnog zadatka koji u jednom trenutku rešava. Žena može istovremeno i da pazi na dete, i da osluškuje kuhinju, da govorи i da plete, dok muškarac u jednom momentu može da se skoncentriše samo na jednu aktivnost.

Različiti nivoi polnih hormona u prenatalnom razvoju dove do razvijenosti različitih vrsta inteligencije. Dok žene pokazuju razvijeniji F faktor (sposobnost korišćenja reči) i M faktor (sposobnost mehaničkog pamćenja), dotle muškarci pokazuju razvijeniji R faktor (bolje razvijenu sposobnost shvatanja odnosa, pronalaženja opštih principa, pravilnosti i zakonitosti iz dатих podataka) i N faktor (sposobnost lakog i uspešnog operisanja brojevima, prvenstveno pri osnovnim računskim operacijama).

Ženska deca više vole da se igraju porodičnih odnosa sa lutkama koje hrane, paze i maze, dok se muška deca više interesuju za igre tehnike, konstrukcije, moći, uspostavljanja uticaja, borbe i osvajanja.

Dok je žena više obdarena emocionalnom inteligencijom koja otkriva njenu sferu odgovornosti i starateljstva - a to su osobe sa kojima je neposredno bliska, dotle muškarca više odlikuje apstraktna inteligencija – potrebna da bi odgovorio na pitanja od opštег značaja koja ga navode da bude izvor sigurnosti njegove žene i porodice i izvor pravde u ljudskoj zajednici. Zato, sasvim svrhovito njihovom mestu pod suncem - ženi je važnije pitanje kako se oseća, a muškarcu je važnije pitanje da li je to što on radi vredno, moćno, značajno i pravedno.

Da ne bi muškarac u svojoj odgovornosti bio dekoncentrisan onim odgovornostima koje prevashodno odgovaraju ženskom polu i tako zanemario svoje opšte društveno korisne odgovornosti, njegova emotivnost kao i sposobnost da radi više stvari istovremeno, sputana je u vreme njegovog prenatalnog razvoja pod uticajem muškog hormona testosterona, koji bukvalno uništi priličan broj ćelija mozga koje su zadužene za ženske psihičke sposobnosti. Takođe, na jednu istu stresnu situaciju žena će preda reaguje emocijom straha i defanzivno (da bi sačuvala decu), dok će ofanzivnost prepustiti muškom polu koji je za agresivnu odbranu porodice i društva sposobljen svojim psihofizičkim posebnostima. Zato muškarce odlikuju jače kosti i razvijenije mišićno tkivo, dok ženu odlikuju veće naslage sala i tako rezerve hranjivih materija i energije koji su joj potrebni za rađanje i dojenje deteta. Sposobnosti muškog i ženskog pola se međusobno komplementarno nadopunjaju.

ADAPTIVNE RAZLIKE IZMEĐU LJUDI

Različiti klimatski uslovi i samim tim različiti uslovi života zahtevaju od čoveka prilagođavanje na različite uslove života, kroz razvoj različitih psihofizičkih sposobnosti, koje prepoznajemo kao razlog postojanja razlika između ljudskih rasa.

Na području veoma vlažne i tople klime (Mediteran, severna Afrika) srećemo ljude koje odlikuje izražena funkcija znojnih žlezda, izražena maljavost i na taj način njihovo intenzivno hlađenje, dok na području veoma hladne klime (Sibir, Arktik) srećemo ljude koje odlikuje veoma slaba dlakavost i izrazito suva koža sa velikim električnim otporom, jer hladnu klimu odlikuje veoma suv vazduh koji bi mogao da dovede do dehidratacije organizma koji ima vlažnu kožu. Hladnu klimu odlikuje oskudna vegetacija i samim tim mala količina hrane. Nizak nivo tireoidnih hormona kod pripadnika žute rase usporava metabolizam i obezbeđuje manje trošenje rezervi sala. Salo ne služi samo kao rezerva energije za periode nestašice hrane, već predstavlja dobar toplotni izolator koji čoveka čuva od smrzavanja. Veći odnos sala naspram mišićnog tkiva kod žute rase jeste posledica ne samo nižeg nivoa tireoidnih hormona, već i višeg nivoa ženskih hormona u odnosu na nivo muškog hormona. Viši nivo ženskih hormona rezultuje takođe i većom brižnošću roditelja za decu, što je od posebnog značaja u tako otežanim uslovima egzistencije. Smanjen nivo muških hormona kod pripadnika žute rase rezultuje gubljenjem interesovanja za pitanja od globalnog značaja (za politiku, filozofiju i sl.), pitanja koja u njegovom slučaju mogu ozbiljno da ugrose egzistenciju porodice i njegovu ličnu egzistenciju. Muška inteligencija, sa svojim apstraktним pitanjima, na nekog Eskima bi stavila odgovornosti koje on ne bi mogao da ispuni i omela bi njegovu neposrednu i praktičnu inteligenciju neophodnu za preživljavanje u nepovoljnim klimatskim uslovima. Žutu rasu odlikuju još neke na oko očigledne posebnosti:

“Već smo rekli da je zdepasto telo sa kratkim ekstremitetima više primereno za očuvanje topote: upravo to vidimo kod pravih žutih ljudi, Tunguza, Mongola (ujedno: tungida) i sibirskih naroda (sibirida). Šaka i stopala su izuzetno mali. ... Okrugle glave sa najmanje delova koji strče nudili su najmanje površine za hlađenje, za smrzavanje. ... Glava tungida je uglavnom sa glatkim čelom. Nos je nizak i uzak, jagodice su široke i izbočene; ovim lice postaje okruglijе, naročito ako ga pokriva debliji sloj masnog tkiva, a nos bolje zaštićen. Oči pravih žutih ljudi su specifičnije nego oči svih drugih ljudi: očna duplja je uska, a oko u njoj i zaštitnim organima dobro je obloženo

mašću; poređ toga, gornji kapak pokriva unutrašnji ugao oka i time čini da suze otiču u nos: to je karakteristično “mongolsko oko”. Uska očna duplja štiti oko i od štetnog bleskanja - odsjaja sa ledenih i snežnih površina. Dalje specifičnosti tungida su kruta crna kosa, veoma retka brada i slaba maljavost. ... Gusta i možda čak kovrdžava brada zadržava izdahnutu vlagu koja se zamrzne, a to, opet, ugrožava deo lica oko usana.” (Božo Škerlj, Čovek, str. 315-317)

Za razliku od ljudi polarnih područja koje odlikuje nizak nivo tireoidnih hormona, ljudi koji žive u goršačkoj klimi odlikuje visok nivo tireoidnih hormona. Naime, goršačku klimu, tipičnu za planinska područja umerenog pojasa (Pirineji, Balkan, Kavkaz) odlikuju temperaturni ekstremi, toplo leto, a hladna zima, topao dan, a hladna noć. Tireoidni hormoni ubrzavaju metabolizam kada je hladno i tako podižu temperaturu tela.

Topla klima sa obiljem vegetacije i životinja (afrička savana i prašuma) omogućava opstanak čoveku lovcu i zato ona zahteva od njega razvijene lovačke i uopšte muške sposobnosti (borben duh, hitrinu, sposobnost brzog trčanja, veću mišićnu masu). Zato, da bi mogli uspešno da ulove divlju životinju ili da u opasnosti od nje pobegnu, različitim anatomskim atributima crnci su ospobljeni da bez zdravstvenih posledica podnose svakodnevni stres napornog i brzog trčanja. U tome im pomažu specifične karakteristike njihovog mišićnog tkiva (posebni enzimi koje samo oni imaju), duža petna kost, izražena dužina nogu, veći nagib karlice, posebne grane sve četiri arterije koje izlaze iz aortnog luka za glavu i gornje ekstremitete, itd. Život u uslovima tople afričke klime takođe zahteva adaptaciju kroz povećan broj znojnih žlezda, radi lakšeg hlađenja. Ta potreba zahteva i njihovu veću površinu tela koja se postiže njihovom izduženošću tela, krakatošću udova i izraženom telesnom visinom (Nilo-Saharci), dok se zaštita unutrašnjeg tkiva od prodora štetnog ultraljubičastog zračenja postiže izraženim tamnim pigmentom. Na psihičkom planu, potrebe lovca za boljom orijentacijom u prostoru i spretnost u kretanju zahtevaju izraženiju funkciju desne moždane hemisfere, nego leve, pa samim tim inteligencija crnaca ima težište na drugim sposobnostima u odnosu na druge ljudske populacije. Oni crnci koji žive u predelima pustinjskog suvog vazduha (Bušmani

						
ATLANTSKI MEDITERANCI	DINARCI	KROMA- NIJONCI, AFRIČKI CRNCI	ZAPADNI, ISTOČNI MEDITERANCI	BALTIDI ŽUTA RASA	ALPIDI	NORDIDI
VOĐA SPOSOBNOST PLANIRANJA MOĆ UTICAJA VELIKI KOMPUNCIJA	STOČAR GOBISTIK IZRAZJENA AUTONOMIJA VIŠAK TRUDOVNIH HUMANIČKIH	LOVAC DOMINANTNA DEŠNA MOŽDANJA HEMIFERA	ZANATLJIVI, TRGOVAC VISOK NIVO OBA POLOVA HORMONA PROLONGIRAN PUBERTET	RATAR, RIBOLOVAC IZRAŽENI ATRIBUTI IMAGINACIJE PREDSKOŠKOG DOBA	SKUPLJAČ PЛОDOVA VIŠAK ŽENSKIH HORMONA	RATAR, MANJAK OBA POŁNA HORMONA PROLONGIROANO SIKOŠKO DOBA
VŠIĆ NIWO TESTOSTERONA KOD MUŠKOG ŽENSKOG POLA	RAZLIČITE ANTRPOLOŠKE TIPOVE ODUKLJUJU RAZLIČITE ADAPTIVNE SPOSOBNOSTI KOJE IM OMOGUĆAVAJU USPEŠAN OPSTANAK POD RAZLIČITIM KLIMATSKIM USLOVIMA ŽIVLJENJA					

i Hotentoti) zahtevaju smanjen nivo znojnih žlezda (da bi izbegli dehidrataciju), pa ih adaptiranim za takvu klimu čini tek njihova izmešanost sa elementima žute rase. Takođe, i kod pripadnika žute rase imamo razne podrasne varijacije, pa i kod njih (Eskimi, Turci) srećemo ljude koji imaju dar za lov i izraženu sposobnost za orijentaciju u prostoru kao što je imaju i mnogi afrički crnci. Unutar takozvane bele rase srećemo različite tipove, pa pored gorštačkog (dinarskog) tipa, koji je prirodno dobar stočar, srećemo i ljude (nordide) koji su vrsni ratari i intelektualci sa izraženom sposobnošću zdravorazumnog razmišljanja. Zatim, srećemo ljude koji zbog svoje izražene praktične inteligencije jesu dobre zanatlige i trgovci i koji zbog prirode svog posla pretežno naseljavaju gradove. Takođe, srećemo i tip vođe (atlantski mediteranac), koga odlikuje izražena sposobnost upravljanja, strategije i uticaja. Sasvim je smisleno da adaptacija za određene uslove življjenja jeste determinisana nasleđem, jer populacija koja se rađa da živi na određenom području nema potrebe da se potom seli sa tog područja na neko drugo područje za koje je bolje adaptirana, ako su njeni roditelji već adaptirani za uslove u kojima oni žive.

SPOLJNI FAKTOR AKTIVIRA I RAZVIJA SPOSOBNOSTI KOJE SU ODGOVOR NA POTREBE ŽIVOTA

U zavisnosti od različitih potreba života sa kojima se čovek susreće, i koje kod njega izazivaju adekvatne umne predstave i osećanja, dolazi do aktiviranja različitih hormona koji aktiviraju sposobnosti adekvatne odgovoru na potrebe života. Psihičko stanje čoveka koje je posledica određenih stresnih okolnosti izaziva adekvatne hormonalne reakcije. Na primer, svest o opasnosti trenutno podiže nivo onih hormona (adrenalina i kortizola) koji čoveka osposobljavaju da se efikasnije suprotstavi izvoru opasnosti (sklonost muškog pola) ili da od njega pobegne zajedno sa svojom decom (sklonost ženskog pola). Iskustvo prvog orgazma izaziva pojačano lučenje vazopresina koji memoriše izvor seksualnog doživljaja za ceo život usmeravajući osobu ka izvoru prvog seksualnog iskustva. Životinjske vrste koje imaju viši nivo vazopresina imaju monogamne veze i vrlo ljubomorno čuvaju svog partnera za sebe. No, snažna i neuobičajena potreba života

može aktivirati i one sklonosti kojima organizam u uobičajenim uslovima nije sklon. Mužjak pacova je prirodno nezainteresovan za svoju mladunčad, ali ukoliko on primeti da je mladunčad bez svoje majke, kod njega se aktivira snažan starateljski instinkt, svojstven ženskom polu i on na sebe preuzima odgovornost starateljstva nad njima umesto njihove majke. Mnoštvo primera u čitavom životu svetu otkriva mehanizam otključavanja ili zaključavanja gena koji aktiviraju ili zaključavaju sposobnosti adekvatne konkretnim potrebama života. Umna predstava o potrebi života i osećanja koja su adekvatna stvarnosti, jesu važan faktor aktiviranja onih psihofizičkih sposobnosti koje su adekvatne realnim potrebama života.

RAZLIKE U ODRASTANJU LIČNOSTI IZMEĐU LJUDI

Kao što smo već naglasili, najvažnije razlike između ljudi jesu razlike na osnovu odraslosti njihove ličnosti. Za razliku od naših sposobnosti, čiji je razvitak prirođan produkt čovekovog nasleđa i sredine koja omogućava njihovoj razvoju, odrastanje same ličnosti nije prirođan proces, već stoji do samog čoveka – njegovog htenja kojim on sam određuje svrhu i smisao svojih sposobnosti a samim tim svrhu i smisao svog života.

Zrela i odrasla ličnost sama upravlja svojim životom na osnovu zdravog razuma, savesti i volje, dok je nesazrela ličnost determinisana svojim nasleđem i spoljnim uticajima na svoje nasleđe. Ona je rob svoje prirode i okruženja.

Odrastanje ličnosti jeste zapravo stavljanje sopstvenih sposobnosti u pravilnu funkciju, nasuprot prepuštanja tih sposobnosti zloupotrebi kojoj smo svi mi po prirodi skloni.

Smisao svega što postoji pod suncem jeste da služi drugome, zapravo, da voli. Zato jedina ispravna funkcija i svih naših sposobnosti jeste da njima izražavamo ljubav prema samima sebi, prema nama bliskim osobama i prema čovečanstvu. Međutim, mi se moramo rvati sa svojom prirodnom sklonošću koja nas navodi da svojim sposobnostima oduzmemos viši smisao i da ih zloupotrebimo radi sopstvene satisfakcije. Zrela ličnost je ona ličnost koja je svoje sposobnosti uzela u "svoje ruke" i podredila ih odgovoru na realne potrebe života, dok je nesazrela ličnost

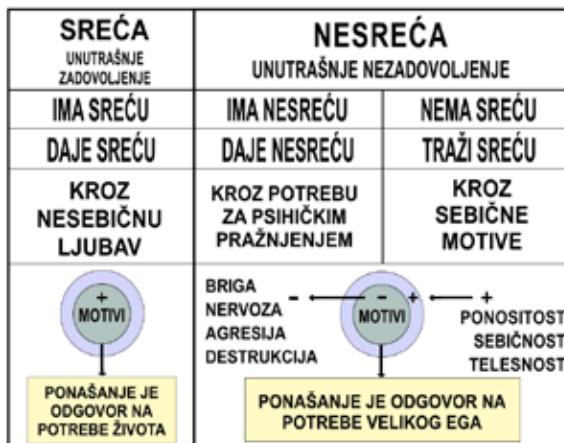
ona ličnost koja je tražeći satisfakciju u svojim sposobnostima pretvorila svoje sposobnosti u destruktivne pokretačke motive koji su u potrazi za svojim zadovoljenjem ovladali njenom voljom i njenom ličnošću. Ne samo što zloupotreba naših sposobnosti radi satisfakcije rezultuje time da su te sposobnosti izgubile svrhu odgovora na potrebe našeg opstanka, već mi tada pokazujuemo suludu sklonost da ugrozimo svoju egzistenciju zarad ostvarenja svoje satisfakcije.

Zloupotreba čulnih doživljaja radi satisfakcije čini nas telesni-ma, spremnima da zarad užitka u hrani, duvanu i seksu ugrozimo realne egzistencijalne potrebe. Zloupotreba umnih predstava o sopstvenoj vrednosti i veličini nas čini ponositima, a povredena ponositoštvu uvredljivima i agresivnima, spremnim da žrtvujemo život radi osvete. Zloupotreba emotivnih doživljaja nas navodi da ugrozimo mentalno zdravlje i postanemo zavisni od opijata (alkohola, droge, ...) ili da zloupotrebljavamo druge izvore prijatnih osećanja (priateljstvo, muzika, ...).

Ma kako da su osećanja sreće i čulnih doživljaja i predstava o sopstvenoj vrednosti prijatni, snažni i dugotrajni oni ne mogu da nas zadovolje, već samo mogu da uguše svest o našem unutrašnjem nezadovoljstvu. Oni su samo osećaji, a ne bit. Vremenom se navikavamo na postojeći podražaj i zato prirodno hrlimo u neu-merenost i izopačenost, jer sposobnosti koje imamo nisu tu da bi nas zadovoljile već da bismo njima izražavali ljubav. Sva zla koje ljudi čine pod suncem jesu posledica nesazrelosti ljudske ličnosti koja je tražeći satisfakciju u svojim psihofizičkim sposobnostima formirala destruktivne motive ponašanja.

Unutrašnje nezadovoljstvo jeste duhovnog porekla. Da bi čovek mogao da ima za smisao života traženje sreće (hedonizam), on mora sebe u svojoj biti da onesreći, da bi imao motiva da sreću traži. Onaj ko je zaista istinski srećan, on sreću ne traži, već je izražava (kroz nesebičnu ljubav).

onda to ili ne možemo da uradimo ili radimo licemerno, jer Ego želi jedno, a razumna svest o potrebi života zahteva drugo.

Zato što zahteva ideo našeg htenja, biti čovek u najvišem smislu reči nije prirođan proces, već jeste uslovjen upotrebom razuma, savesti i volje kojim se odupiremo zloupotrebi naših sposobnosti. Kada razum raskrinka naše motive ponašanja kao iracionalne (po prethodno navedenom besmislu) tada stupa na scenu naša savest koja od nas traži da se svojim htenjem odupremo novonastalim destruktivnim motivima. Ako ne poslušamo glas savesti i razuma i ne proglašimo pomenute motive svojim neprijateljem, tada dolazimo u neprijateljstvo sa sopstvenim razumom i savešću i odričemo se svoje slobode ličnosti jer nas ona osveđava o životnu neodgovornost i tako unosi nemir u naš život. Sukob između, sa jedne strane velikog Ega, i sa druge strane naše ličnosti (razuma, savesti i volje), razvija odbrambene mehanizme ličnosti, kojima pokušavamo da opravdamo svoje bezumne postupke kao razumne i da ugušimo svoju nečistu savest. Otuda, neodrastanje ličnosti rezultuje ne samo velikim Egom, već i odbrambenim mehanizmima ličnosti kojima zavaravamo svoj razum i učutkujemo svoju savest.

Sada ćemo objasniti koje razlike između ljudi nastaju zbog zloupotrebe njihovih različitih razvojnih, polnih i adaptivnih sposobnosti.

ISKUŠENJE PRETVARANJA RAZVOJNIH, POLNIH I ADAPTIVNIH SPOSOBNOSTI U DESTRUKTIVNE MOTIVE PONAŠANJA

ZLOUPOTREBA RAZVOJNIH SPOSOBNOSTI

Sposobnosti koje nam se prirodno razvijaju od najranijeg detinjstva prirodno nam i predstavljaju iskušenje da na njima “parazitiramo” tražeći u njima svoju unutrašnju satisfakciju. Takvo “parazitiranje” se u psihologiji naziva vezivanjem, učvršćivanjem ili “fiksacijom”. Ono dovodi do zaostajanja u razvoju naše ličnosti.

“Duševni razvoj deteta odvija se postupno kroz pojedina razdoblja. U svakom novom, uznapredovanom i uslovno rečeno zrelijem razdoblju zaostaju i učvršćuju se (fiksiraju), u manjem ili većem obimu zaostaci, uporišne tačke, prethodnog razdoblja. Koliko će se razvoj zadržavati i učvrstiti na jednoj ravni zavisi od bioloških obeležja ali i iskustva deteta u odnosima sa okolinom. Pod pritiskom loših iskustava i jakih osjećenja, dete doživi snažan strah i strepnju i “okleva” da se izlaže novim, bolnim i osjećajućim iskustvima. Ono se oseća mnogo sigurnije u već zauzetom položaju, “busiji”. Kao da mu se “ne ide dalje”, “ne raste” i “ne razvija”, jer bi ova nova iskustva u odnosima mogla biti neizdrživo bolna. Tu počinju prava vezivanja i učvršćenja nagonske energije u pojedinim fazama razvoja.” (Nevenka Tadić, Psihijatrija detinjstva i mladosti, str. 69)

Učvršćivanje (fiksacija) je utoliko jače ukoliko je dete više osjećivano u svojim težnjama i potrebama, ali i u slučaju njegovog preteranog zadovoljavanja:

“Preterana zadovoljavanja i preterana osjećenja olakšavaju učvršćivanje jer dete, zahvaljujući preteranoj popustljivosti, nije sposobljeno da izdrži čak ni blaga osjećenja.” (Isto, str. 70)

Za razliku od fiksacije, koja je “prirođan” proces, proces odrastanja ličnosti jeste voljan proces i zahteva odlučujuću ulogu razuma, savesti i volje. Kako dete nema odmah razvijenu moć volje, razuma i odlučivanja, roditelji su odgovorni da kroz vaspitanje deteta nadomeste detinju nemoć shodno potrebama faza njegovog razvoja, ali ne i da na sebe preuzmu one odgovornosti koje dete treba da ponese na sebi shodno njegovoj fazi razvoja.

ŽIVOTNO DOBA	2. Petrova 1,5-7	PRIRODNI RAZVOJ SPOSOBNOSTI	RAZVOJ LIČNOSTI	NESAZRELOST LIČNOSTI
ODOJČE DO 1,5 - 2 GOD.	VERA	SPOSOBNOST POVERENJA I UZDANJA	POVERENJE I UZDANJE U RODITELJA	EGOCENTRIČNA ZAVISNOST OD DRUGIH ILI NEPOVERLJIVOST
RANO DETINJSTVO OD 1,5 - 2 GOD. DO 6 - 7 GOD.	DOBROTA	RAZVOJ VOLJE RAZVOJ IMAGINACIJE	AUTONOMIJA VOLJE I VOLJNO VLADANJE SVOJIM POSTUPCIMA	NEZAVISNOST KOJA JE SAMA SEBI CILJ - GORDOST ODSUSTVO MOĆI SAMOKONTROLE
KASNO DETINJSTVO DO PUBLERTETA	RAZUM	RAZVOJ INTELEKTA	RAZUMEVANJE STVARNIH POTREBA ŽIVOTA	NERAZUMEVANJE POTREBA ŽIVOTA "FILOZOFIRANJE" ILI POVRŠNOST
ADOLESCENCIJA	UZDRŽANJE	POLNOST	POLNE SPOSOBNOSTI U FUNKCIJI ODGOVORA NA POTREBE ŽIVOTA	SEKSUALNA OPTEREĆENOST
	TRPLJENJE	IDENTITET	SPOSOBNOST DA SE DRUGI LJUDI NE SHVATE KAO ATAK NA SOPSTVENI IDENTITET	UVREDLJIVOST, BUNTOVNOST, "TEORIJA ZAVERE"
	POBOŽNOST	ŽIVOTNO OPREDELJENJE	IZBOR UZVIŠENOG SMISLA ŽIVOTA	NEMOĆ ODLUČIVANJA ILI RADIKALIZAM ODLUKA
ODRASLO DOBA	BRATOLJUBLJE	SPOSOBNOSTI ZA PORODIČNE ODGOVORNOSTI	ŽIVLJENJE ZA BLISKE OSOBE I ZA BRAČNOG SAPUTNIKA	ZLOUPOTREBA BLISKOSTI ILI NEZAINTERESOVANOST ZA BRAK I PORODICU
	LJUBAV	SPOSOBNOSTI ZA DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI	ŽIVLJENJE ZA ČOVEČANSTVO	NEZAINTERESOVANOST ZA DOBRO ČOVEČANSTVA
STAROST				
TRAŽENJE SATISFAKCIJE U RAZVOJnim (ILI BILO KOJIM DRUGIM) SPOSOBNOSTIMA PRETVARA TE SPOSOBNOSTI U IRACIONALNE MOTIVE PONAŠANJA KOJI UGROŽAVAJU ČOVEKOVU EGZISTENCIJU				

U različitim fazama psihofizičkog razvoja osoba ima iskušenje da se fiksira za različite razvojne sposobnosti koje dovode do specifičnih izopačenja koja mogu ostati celog života.

FAZA TOTALNE ZAVISNOSTI I RAZVOJA POVERENJA

U najranijem razvoju dete je potpuno zavisno od majke. Zdrav razvoj njegove ličnosti u ovoj fazi zavisi isključivo od njegovih roditelja i rezultuje njegovom spremnošću da se sa potpunim potvrdanjem i sigurnošću na njih osloni. Ispravnim vaspitanjem bez preteranog osuđenja (koje izaziva nesigurnost i nepoverenje) i bez preteranog zadovoljavanja njegovih egocentričnih potreba

(koje formira razmaženost njegove ličnosti), dete se može u velikoj meri sačuvati od fiksacije na ovom stepenu razvoja. No, zaustavljanje na toj fazi razvoja, kada je normalno da dete bude u centru pažnje roditelja, može da formira egocentričnu potrebu osobe da se celog životnog veka oseća da je u centru pažnje drugih ljudi i da formira uverenje da sve postoji da bi služilo njenim potrebama. Realna detinjska potreba za uzdanjem u pomoć roditelja tada se transformiše u prebacivanje sopstvene odgovornosti za zadovoljenjem svojih potreba na druge ljude, dok se realna potreba za voljenošću i pažnjom roditelja transformiše u neugasivu želju za osećanjem voljenosti. Preterana očekivanja od onoga što drugi pojedinci i zajednica treba da urade za tu osobu, dovodi do gubitka interesovanja da se razumeju potrebe drugih ljudi i volje da se na njih odgovori. Osuđenje potrebe za sigurnošću u toj fazi razvoja može da ostavi trag u strahu i nepoverenju u kasnijem odnosu te osobe prema drugim ljudima.

FAZA SAMOSTALNOSTI I RAZVOJA VOLJE

U periodu od oko njegove druge godine života, kod deteta se formira autonomija ličnosti i ono sada na sebe preuzima odgovornost da samo čini ono što je ranije očekivalo od roditelja. Zaustavljanje malog deteta na fazi autonomije, rezultuje nezavisnošću prema autoritetima koja je sama sebi cilj, a koja se zove gordost. Kako dete još uvek nema razvijen razum da shvati potrebe života, ono je zavisno od autoriteta roditelja koji misli i odlučuje umesto njega samog. No, ova faza razvoja je presudna za razvoj detinje volje, a ne za razvoj njegovog razuma.

Ukoliko pod uticajem pravilnog vaspitanja dete ne razvije moć volje da sluša autoritet roditelja, neće imati snagu volje ni da sluša autoritet sopstvenog razuma kada ga kasnije bude steklo. Ukoliko dete ne razvije brižnost da se stara za sebe i svoje sopstvene potrebe, biće isto tako nemarno prema potrebama drugih u vreme svoje kasnije socijalizacije. U periodu između treće i četvrte godine kod deteta se budi razvoj polnih (negenitalnih) sposobnosti koje formiraju interesovanja različita za različite polove (brižnost kod ženske dece, borbenost kod muške), a koje takođe zahtevaju razvoj volje u obuzdavanju njihove nezrele funkcije.

Psihofizička nesazrelost ove faze razvoja onemogućava dete da na sebe preuzme odgovornosti odraslog čoveka, i zato ono životne odgovornosti odraslog čoveka nadomešćuje imaginacijom i igrom. Na grešku i neuspeh u samoj igri dete reaguje smehom, odajući tako poruku "Ja se samo igram!", dok na grešku i neuspeh u svojim svakodnevnim odgovornostima dete reaguje tugom i jadikovanjem, tražeći na taj način pomoći roditelja. Tek u periodu adolescencije igra i zavisnost od roditelja bivaju nadomešćeni izraženom savesnošću i ličnom odgovornošću. No, zadržavanje u razvoju ličnosti na nivou deteta može rezultovati nespremnošću čoveka da se suoči sa svojom životnom odgovornošću, te da se nije odriče na oba načina - ili buđenjem samosažaljenja kroz stav "Ja sam jadan (nemoćan da budem odgovoran), prema tome nisam kriv za svoj neuspeh već su krivi drugi koji mi nisu pomogli!" ili buđenjem duha neozbiljnosti kroz stav "Ja se samo igram (zezam se), nisam ozbiljan!". Samosažaljenje i neozbiljnost tako često postaju odbrambeni mehanizmi kojima se odrasli ljudi bore protiv glasa svoje savesti koja ih poziva da preuzmu odgovornost života na sebe i da konačno odrastu.

FAZA INTELEKTUALNOG RAZVOJA

Svakako najvažnija faza u razvoju intelekta jeste faza njegovog razvoja u vreme školskog doba kada dete razvija razum da bi moglo da shvati koje su realne potrebe života. U predškolskom dobu dete je razvijalo sposobnost da ZNA - ŠTA treba da uradi slušajući pravila ponašanja, u školskom dobu razvija sposobnost da SHVATI SMISAO - ZAŠTO treba da uradi određen postupak kao odgovor na potrebe života, dok će u vreme puberteta da razvija sposobnost da RAZUME - na koji NAČIN treba da odgovori na potrebe života.

Ukoliko ne razvije zdrav razum, dete neće biti sposobno da kasnije kao odrasla osoba na pravilan način ponese na sebi odgovornost zrele ličnosti, jer neće moći da razlikuje šta jeste smislen, a šta besmislen odgovor na potrebe života. Umesto slušanja glasa razuma, imaće regresivnu potrebu da se osloni na prethodne faze razvoja i da traži oslonac u autoritetima koji misle umesto njega samog ili pravilima ponašanja koja će slepo da primenjuje ne razmišljajući o smislu svojih postupaka ili u oslanjanju na svoja

osećanja i svoje želje. Zadržavanje i fiksacija na ovoj fazi razvoja rezultuje radoznalošću koja je sama sebi cilj ("filozofiranje"), umesto da ima za svrhu razumevanje potreba života da bi se na njih odgovorilo svrhovitom akcijom. Opšta neodraslost ličnosti u bilo kojoj fazi razvoja menja funkciju razuma, tako da razum, umesto da prethodi odgovornom izboru između smislenih i besmislenih postupaka, koristi se naknadno, da opravda pogrešan izbor.

FAZA SEKSUALNOG RAZVOJA

U školskom dobu dete je razvijalo sposobnost saznanja i sposobnost razuma da bi moglo da shvati potrebe života. A da bi kasnije bilo osposobljeno da odgovori na potrebe života, intenzivni psihofizički razvoj tokom puberteta daruje muškom i ženskom polu izražene polne sposobnosti. Kako intenzivni psihofizički razvoj zahteva obimniju ishranu, pubertetlji hrana postaje veoma ukusna. Da bi se od sebe i svog pola okrenuo ka suprotnom polu, intenzivno se razvijaju njegove polne sposobnosti. Izražena čulnost lako može da postane objekat fiksacije i zadržavanja na toj fazi puberteta. Traženje satisfakcije u zadovoljstvu jedenača ukusne hrane se lako izopačava u proždrljivost, a traženje satisfakcije u seksualnosti u seksualnu želju. Proždrljiva osoba će pokazati spremnost da žrtvuje zdravlje i život radi užitka u hrani, kao što će seksualno opterećena osoba biti nesposobna za zdravu bračnu zajednicu i često nezainteresovana za potomstvo. Na taj način nesazrelost ličnosti u ovoj fazi puberteta rezultuje ugrožavanjem opstanka i pojedinca i čitave zajednice.

Seksualna sposobnost zrelom reakcijom volje pubescenta treba da ostane samo seksualna sposobnost, a ne da se transformiše u motiv ponašanja, kao što i bliskost prema drugim osobama ne treba da postane sama sebi cilj već samo sposobnost saosećanja i sfera prepoznavanja potreba druge osobe. Ukoliko seksualna sposobnost ne postane oruđe izražavanja ljubavi prema bračnom saputniku, bračni saputnik će postati oruđe zadovoljenja nepobedene seksualne želje, ako uopšte i bude došlo do formiranja bračne zajednice, jer se ona seksualno nesazrelim osobama čini kao teret i oblik ropstva.

FAZA RAZVOJA IDENTITETA

Da bi se čovek osamostalio od svoje porodice i postao svoj čovek, u periodu njegove adolescencije pojavljuje se sumnja prema autoritetima koja ima za svrhu da ga navede da misli i odlučuje nezavisno od oslanjanja na autoritete roditelja i drugih ljudi. Preuzimajući na sebe samog odgovornost izbora svog životnog puta, adolescent ima slobodu da izborom svojih životnih vrednosti anulira vrednosti kojima je dотle bio vaspitan, bez obzira na to da li su te vrednosti bile dobre ili loše. No, usled nesazrelosti ličnosti, njegov vrednosni sistem može da se transformiše, tako da njegovi uzori i ideali postaju idoli (pojedinci ili zajednica kojoj pripada) sa kojima se identificuje. Razlika između uzora i idola je u tome što uzor osvedočava adolescenta o potrebu za razvojem sopstvenih vrlina i sposobnosti, dok idol, svojim psihološkim efektom ugušuje njegovu svest o potrebi za sopstvenim razvitkom.

Dok sa jedne strane pokazuje sklonost da se identificuje sa vrednostima drugih, adolescent pokazuje sklonost da ostale entitete, sa kojima se nije identifikovao, shvati kao atak na sopstveni identitet. Zato je važno da u ovoj razvojnoj fazi nauči da trpi druge ljude, i da trpeći druge ljude kakvi jesu stekne karakternu sposobnost da trpi nepravdu sa krotošću i poniznošću. Fiksacija na ovoj razvojnoj fazi, pored idolatrije, može formirati sumnjičav i buntovan odnos prema autoritetima, zajedno sa sklonošću ka teoriji zavere i buntovnosti.

Kao što nepobeđena čulnost za vreme adolescencije onespoljava adolescente za kasniju bračnu odluku i zdravu funkciju bračnog odnosa, tako ga i nepobeđena sumnjičavost i buntovnost onespoljavaju da kasnije na sebi ponese odgovornost bavljenja društvenim odgovornošćima (jer ne može da zrelo trpi nepravdu, bez gneva i bez pristrasnosti).

FAZA DONOŠENJA ODLUKA

Do ove faze razvoja roditelji su donosili odluke umesto adolescente, a sada je vreme da adolescent završi svoju adolescenciju i postane zreo čovek tako što će odgovornost za sve važne životne odluke preuzeti na sebe samog. Prethodni adolescentni razvitak doneo mu je mnoštvo interesovanja i mnoštvo sposobno-

sti, a takođe ponudio mu je i predstave o životnim vrednostima, ciljevima i idealima, na osnovu kojih on sada donosi odluku da napravi svoj sopstveni izbor. Završetak adolescencije zahteva od adolescente da doneće konačne odluke za budući život, da odluči koji će biti smisao njegovog življenja i da odbaci stremljenja koja bi ga u tome mogla omesti. Zadržavanje na samoj fazi odlučivanja se manifestuje kroz potrebu da se stalno donose nove odluke (radikalizam i isključivost), da se stresne situacije rešavaju kroz nove principijelne odluke, umesto kroz trezveno preispitivanje realnih životnih potreba i adekvatno fleksibilno ponašanje.

Ukoliko prethodne faze razvoja nisu prebrođene ispravno, one adolescente onesposobljavaju da doneće zrele odluke da živi za druge ljude i za čovečanstvo. Na primer, ako osoba ostane u svom razvoju zadržana na fazi socijalnog istraživanja tj. fazi radoznlosti tipičnoj za školsko doba, tada joj neutoljiva radoznalost ne može dati sigurnost da doneće i jednu važnu životnu odluku (na primer, bračnu odluku).

Isto važi i za razvojne faze adolescencije. Nepobeđena sklonost da zloupotrebljava čulne doživljaje navešće osobu da svoj smisao života utemelji na hedonističkom odnosu prema drugim ljudima, dok će je nepobeđena sumnjičavost i buntovnost navesti da smisao života utemelji na strahu, mržnji ili osveti prema drugima. Otuda brak često ostaje brak samo na papiru, a ideali življenja za opšte dobro samo prazne fraze, bez svog unutrašnjeg sadržaja.

FAZA RAZVOJA PRIJATELJSTVA I BRAČNOG ODNOSA

Za razliku od perioda pre puberteta, kada je kao dete osoba bila okrenuta ka sebi samoj i družila se uglavnom sa decom istog pola, pubertetski razvoj je usmerio osobu ka drugim ljudima, posebno ka suprotnom polu i tako je naveo da formira socijalan odnos sa osobama sa kojima je bliska.

Fiksacija na odnosu samo sa bliskim osobama rezultuje formiranjem plemenske svesti gde se ljudi dele na svoje (pripadnike svoga klana, plemena, nacije, vere, partije) i na one druge prema kojima se gaji odnos nepoverenja, straha i možda čak mržnje. Emotivna i seksualna nesazrelost ličnosti rezultuje nezainteresovanosti osobe za življenje za drugu osobu (bračnog saputnika

i porodicu) ili zloupotrebo partnera ukoliko se emotivni i seksualni odnos sa njime koristi za satisfakciju unutrašnjeg nezadovoljstva.

FAZA LJUBAVI PREMA ČOVEČANSTVU

Za razliku od prethodne faze razvoja kada je čovek usmeren samo ka osobama sa kojima je blizak, oko tridesete godine on postaje psihofizički sposoban da na sebe preuzme odgovornost za potrebe šire društvene zajednice, pokrenut ljubavlju prema čovečanstvu. Ukoliko je osoba zadržana u svojoj nesazrelosti ličnosti na prethodnoj fazi razvoja, ona nije sposobna da se objektivnošću i pravičnim rasuđivanjem uzdigne iznad uskogruđe plemenske (stranačke, nacionalne, verske, ...) subjektivnosti. Ukoliko nije zrelo izgradila sebe u fazi identiteta, neće moći ni da se bavi društvenim pitanjima sa neophodnom krotošću i ponižnošću u susretu sa socijalnom nepravdom ili će zato jednostavno biti nezainteresovana za društvena pitanja i dobrobit čitavog čovečanstva. Dok se zapadna civilizacija držala prosvetiteljstva, mnoštvo ljudi je u sazrevanju ličnosti dostizalo ovu najvišu fazu razvijanja svoje ličnosti koja se tada manifestovala kroz ljubav prema čovečanstvu.

FAZA STAROSTI I PREISPITIVANJA

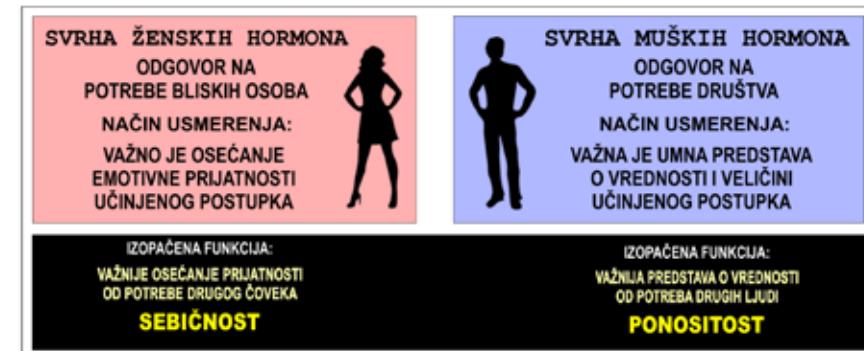
Za razliku od mladih ljudi, čija se neodraslost ličnosti najčešće manifestuje kroz radikalne odluke i akcije (poznata je fraza "Mladost - ludost"), kod ljudi u poznim godinama postoji sklonost ka ravnodušnosti i konzervativizmu u odlukama i akcijama. Smanjenje hormonalne aktivnosti, što je odlika ljudi u poznim godinama, rezultuje smanjenjem polnih sposobnosti i polnih interesovanja. Ukoliko je funkcija polnih sposobnosti bila nesazrela, osećanje krivice zbog njihove zloupotrebe sada izaziva prevagu nad osećajem užitka. Potreba za uživanjem u čistoti savesti postaje dominantna naspram uživanja u užitku, što dovodi do potiskivanja nesazrelih motiva, njihove projekcije drugima (posebno ekstravertnim i mlađim osobama) i zatim njihovog lažnog moralnog osuđivanja. Svođenje životnih bilansa može osobu dovesti u depresiju, ukoliko je njen smisao života bio sebičan, jer se suočava sa činjenicom da će uskoro sve izgubiti, za razliku od

nesebičnog smisla življenja, kada vidi smisao života u onome što je učinila za druge ljude, a što će ostati uprkos njenoj smrti.

Pored zloupotrebe različitih razvojnih sposobnosti, ljudi se razlikuju između sebe i po zloupotrebi polnih i adaptivnih sposobnosti:

ZLOUPOTREBA POLNIH SPOSOBNOSTI

Različite polove odlikuju različite sposobnosti koje svakom polu daju mesto pod suncem, jer ga ospozovljavaju da odgovori na različite potrebe života. Pored genitalnih sposobnosti, koje svojom zloupotrebom prestaju da budu oruđe izražavanja ljubavi i postaju same sebi cilj, u polne sposobnosti spadaju i druge negenitalne polne posebnosti koje prepoznajemo kao različite između muškog i ženskog pola. Žena je svojom emotivnošću usmerena na potrebe osoba sa kojima je emotivno bliska, dok je muškarac, potrebom da se bavi delima koja su od vrednosti i značaja, usmeren da se bavi potrebama šire društvene zajednice i čitavog čovečanstva. No, i te polne sposobnosti mogu postati objekat zloupotrebe.

Ako nam je važnija emocija ljubavi koju nam neka osoba izaziva od potreba same te osobe, onda se to izopačenje zove sebičnost. Ako nam je važnija predstava o vrednosti dela nego ljudi radi kojih ta potreba za vrednošću dela postoji, onda se to izopačenje zove ponositost. Isto tako, ženska zavisnost od psihofizičkog autoriteta muškarca može da se izopači u slepu odanost muškarcu i da kod nje formira autoritarnu ličnost, dok psihofizič-

ke sposobnosti koje muškarcu daju moć, mogu postati same sebi cilj i tako se izopačiti u želju za moć i nasilništvo. Muška nezavisnost može postati sama sebi cilj i tako se izopačiti u oholost. Kako u opasnosti ženska osoba prirodno treba da oseća strah i da beži sa decom što dalje od opasnosti, a muškarac da oseća gnev i kreće u eliminaciju izvora opasnosti, razlika u reakciji može usled nesazrelosti ličnosti da pretvori emociju straha u strašljivost i kukavičluk, a osećanje gneva u gnevljivost i mržnju. Kukavičluk oduzima snagu za borbu onda kada je potrebno boriti se, dok gnevljivost izaziva sukobe tamo gde bi trebalo smirivati duh sukoba. Utvrđeno je da višak muških hormona izaziva sklonost ka agresivnosti, dok višak ženskih hormona izaziva sentimentalnu emotivnost. Kako svaki pol odlikuju oba polna hormona (i muški i ženski) ali u različitoj meri, treba imati na umu da se njihovi nivoi i međusobni odnosi razlikuju između različitih ljudskih rasa, pa se zato zbog višeg nivoa ženskih hormona i sami muškarci mogu ponašati po prethodno navedenim atributima na ženski način, kao što se i žene mogu ponašati nalik muškarcima ukoliko imaju viši nivo muških hormona. No, sazrevanje ličnosti rezultuje time da čovekovo ponašanje postaje svrhovit odgovor na realne potrebe života, umesto da bude odgovor na unutrašnje psihičke posebnosti. Jaka svest o potrebi života dovodi do fleksibilne promene hormonalne aktivnosti, tako da se ona prilagođava realnim potrebama života i aktivira one sposobnosti koje su adekvatan odgovor na te potrebe.

ZLOUPOTREBA ADAPTIVNIH SPOSOBNOSTI

Različiti klimatski uslovi zahtevali su da se čovek različitim psihofizičkim sposobnostima prilagodi opstanku u različitim uslovima življenja. Topla klima sa obiljem vegetacije i životinja, koja omogućava opstanak čoveku lovcu, zahteva kod njega razvijene lovačke i uopšte muške sposobnosti (borben duh, hitrinu, sposobnost brzog trčanja, veću mišićnu masu), koje se mogu izopačiti u grubost i surovost, brzopletost i nepromišljenost, avanturizam koji je sam sebi cilj, itd. Tiroidni hormoni koji goršatcima (dinarski tip) ubrzavaju metabolizam i zagrevaju organizam u periodima hladnoće, daju energiju i sposobnost čoveku u trenucima fizičke borbe, pa mogu svoju funkciju lako da

	NORDIDI	RATAR, INTELEKTUALAC VISOK NIVO TIMUŠNIH HORMONA PROLONGIRANO ŠKOLOSKO DOBA
	ALPIDI	RATAR, SKUPLJAJĆ PLODOVA MANJAK OBA POLNA HORMONA
	BALTIDI	RATAR, VIŠAK ŽENSKIH HORMONA
	ZAPADNI, ISTOČNI MEDITERANI	IZRAŽENI ATRIBUTI IMAGINACIJE PREDŠKOLSKOG DOBA, SKLONOST KA UMETNOSTI
	SEMITI	RATAR, RIBOLOVAC
	DINARCI	ZANATLJIVA, TRGOVAC VISOK NIVO OBA POLNA HORMONA PROLONGIRAN PUBLERET
	KROMA-NJONCI, AFRIČKI CRNCI	Telesnost, sumnjičavost, buntovnost, isključivost i pokvarenost
	STOČAR	Brzopletost, grubost, avanturizam i sklonost ka nasilju
	ATLANTSKI MEDITERANI	Gordost, uverljivost, gnevljivost i plahovljost
	VODA SPOSOBNOST PLANIRANJA I MOC UTICAJA VIŠAK HORMONA RASUDA	Želja za moć, sklonost ka nasilju i emotivna hladnoća

IZOPAČAVANJE ADAPTIVNIH, POLNIH I RAZVOJNIH SPOSOBNOSTI U RAZLIČITE KARAKTERNE SLABOSTI RAZLIČITIH ANTROPOLOŠKIH TIPOVA LJUDI

izopače u izraženu neobuzdanu plahovitost kod osoba koje nisu razvile svoju moć samosavlđivanja. Tamo gde potrebe opstanke zahtevaju viši nivo muških hormona (afrički crnci i kromanjonci, dinarci, atlantski mediteranci), može se javiti izopačenje funkcije muških sposobnosti kroz izraženu ponositost i sujetu, i samim tim kroz njihov produkt – plemensku svest i plemenske odnose. Hladna polarna klima zahteva viši nivo ženskih hormona, pa se izopačena funkcija ženskih sposobnosti može otkriti kroz sebični sentiment, kukavičluk i slepu odanost autoritetima (autoritarnost). Adaptivna potreba za pravljenjem zaliha za periode mraza (odlika žute rase; u Evropi alpida i baltida) može da se izopači u izraženu posesivnost, škrrost i nepotrebno pravljenje zaliha (skupljanje starih i nepotrebnih stvari). Praktična inteligencija koja daje zanatlijama i trgovcima njihove izražene veštine može lako da se izopači u lukavstvo i pokvarenost. Viši nivo oba polna hormona može dati nekim rasama ljudi (odlika semita) attribute koji su tipični za pubertet i zadržavanja na toj fazi razvoja (telesnost, buntovnost, radikalizam), kao što i nizak nivo oba polna hormona (odlika alpida) može formirati sklonosti tipične za ljude u poznim godinama (formalizam i lažno moralisanje). Dakle, zbog neodraslosti čovekove ličnosti, dešava se i da same adaptivne sposobnosti izgube svoju adaptivnu funkciju i da dobivši funkciju izvora čovekove unutrašnje satisfakcije ugroze opstanak pojedinca pa i cele ljudske zajednice.

NESAZRELA LIČNOST AKTIVIRA I RAZVIJA SPOSOBNOSTI KOJE NISU ODGOVOR NA POTREBE ŽIVOTA VEĆ NA POTREBE NJENOG EGA I ODBRAMBENIH MEHANIZAMA LIČNOSTI

Za razliku od zrele ličnosti koja prepoznaće realne potrebe života i zatim aktivira i razvija one sposobnosti koje su odgovor na te realne potrebe, nesazrela ličnost aktivira i razvija one sposobnosti koje su odgovor na njene unutrašnje potrebe za satisfakcijom, a to su potrebe njenog Ega i odbrambenih mehanizama ličnosti. Hormonalna aktivnost koja nije adekvatna realnim potrebama života, već iracionalnim hirovima čovekovog unutrašnjeg nezadovoljstva, kao i autodestruktivnim mehanizmima njegove nečiste savesti, ugrožava zadovoljenje njegovih realnih potreba a takođe i samo njegovo psihofizičko zdravlje.

KULTURNI UTICAJ I PROSVETITELJSTVO

Zdrav vaspitni uticaj roditelja i okoline može da pomogne čoveku u njegovom odrastanju ličnosti, i taj zdrav uticaj možemo nazvati prosvećujućim uticajem ili prosvetiteljstvom u onom smislu kojem su narodi severne Evrope u vreme novog veka preuzeli na sebe svoje životne odgovornost i proizveli odrastanje ličnosti do njegove najviše faze - življena za čovečanstvo. No, sam kulturološki uticaj koji poziva ljudе na plemenito ponašanje ne mora biti i prosvećujući.

Prepostavimo da su tri deteta različitog antropološkog porekla odgajana u istim kulturnim uslovima - istoj porodici, i da su učena plemenitim stremljenjima, na primer, da pomažu starijim osobama u prelaženju preko ulice. Pod uticajem istog kulturološkog faktora sva tri deteta će se naučiti da pomažu starijim osobama u prelaženju preko ulice. Bez obzira na različito genetsko poreklo, ta tri deteta će se ponašati isto, ali iz različitih motiva koji zavise od njihovog različitog nasledja. Jedno dete će možda činiti dobro delo zato što vidi vrednost u tom činu (iz ponositosti), a ne zato što zaista voli i poštuje stariju osobu. Drugo će se ponašati isto, ali zbog straha nečiste savesti (da bi izbeglo osećanje krivice), umesto iz ljubavi. Treće će takođe pomagati starijim osobama u prelaženju preko ulice, ali zbog prijatnih osećanja koje tada oseća (iz sebičnog sentimenta), a ne zato što mu je zaista stalo do dobra druge osobe. Isti socijalni faktor je u ovom primeru rezultovao istim ponašanjem, ali je pokrenuo različite pokretačke motive kod različite dece u zavisnosti od njihovog nasledja.

No, zapazimo da u ovom primeru nijedno dete ne čini dobro delo starijoj osobi radi nje same (iz ljubavi), već iz različitih izraza svoje neodrasle ličnosti (ponositosti, krivice i sebičnog sentimenta). Primer je zapravo predstavio decu koja nisu vaspitana, nego koja su dresirana. Pravilno prosvećujuće vaspitanje bi navelo decu da pobede svoje slabosti i da pomognu starijoj osobi iz ljubavi, a ne zbog potrebe za ličnom satisfakcijom. Na žalost, roditelji često dresiraju decu tako što udovoljavaju njihovim slabostima onda kada su im ona poslušna, a osuđuju ih kada su neposlušna, umesto da navedu decu da pobede svoje slabosti u korenu. Vaspitni i kulturni uticaj, ako nije prosvećujuć on oba

vezno jeste manipulativan. Ako ljudi nisu navedeni da pobede svoje slabosti i da dobra dela čine iz ljubavi, onda će ih činiti iz svojih slabosti jer su preko njih izmanipulisani da ih čine. Pravilnim vaspitanjem roditelj razvija volju svoje dece, dok dresiranjem on ne razvija njihovu volju već slabosti karaktera koje vladaju detinjom voljom, slabosti iz kojih su takva deca svojim roditeljima poslušna.

Roditelji koji su nesazrele ličnosti teško mogu da vaspitavaju decu da postanu sazrela, jer je njima samima preuzimanje odgovornosti na sebe same često toliko neprijatan stres da žele čak i svoju decu da sačuvaju od odrastanja ličnosti kao kakvog izuzetno neprijatnog stresa. Oni misle da je izraz ljubavi prema deci osloboditi ih od životnih odgovornosti, pa ih oslobođaju upravo od onih odgovornosti koje bi jedino mogle da proizvedu zdravo sazrevanje i odrastanje detinje ličnosti.

Prosvećujuća životna filozofija raskrinkava loše motive i tako čuva čoveka da se na njih ne osloni, dok životna filozofija neodrasle ličnosti izgovara te loše motive, proglašava ih ispravnim i pobuđuje ih kao pokretačku snagu.

Možemo zaključiti da različiti spoljni uticaji koji deluju na oblikovanje čovekovog ponašanja, utemeljeni na čovekovoj želji za sticanjem odobravanja sredine ili na strahu od sankcija krivičnog zakona, mogu proizvesti ljubazno i opšteprihvaćeno ponašanje, iako takvo ponašanje zbog prirode svojih pokretačkih motiva ne predstavlja nikakav izraz odrastanja čovekove ličnosti niti njegove zdrave socijalizacije.

Ponekad srećemo ljudе koji nas oduševljavaju svojim karakternim vrednostima ili svojim izvanrednim psihičkim i fizičkim veštinama. Međutim, možemo li mi da cenimo njihovu ličnost što su oni takvi, ako oni sami nisu izabrali da budu takvi, već su takvi zato što su sa takvim naklonostima i sposobnostima rođeni ili su im one jakim spoljnim uticajem nametnute?

Svakako da ne možemo da cenimo njihovu ličnost za nešto što oni sami nisu izabrali, već možemo da ih cenimo kao ljudе samo za ono što do njih samih stoji. Možemo da cenimo ljudske ličnosti što su u svom karakteru pokazali plemenitost onda kada su ih unutrašnji ili spoljni faktori u tome sputavali, pa njihov karakter

jestе izraz njihovog htenja, a ne prinude genetskih i socijalnih faktora. Zato pojmom razvoja ličnosti nazivamo onaj razvoj koji stoji do same ličnosti, razvoj iza kojeg stoji sama individua svojim htenjem. Taj uzvišeni izbor možemo da cenimo samo ako sam čovek iza njega stoji i istrajava mimo svih pritisaka spoljnih uticaja i nasledja koji ga u njegovom htenju sputavaju. Izbor radi kojeg čovek nije pokazao spremnost da se žrtvuje i da pretrpi kakvu štetu, nema nikakvu vrednost da bismo mogli da ga cenimo. Ne možemo ceniti čovekovu ličnost za obdarenost fantastičnim darovima ukoliko su ti darovi plod nasleđa ili pritsaka roditelja, ali možemo ceniti čovekovu ličnost ukoliko je tim darovima sama pridala uzvišen smisao.

Dakle, kulturni uticaj ne mora biti i prosvetiteljski uticaj, iako može formirati pozitivno kulturno ponašanje, ali tada to kulturno ponašanje ne možemo ceniti jer nije posledica odrastanja ličnosti, već manipulacije slabostima neodraslih ličnosti.

DA LI JE STRES ŽIVOTA KRIV ZA NAŠE LOŠE REAKCIJE?

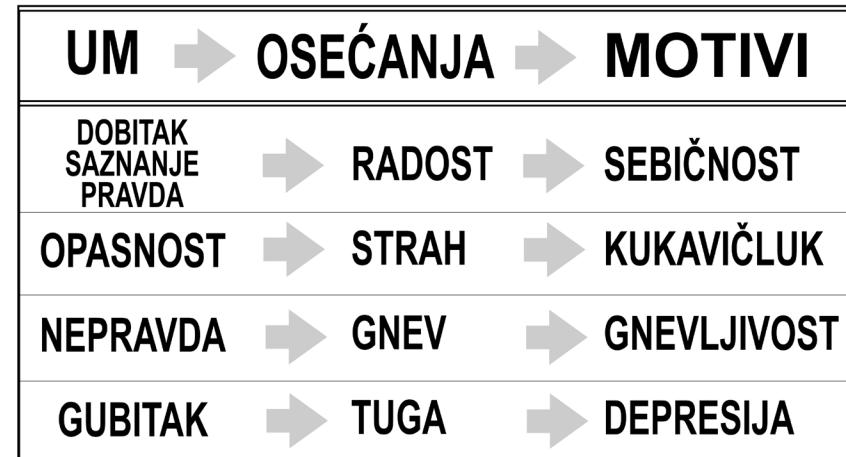
Mnogi pokušavaju da odgovornost za svoje neuspehe, kao i za svoje karakterne mane prebacuju na uticaj spoljnih faktora. Oni optužuju neprijatne okolnosti da su one izvor njihove nesreće, optužuju stresne situacije kao krivce za svoje stresne reakcije i probleme koji su nastali njihovim psihofizičkim reakcijama na stres. Oni nisu u stanju da trpe neprijatna osećanja iako su ta osećanja adekvatna životnoj realnosti. Oni prirodno osećaju tugu kada su svedoci gubitka, ali su uvereni da sa svojom brigom i svojim depresivnom reakcijom ne mogu da se izbore. Oni prirodno osećaju gnev zbog nepravde koja ih snalazi, ali tvrde da svojoj gnevljivosti i mržnji nisu u stanju da se odupru. Oni prirodno osećaju strah zbog neizvesnosti situacije u kojoj se nalaze, ali im se čini da sa svojom uznemirenošću, anksioznošću i često paranoidnim strahovima ne mogu da izađu na kraj.

Da bismo shvatili pravu prirodu njihovog problema, treba da se settimo da je pojam stresa nastao relativno skoro, tridesetih godina XX veka, kao zamena za pojam iskušenja, pojma koji nije pružao čoveku izgovor za nezrelu reakciju na stres, već ju je proglašavao izrazom karakterne slabosti. Dakle, tek je hedonizam doveo čoveka u stanje nesprennosti suočavanja sa osećanjima koja su adekvatna stvarnosti, jer okolnosti koje mogu da pokvare prijatna osećanja udaraju u bit hedonističkog smisla života. Neprijatne okolnosti kvare prijatna osećanja i tako ometaju čoveka u zadovoljenju njegove sebičnosti, telesnosti, ponosnosti i samopravednosti. Ometaju ga u nameri da uživa u životu i zato ih on kriji da su one izvor njegove nesreće.

Oni koji optužuju okolnosti da su one krive za njihovu nesreću, nesvesno time prebacuju krivicu na svoju prirodu (genetiku), kao da sa njihovom prirodom nešto nije u redu, kada ih nije sposobila da mogu da podnesu susret sa osećanjima koja su adekvatna stvarnosti, pa na svako kvarenje prijatnih osećanja oni padaju u tešku krizu i ispoljavaju iracionalne i destruktivne motive ponašanja.

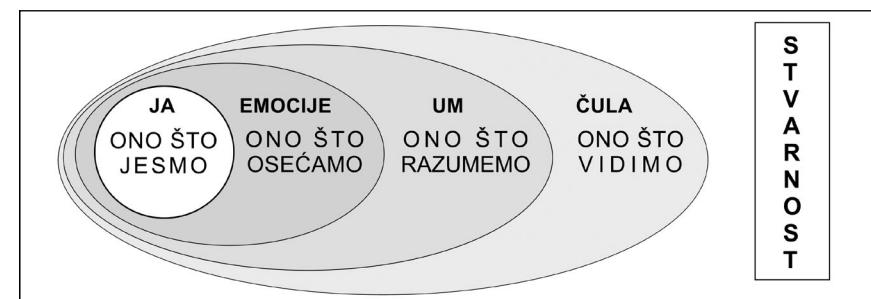
Ako čovek po svojoj prirodi nije u stanju da na okolnosti odgovori svrhovitim motivima, onda sa njegovom prirodom očigledno nešto nije u redu. Prirodna selekcija u borbi za opstanak nikada ne bi favorizovala iracionalne motive ponašanja, već bi kod čoveka formirala motive svrhovite njegovom opstanku, motive kojim će da nadvlada svoja životna iskušenja. Sebičnost, kukavičluk, mržnja i zabrinutost, koji odlikuju ljudsku prirodu, ne pružaju čoveku nikavu evolutivnu prednost u borbi za opstanak, već ga upravo ugrožavaju u egzistenciji.

Sebičnost će nas navesti da žrtvujemo svoju egzistenciju radi svoga užitka, kukavičluk će nas navesti da se obeshrabrimo i odustanemo od suprotstavljanja opasnosti, mržnja će nas navesti da nepotrebno provociramo svoga protivnika, a briga će nam nepotrebno oduzeti životnu snagu i navesti da se bavimo simptomima problema, a ne njihovim uzrokom.

Takva je naša prirodna reakcija na neprijatne okolnosti. Međutim, čovek nema samo svoju prirodu, već ima i svoju ličnost (razum, savest i svoje htjenje) kojima može, ako to hoće, da reaguje zrelo na stresne okolnosti i da ostvari motive ponašanja koji su svrhoviti njegovim realnim potrebama života.

Da bismo shvatili kako čovek atributima svoje ličnosti može zrelo da reaguje na stres tj. da pobedi svoje iskušenje, prvo ćemo analizirati sve elemente čovekovog odnosa sa stvarnošću.

Na osnovu čula dolazimo do informacija o dešavanjima u stvarnosti, a na osnovu razuma ih razumemo. A zatim, na osnovu umne predstave o stvarnosti reagujemo adekvatnim osećanjima.

Prirodno je da osećamo radost kada smo svedoci nečeg dobrog, lepog, ispravnog, itd. Kada su okolnosti takve da za nas predstavljaju opasnost, realno je da tada osećamo strah. Kada smo svedoci nepravde, adekvatno stvarnosti je da osećamo gnev. Kada smo svedoci nevolje i gubitka prirodno je da osećamo tugu.

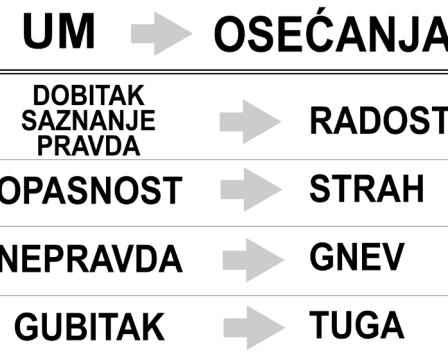
Osećanja treba da budu adekvatna stvarnosti, i ona sama ne mogu da snose odgovornost za našu stresnu reakciju. Problem stresne reakcije nije u našim prijatnim ili neprijatnim osećanjima, već u karakteru motiva kojima na stres odgovaramo (u pobudama našeg srca). A ti motivi stoje do našeg htenja (izbora).

Nezrela (stresna) reakcija na stresne okolnosti pojavljuje se upravo onda kada svoju volju pokoravamo destruktivnim motivima svoje prirode, a ne onim motivima koji su zaista svrhoviti našem dobru.

To se dešava onda kada prema izvoru naše radosti reagujemo sebičnošću umesto zahvalnošću, kada u opasnosti reagujemo kukavičlukom umesto hrabrošću, kada na nepravdu reagujemo mržnjom umesto krotosću, kada na nevolju reagujemo brigom umesto starateljstvom.

Zapazimo da okolnosti deluju isključivo na karakter naših osećanja, ali ne i na karakter naših motiva. Kako na iste okolnosti, na istu predstavu o stvarnosti u našem umu, i na ista osećanja možemo da reagujuemo sasvim suprotnim motivima (zahvalnost umesto sebičnosti, hrabrost

umesto kukavičluka, krotost umesto mržnje, ...), otpada besmisleni izgovor da su za nerazumno (zlo) ponašanje ljudi krive određene životne (ne)prilike. Šema zrele i nezrele reakcije na životna iskušenja pokazuje da motivi (pobude) kojima odgovaramo na naša osećanja, zavise isključivo od našeg htenja, a ne od samih okolnosti.

Razum i savest pružaju slobodu našoj volji (htenu) da sami odredimo kvalitet naših motiva, kvalitet naše reakcije na različite stresne situacije. U tome je suštinska razlika između životinje i čoveka. Dok je životinja u svojim reakcijama i postupcima determinisana genetikom putem spoljnih uticajima, čovek ima slobodu, a samim tim i odgovornost da postupa slobodno od svoje prirode i spoljnih uticaja, i to onako kako on to sam hoće. Životna iskušenja od nas zahtevaju našu reakciju, a do nas stoji kojim motivima ćemo na njih da odgovorimo. Sloboda naše volje je omogućena zahvaljujući našem razumu i savesti. Za razliku od životinje, čovek je biće koje je razumno i odgovorno za svoje postupke.

Kako je čovek razumno i odgovorno biće, nameće nam se pitanje — kakva je funkcija našeg razuma i naše savesti u susretu sa prethodno pomenutim iracionalnim motivima?

Razum nas čuva od destruktivnih motiva, raskrinkavajući njihov besmisao, dok nas savest čini odgovornima da se svojom voljom odupremo tim motivima, proglašavajući ih moralno lošim motivima. Zrela reakcija na iskušenje zahteva upotrebu razuma i savesnu odgovornost naše volje.

Ukoliko, ipak, po svaku cenu odlučimo da se pokorimo destruktivnim motivima, tada otupljujemo glas savesti i dolazimo u sukob sa zdravim razumom. Tada naš razum više nema zadatak da razlikuje dobre motive od loših, već da pred našom savešću loše motive opravda kao dobre motive. Kako nam tada smetaju atributi ličnosti (koji nam inače daju slobodu volje), jer nas opterećuju svešću da grešimo, mi želimo da ih se otarasimo, tražeći neki autoritarni sistem koji će sa nas da preuzme na sebe odgovornost da misli i odlučuje umesto nas samih.

Prosvećivanje čovekove ličnosti znači preuzimanje na sebe sopstvene odgovornosti za svoje motive i postupke.

“Kad god nismo u mogućnosti da menjamo situaciju, mi smo suočeni sa izazovom da menjamo sebe.” (Viktor Frankl)

Onaj ko misli da su okolnosti i drugi ljudi krivi za njegovo nesrećno stanje, pokušavaće da promeni svet oko sebe, da bi u toj promeni našao zadovoljenje i satisfakciju svoje duše. Međutim, onaj ko problem vidi u sebi, u svom sopstvenom srcu, on će raditi na tome da promeni samog sebe, da bi mogao da pomogne drugima.

UBAČENA STRANICA

SVI LJUDI SU VERNICI

Šta znači verovati u Boga? To znači davati nečemu natprirodne moći i od njega očekivati nešto što je natprirodno. Svaki ateista daje natprirodne moći materiji tvrdeći da je sama od sebe nastala, sama dala sebi fizičke zakonitosti i sama stvorila život. Dakle, svaki ateista mora u nečem drugome da vidi božanske atribute ako ih već ne vidi u biblijskom Bogu. Ali, opet, logičnije je da je neko život stvorio namernim čudom, nego slučajnim, dakle da je Bog ličnost. Takođe, svaki ateista daje izvorima svog užitka natprirodnu i božansku funkciju, da će navodno užitak uspeti da ga zadovolji. Nesvesno svaki ateista vidi boga u onome što ga čini srećnim u smislu da ispunjava njegovu žed duše. Neko vidi boga u svojim vrednostima i vrednostima svoje nacije. Neko u seksu, hrani, novcu, muzici. Neko u opijanju alkoholom, neko u opijanju zaljubljivanjem, nego u opijanju religioznim osećanjima. Ali, ti čulni doživljaji i osećanja, ma kako da su snažni, uzvišeni ili dugotrajni, oni su samo osećaji nečega, a ne bit, i zato ne mogu nikoga da zadovolje (da spasu). Oni mogu samo da uguše svest čoveka o njegovoj unutrašnjoj ispraznosti, ali ne i da ga zadovolje. To su lažni bogovi. Dakle, svakom čoveku zaista treba Bog Spasitelj koji će ga spasti od njegovih lažnih bogova, a kojima čovek pokušava ono što je nemoguće bez stvarnoga Boga. Svi smo religiozni. Svi se mi molimo nekome ili nečemu. Ali pitanje je koliko smo u tome razumni, koliko je naš bog zaista pravi Bog.

Reč religija vodi poreklo od latinske reči "religare" što znači ponovo svezati, prepovezati, i što pojmu religije daje značenje povezanosti čoveka sa Bogom. Pojam religije je značajan za analizu čovekovog bivstvovanja jer ukazuje na one potrebe čovekove ličnosti koji nije moguće zadovoljiti ičim drugim, pa pokušaj čoveka da ih zadovolji sam, bez povezanosti sa Bogom, znači pokušavati nemoguće tj. to znači tražiti boga (zadovoljenje potrebe) u onome što bog nije (što ne može da zadovolji čovekovu duhovnu potrebu). Ako duhovne čežnje čovekovog bića nisu nisu zadovoljene i ispunjene u samom Bogu, onda on pokušava da ih zadovolji van Boga, a to dovodi do zloupotrebe funkcije one delatnosti koja niti ima dati smisao da čoveka zadovolji, niti to može da uspešno izvede. Na taj način nezadovoljenje čovekove duhovne potrebe i pokušaj da se ona zadovolji nezavisno od Boga, rezultuje čovekovim iracionalnim ponašanjem, zloupotrebljavanjem njegovih sposobnosti, njegovom neumerenošću i perverznošću. Pravilno shvatanje pojma odrastanja čovekove ličnosti takođe zahteva pravilno razumevanje religioznog iskustva, bez kojeg čovek ne može kao ličnost da odraste jer ga duhovno nezadovoljene potrebe dovode do fiksacije i zadržavanja razvoja čovekove ličnosti na onoj fazi razvoja čije razvojne sposobnosti čovek zloupotrebljava tražeći u njima satisfakciju koju može samo Bog da mu pruži.

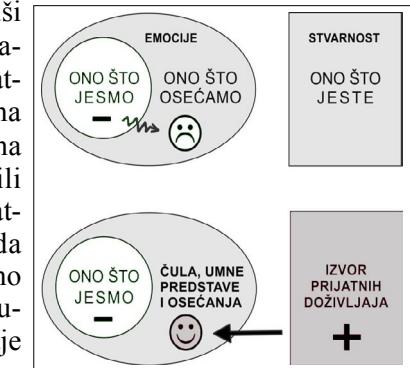
NEOPHODNOST DUHOVNOG ISKUSTVA

BEZ DUHOVNOSTI ČOVEK NE MOŽE DA BUDE ISTINSKI ZADOVOLJEN

"U srcu svakog čoveka postoji vakuum koji jedino Bog može da ispunji."

(Blez Paskal)

Odvojenost od Boga rezultuje dubokim unutrašnjim nezadovoljstvom koje izvire u čovekova osećanja i zbog kojeg se čovek oseća nesrećno i neprijatno. Čovek ima potrebu da uguši svest o unutrašnjem duhovnom nezadovoljstvu, zloupotrebljavajući prijatna osećanja i doživljaje, tako što njima pokušava da se zadovolji. Međutim, ma kako da su ostvarena osećanja sreće ili čulnog užitka - iskrena, snažna, prijatna i uzvišena, ona nikada ne mogu da zadovolje žed čovekove duše, već samo mogu da uguše njegovu svest o unutrašnjem nezadovoljstvu, koje nastaje zbog njegove odvojenosti od Boga.

Dokaz da iz prijatnih osećanja, uprkos užitku, unutrašnje nezadovoljstvo i dalje ostaje, jeste u čovekovim i dalje nepromenjenim motivima ponašanja. Da je čovek zaista zadovoljio žed duše, on svojim motivima po-

SREĆA	NESREĆA	
IMA SREĆU	IMA NESREĆU	NEMA SREĆU
DAJE SREĆU	DAJE NESREĆU	TRAŽI SREĆU
KROZ NESEBIČNU LJUBAV	KROZ POTREBU ZA PSIHIČKIM PRAŽNjenjem	KROZ SEBIČNE MOTIVE
DOBROTA I STVARALAŠTVO SU ODGOVOR NA POTEBE ŽIVOTA	BRIGA NERVOZA AGRESIVNOST DESTRUKCIJA	+ SUJETA SEBIČNOST TELESNOST
PONAŠANJE JE ODGOVOR NA POTEBE "VELIKOG JA"		

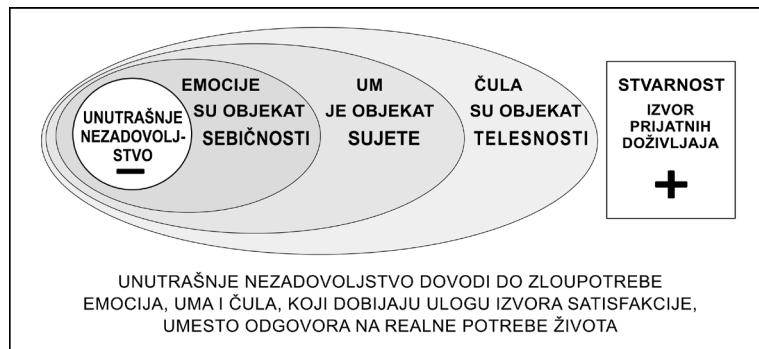
VEZA IZMEĐU UNUTRAŠNJE(NE)ZADOVOLJENJA I OSNOVNIH MOTIVA PONAŠANJA

ponašanja ne bi tražio sreću ako je već ima (ne bi bio sujetan, sebičan, telesan), niti bi izražavao nezadovoljstvo ako ga zaista nema u sebi (ne bi imao potrebu da se psihički prazni). Da je zaista zadovoljen, on bi svojim motivima izražavao svoje zadovoljenje kroz nesebičnu ljubav i dobrotu. Čovekovo duhovno nezadovoljenje ili nezadovoljenje direktno determiniše karakter njegovih pokretackih motiva.

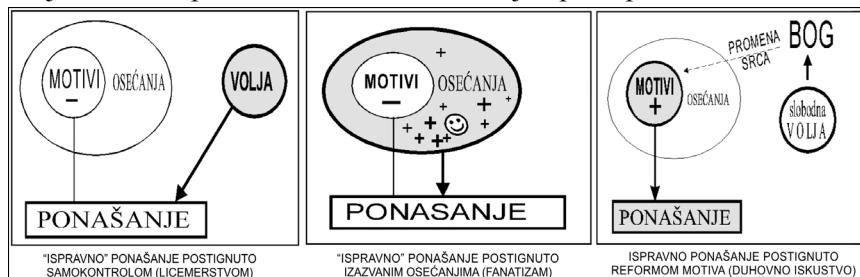

BEZ DUHOVNOSTI ČOVEK NE MOŽE DA SE OSLOBODI DESTRUKTIVNIH MOTIVA PONAŠANJA I DA OSTVARI NESEBIČNU LJUBAV

Svaki čovek, bio on religiozan ili ne, ima moć volje kojom može da u većoj ili manjoj meri ostvari željeno ponašanje pa čak i željena osećanja. On bez Boga ima moć da čini dobra i samopožrtvovana dela, ali nije u stanju da bez duhovnog iskustva promeni svoje suštinske motive i da svoja dobra dela čini iz nesebične ljubavi i dobrote, već će zbog svog duhovnog nezadovoljstva biti primoran da traži satisfakciju u svojim dobrim delima, što znači da ta dobra dela neće iskreno činiti radi drugih, već radi sebe i sopstvene satisfakcije.

Prijatna osećanja koja oseća dok čini dobro delo će mu biti iskušenje za njegovu sebičnost, predstava o značaju i vrednosti dobrog dela će biti iskušenje za njegovu ponositost, a moralna ispravnost njegovog dela će biti odgovor na potrebe njegove nečiste savesti za satisfakcijom. Dakle, i bez duhovnog iskustva čovek ima sposobnost da formira iskrene i dobre namere, ali će pobude iz kojih čini dobra dela biti plod sebičnog sentimenta, ponositosti i nečiste savesti, a ne nesebične ljubavi. Jedini način da čovek ne zloupotrebljava i ne oskrnavljuje svoja dobra dela lošim motivima, jeste u tome da njegove duhovne potrebe budu zadovoljene, pa onda neće u sebi imati nezadovoljstvo koje ga navodi na zloupotrebu svojih dobrih i plemenitih namera, osećanja i postupaka.

BEZ DUHOVNOSTI ČOVEK NEMA SLOBODNU LIČNOST

Čovek je slobodan kada nije primoran na svoje postupke, već ih čini dragovoljno svojim slobodnim htenjem, bez potrebe da pita svoje srce da li mu se nešto radi ili ne radi. Međutim, kad god čovek nešto mora da čini, on je u ropstvu. Izvor ropstva (moranja) jeste unutrašnje nezadovoljstvo koje kod čoveka formira veliki Ego. Veliki Ego predstavlja izvor svih motiva kojima čovek pokušava da zadovolji žed duše nezavisno od Boga. Veliki Ego je zamena za pravoga Boga, kome bi čovek služio iz unutrašnjeg zadovoljenja izraženog kroz nesebičnu ljubav i dobrotu. Kada se čovek odvoji od Boga, u čoveku se pojavi unutrašnje nezadovoljstvo koje kroz novoformirane motive velikog Ega pokušava da zadovolji. Veliki Ego oduzima čoveku slobodu ličnosti, jer on mora sada stalno da pita svoj veliki Ego da li mu se nešto radi ili ne radi, da bi to mogao da uradi. Dok slobodan čovek nosi na sebi samom odgovornost za svoje postupke, dotle čovek koji je u ropstvu, svoju odgovornost izbora uslovjava time da li se njegovom Egu nešto sviđa ili ne sviđa da uradi. Ako mu se neki posao ne radi, jer mu ne predstavlja izvor satisfakcije, on nije u stanju da ga uradi ili može da ga uradi ali licemerno.

Zbog konflikta sa velikim Egom, čak i pokušaj da se udovolji zahtevu zdravog razuma i sopstvenoj savesti, takođe biva propraćen doživljajem moranja, jer zbog velikog Ega čovek ne može celim srcem iskreno da postupa ispravno. Jedino čovek koji umre velikom Egu ima slobodnu ličnost da živi kako on sam razumno hoće, a ne kako mora pod vlašću Ega. Samo čovek koji je u biti zadovoljen čovek jeste slobodan čovek. On ništa ne mora, jer je već srećan i zadovoljen u Bogu. Ono što čini, on čini iz sreće, a ne zato što mora da bi se time zadovoljio, i zato jeste istinski slobodan.

Kada je čovek odvojen od Boga, tada njegov veliki Ego dolazi u konflikt sa njegovim razumom i njegovom savešću, pa čoveka opterećuje još jednim teretom, a to je teret odbrambenih mehanizama kojima čovek brani veliki Ego od glasa razuma i savesti koji ga osvedočavaju o njegove iracionalne motive i koji traže da im se on odupre svojom voljom. Kao što duhovno nezadovoljen čovek mora da ulaže neprestani napor volje da bi zadovoljio žed duše, tako mora i neprestano da se boriti protiv atributa svoje ličnosti koji ga pozivaju na reformu. Kao što je grešni užitak odgovor na potrebe unutrašnjeg duhovnog nezadovoljstva, tako je i zabluda odgovor na potrebe čovekove nečiste savesti, kojom čovek umiruje savest koja ga poziva na reformu njegovih loših motiva.

BEZ DUHOVNOSTI ČOVEK NE MOŽE DA ISPUNI PREDVIĐENI SMISAO ŽIVOTA

Sve što postoji ima svrhu da svojim postojanjem služi drugome. Elektron ima smisao da ide oko jezgra atoma, a Zemlja oko Sunca. Jedna biljka svojim postojanjem osloboda kiseonik neophodan ostalim živim bićima, svojim nektarom hrani insekte, a plodovima hrani životinje i čoveka, dok prijatnim mirisom i izgledom čini radosnim bića u njenoj okolini. Sve što postoji služi drugome, osim grešnog čovekovog srca, koje je u svojoj nezavisnosti od Boga izgubilo smisao da živi radi drugoga. Kada je čovek odvojen od Boga, tada u njemu prebiva duboko unutrašnje nezadovoljstvo, pa njegov smisao života sada jeste usredsređen na pokušaj da tu sreću ostvari sam nezavisno od Boga. Opterećen traženjem sreće u svoj tvari koja ga okružuje i sposobnostima koje nosi u sebi, on nema ni vremena ni volje da voli, tj. da odgovara na realne potrebe života, i tako njegov predviđeni smisao života — da voli, ostaje neispunjeno. Opterećen čovek ne može da voli.

BEZ DUHOVNOSTI ČOVEK NE MOŽE DA ZRELO REAGUJE NA STRES

Odvojen od Boga čovek će prirodno reagovati sebičnim motivima prema izvoru prijatnih osećanja, a destruktivnim motivima prema izvoru neprijatnih osećanja. Uzrok takve reakcije jeste u duhovnom nezadovoljstvu koje jeste posledica čovekove nezavisnosti i odvojenosti od Boga. Unutrašnje nezadovoljstvo prirodno navodi čoveka da prema izvoru prijatnih doživljaja i osećanja gradi odnos sebičnosti i nezahvalnosti, a prema izvoru neprijatnih osećanja kukavičluk, gnevljivost i depresivnu reakciju. Da čovek ne bi na prijatna osećanja reagovao sebičnošću već zahvalnošću, on treba u svojoj biti da bude rasterećen od unutrašnjeg nezadovoljstva i samim tim duhovno zadovoljen. Isto tako, da bi u susretu sa opasnošću pokazao hrabrost a ne kukavičluk, u susretu sa nepravdom krotost a ne gnevljivost, a u susretu sa gubitkom — mir i poverenje, a ne brigu i depresiju, on prethodno treba da bude u svojoj biti duhovno zadovoljen.

Stresna situacija je samo povod da čovek kroz svoje motive pokaže da li je u svojoj biti zadovoljen ili nije tj. da li je sa Bogom ili nije. Ako ostvarenjem zajednice sa Bogom zadovolji žed svoje duše, čovek će prirodno na stres da reaguje ispravnim motivima, a ako je u biti nezadovoljen, to nezadovoljstvo će se prirodno u vreme stresa manifestovati kroz destruktivne motive i postupke.

BEZ DUHOVNOSTI ČOVEK NE MOŽE DA ODRASTE KAO LIČNOST

Jedini razlog zbog kojeg čovek zaostaje u razvoju svoje ličnosti jeste njegova fiksacija, učvršćivanje i vezivanje za određene faze razvoja zato što on zloupotrebljava sposobnosti te faze razvoja tražeći u njima svoju satisfakciju. Psiholozi mogu da konstatuju da je osoba fiksirana na određenoj fazi razvoja, i da je zato zaostala u razvoju svoje ličnosti, ali ne mogu da je oslobode od unutrašnjeg nezadovoljstva koje dovodi do njene potrebe za fiksacijom. Oni mogu da jedan izvor fiksacije zamene drugim, ali ne mogu da čoveka oslobode od same potrebe za fiksacijom, jer ne mogu čoveka da oslobode od duhovnog nezadovoljstva koje nastaje zbog njegove odvojenosti od Boga.

ŽIVOTNO DOBA	2. PETROVA 1,5-7	Razvoj čovekove ličnosti	Posledice nesazrelosti
ODOJČE	VERA	Dete je sasvim nemoćno, sposobno jedino da se uzda u moć svoje majke	Premalo zadovoljenje formira nepoverenje prema judešima, a preveliko - pasivan odnos vere u druge koji su "dužni" da ugadaju sve želje
RANO DETINJSTVO	DOBRODETTELJ	Dete razvija moć da vlađa svojim postupcima i da bude poslušno autoritetu roditelja (njihovim pravilima ponašanja), ali nema razvijen razum da shvati viši smisao postupaka koji se od njega zahteva	Ukoliko dete ne razvije moć volje da vlađa sobom kroz poslušnost autoritetu roditelja, neće kasnije imati moć volje da bude poslušno ni autoritetu sopstvenog razuma. Roditelj može (što je pogrešno) razvijati poslušnosti deteta manipulišući njegovim hirovima (nagrada - kazna), umesto razvojem njegove ličnosti kroz odupiranje hirovima.
KASNO DETINJSTVO	RAZUM	Dete razvija sposobnost razuma da shvati potrebe života i svrhovit odgovor koji treba da pruži, ali i dalje zavisno od odluka svojih roditelja	Ukoliko dete ne razvije zdravorazumno razmišljanje, neće biti sposobno da se sačuva od sopstvenih iracionalnih motiva niti da ima postupke koji su razuman odgovor na potrebe drugih ljudi
ADOLESCENCIJA	UZDRŽANJE	Iskušenje čulnosti koje treba da se pobedi da bi seks dobio viši smisao u braku (izražavanje ljubavi, umesto telesni užitak)	Ukoliko pubescent ne podnese apstinenciju zrelo, nepođenu želje će ga onespособiti za zdravu bračnu zajednicu
	TRPLJENJE	Ikušenje osamostaljivanja (buntovnosti) koje treba da se pobedi krotočinom i poniznošću zarad formiranja zrelog identiteta	Ukoliko se ne izgradi da zrelo trpi nepravdu, buntovnost će ga onespособiti za zdravo bavljenje društvenim pitanjima
	POBOŽNOST	Sposobnost donošenja odluke i žrtvovanja svega ostalog za izabrani smisao života	Pogrešan smisao života zbog prethodne nesazrelosti kroz odluku da se živi za hedonizam, asketizam, osvetu (pseudoreligiju)
ODRASLO DOBA	BRATOLJUBLJE	Ljubav prema osobama sa kojima postoji neposredan kontakt, življene za njih, zrelost formiranja braka i porodice	Sklonost ka sebičnoj zloupotrebi prijateljstva i braka ili nezainteresovanost i nesposobnost da se živi za drugu osobu (za bračnog saputnika i porodicu)
	LJUBAV	Življene za potrebe šire društvene zajednice, bavljenje društvenim pitanjima, ljubav prema čovečanstvu	Nezainteresovanost za društvena pitanja i dobro čovečanstva ili nezrela reakcija na društvene probleme kroz brigu i depresiju, strah (teoriju zavere), ili gnevljivost prema društvenoj nepravdi

